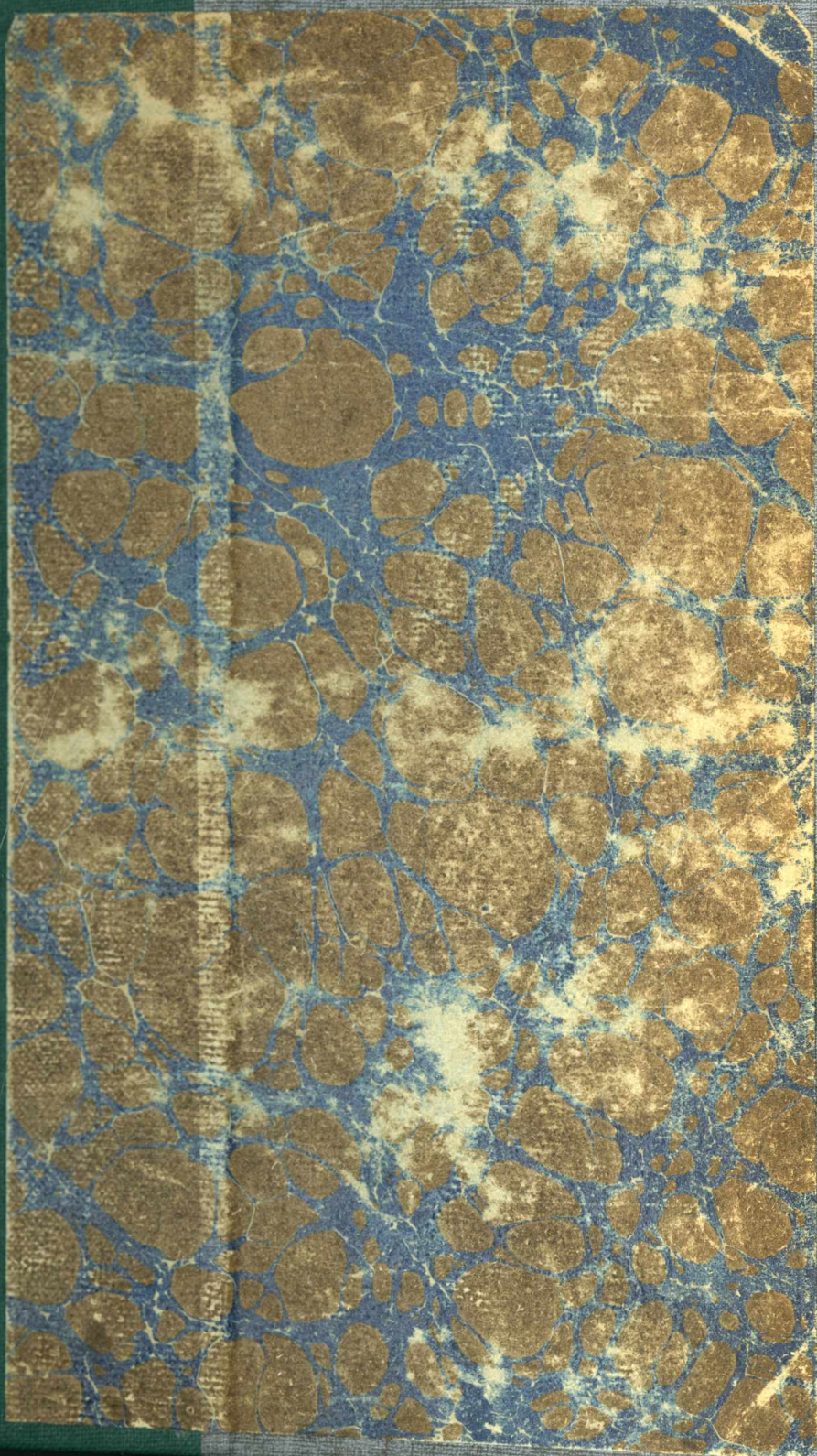

Politikai
röpiratok.

119.

119

1022

AZ

IPAR ÉRDEKEI.

JRITA

STREITMAN JÓZSEF,

az országos ipar-szövetség vidéki elnöke.

8.

EGER,

NYOMATOTT AZ ÉRSEKI LYCEUMI KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDÁBAN.

1874.

P A R E R D E K E I

Dr. BALLAGI GÉZA

Néhány szó az ipar-állapot érdekében.

Valamint a politikai kérdések megoldásában a nézetek több pártra szakadnak: úgy a nem csekélyebb jelentőségű ipari és kereskedelmi viszonyok rendezésénél is, különösen az alkotandó ipartörvényre nézve, több párt fejlik ki. Egyik a régi czéh rendszer, a másik szabad ipar hive; s ez utóbbi ismét a szabad ipart vagy korlátlanul, vagy bizonyos korlátozások segítségével akarja érvényre juttatni. Mielőtt az ipartörvény napvilágot látna, talán nem fog ártani ezen kérdésekhez őszintén és indokoltan hozzá szólani, azon reményben, hogy több oldalról keletkező vélemény-nyilvánítások alapján a kormány és törvényhozás annál jobban ki fogja elégíteni az ország egy igen jelentékeny termelési ágának kívánalmait.

Én nem ohajtom az ipart megszorítani és korlátolt állapotba helyezni; mert úgy látszik, hogy az egy szabadságra törekvő ország szellemével össze nem fér. De másrészt azt tartom, hogy a törvényhozásnál tekintetbe kell venni az ország multját s azt ki kell egyeztetni a jelenlennel.

Épen ez okból nem vagyok a régi czopfos czéhrendszer hive, mert hiszen ennek elég szomorú kifolyásai vannak, de másrészt azon tulbuzgó optimisták közé sem tartozom, akik talán azt vélik, hogy egy teremtő „legyen“ szó rögtön teljesen kifejlett ipart hozhat létre. — A jó szándék nem mindig elegendő . . . a tizenkilencedik században nem igen lehető, hogy valaki egyszerre csudát teremthetne.

Egy egyszerű épület sem állhat fen, ha előbb nem építettünk alapot: minél kevésbé állhat fenn egy oly végtelen nagy terjedelmű szervezet, a minő az ipar!

A kik azt vélik, hogy a „szabad ipar“ szó kimondása

más virágzó ipart teremthet, azok csudát akarnak mivelni. Ez aligha fog sikerülni. De másrészt helytelen azon állítás, hogy azok, kik a korlátlan szabad ipar pártján vannak, az ipar fejlődésének ellenségei, és csak az olcsóságot keresik. Épen ellenkezőleg: ők a hazai ipar virágzását ohajtják, csakhogy az oly édesanyához hasonlók, aki gyermekét csupa szeretetből megfojtja. — Bármint legyen azonban ez: a jó szándéknak mindig örvendentünk kell, mert ezen jó szándék arról tanuskodik, hogy az ipar, mely a hazának eddig mindig csak mostoha gyermeke volt, most már édes gyermekül fog elismertetni. A fődolog az, hogy az ipar érdekében végre valami történjék.

A nemzetgazdaság azt követeli, hogy mint minden más termelési ágban, úgy a kézmű iparnál is érvényre jusson a szabad verseny elve, melynek üdvös hatását a külföldi ipar virágzó állapota mutatja. — Hogy ez így van, azt senki sem fogja kétségbe vonni. De az iparrendezésnek sarkpontja nem ezen elvben rejlik, hanem abban, hogy miként lehet a szabad verseny elvét megtestesíteni. Ez azon kérdés, melynek gyakorlati megfejtéséről itt szó van.

Ha ezen kérdést az előbbre haladott külfölddel való összehasonlítás útján akarjuk megfejtetni és e tekintetben a virágzó iparral bíró országokban széjjel tekintünk, azt látjuk, hogy ott a szabad ipart nem kívülről vitték be, hanem az az iparos viszonyokból fejlődött ki. Ott a népnevelés és ipar iskolák szervezése jó lábon állt; ott a társadalmi viszonyok sokkal tökéletesebbek; ott nem bálványozták a rangot, a születést, a címet, hanem becsülik a szorgalmat valamint a tudomány és művészetnél, úgy az ipar és kereskedésnél is, ennél fogva nem irtózik senki iparos pályára lépni, vagy gyermekét arra nevelni, mint nálunk egy-egy volt nemes ember vagy gazdag ur . . . ott a gazdag iparosok nem igyekeznek gyermekeiket ha csak lehet más pályára nevelni, nehogy ezek is lenézéssel és kicsinyléssel találkozzanak; ott nincsenek minden osztálynak külön istenségei, mint nálunk a nép együgyűsége képzei, hogy a mágnás külömb ember mint a földbirtokos, hogy ez külömb mint ügyvéd, orvos, megyei hivatalnok, gazdatiszt, városi és magánintézet hi-

vatalnok, s hogy ezek mind más isten teremtményei mint a mester ember . . . Egy szóval a miveltebb külföldön, a melynek iparos emelkedésére és iparszabadságára hivatkozni szoktunk, az ipart ép oly tisztos foglalkozásnak tekintik, mint bármi mást. — (Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a magasabb szellemi érdemet ne tiszteljük . . . Igenis tisztelnünk kell azt: de megvetést érdemelnek azok, kik roppant jövedelmükkel a külföldi ipart gazdagítják és bennünket sinylődni hagynak, s a mellett az iparos osztály ellen tele vannak panaszzal, holott hátramaradásunk legfőbb okai épen ök.)

A jellemzett, nálunk uralkodó, szomoru felfogás folytán az iparos pályára csekély kivétellel vagy szegény mesteremberek gyermekei, vagy árva gyermekek mentek minden iskolázás nélkül! Azt vélte az osztrák kormány, hogy az iparszabadság kimondása az iskolázást pótolhatja és a társadalmi gondolkozást megváltoztathatja?

Az iparszabadság rögtönzött kimondása 1859-ben egészen méltó volt az akkori kormányhoz, mely a legbotránysabb visszaéléseket vagy tévedéseket tudományos elvek érdekében követte el. Olvasták, hogy Amerikában, Angliában, Franciaországban és Belgiumban mennyire haladt az ipar, — tehát olcsón, egy iparrend által akarták utólélni a külföld óriási előhaladását.

De nem jutott eszükbe vagy nem akart eszükbe jutni, hogy ott mennyit áldoznak a kormányok, hatóságok és egyesek az iparos osztály képző intézeteire, hogy maga Páris városa — mint legközelebb lapunkban olvastam — néhány év óta 800,000 frankot költött csak rajziskolákra, míg nálunk a legkisebb áldozat sem történt azelőtt és nem történik most sem.

Hogy mindazáltal vannak értelmes, derék iparosaink, kik hazánk dicsőségére válnak, — az igaz; de ezek az uralkodó viszonyok daczára lettek azzá, a mik; mert osztályunk, végkép magára hagyatva csak természetes eszének és többnyire külföldön tett tapasztalásainak köszönheti előremenetelét . . . Tettek milliókra menő alapítványokat itt is eleget — de az ipartanodákra vagy más ily intézetekre, melyek által az ipar előhaladt volna s a nemzet milliókkal meggazda-

godott volna, senkinek sem jutott eszébe alapítványokat tenni. És egy ily borzasztó mulasztást egynehány száraz paragrafussal akartak helyretíteni! Minden tévedés megboszulja magát; azon paragrafusok, melyek az ipar előmozdítására voltak szánva, a több századok óta magára hagyott készületlen iparos osztálynak egy nagy részét néhány pénzes vállalkozónak és kereskedőnek dobta oda áldozatul, hogy ezek őket napszamosokká, rabszolgákká tehessek.

Épen azon oknál fogva, mivel az iparosok nagyrészt nem bírtak oly ismeretekkel, mint a szabadiparos külföld iparosai, az iparnak szolgáló pénzüzetek sem jöhettek létre. Az iparos e kinteben is teljesen magára volt hagyatva. Az államadóságok folytonos emelkedése által aránytalanul fokozódott nagy adók és több rossz év, különösen az 1863-ik szűk esztendő az iparos osztály elszegényedését idézte elő, s mint-hogy igen sokan mindenüket megemészthették, szükségleteiket a kisebb kereskedőktől második, sőt harmadik kézből kényserültek megvenni.

A pénzes emberek különösen kis városokban különféle nyers anyagokkal kereskednek; ha rosszul megy a mesterség, a kereskedő, ki eddig a mesterséghez való anyaggal üzérkedett, a mesterembernek hitelt nyit. A mely perczen azonban a hitelező akarja, ő is iparossá lehet, anélkül, hogy az ipart valaha tanulta volna, s a neki adós, tőle függő iparosokat a maga részére dolgoztatja, mintegy napszamosaivá teheti. Így lesz a posztó-kereskedőből szabó, a nyersbőr-kereskedőből timár, a deszka-kereskedőből asztalos stb. s az egyoldalú képzett csendes iparosból családostól együtt napszamos . . . Ez a sok évi fáradság jutalma! Tudok esetet, midőn egyes mesteremberek a hitel megtagadása miatt rövid idő alatt annyira jöttek, hogy ugyszólván az egész czéh kénytelen a pénzeskereskedőnek napszámba dolgozni. — Igen jól tudom én azt, hogy ezen bajokat megszüntetni nem egy könnyű, de legalább kívánatosnak tartom, hogy ezen viszonyokat olyan bajnak ismerjük el, melynek megszüntetése nélkül az iparos osztály hivatásának megfelelő helyet sohasem fog a társadalomban elfoglalhatni s ennél fogva a szabad ipar egyik legfőbb célja sohasem lesz elérhető. Ha ezt elismer-

tük, akkor rem lesz nehéz a nemzetgazdasági tudomány utmutatása szerint az ellenszert is megtalálni.

A mi a fiatalabb iparos nemzedéket illeti, ezekre nézve az iparszabadság még károsabb befolyást gyakorolt mint a mesterekre nézve, mert minden előkészület nélkül az iparos pályára lépven, sohasem lehetnek verseny-képesekké. Sohasem szabad felejtetünk azon szomorú, de való tény, hogy kellő számu ipartanodákról nálunk szó sincs, sőt sok helyütt még vasárnapi iskolák sincsenek, hogy a fiatalság végkép magára levén hagyatva, senkitől sem tanulhatja meg, hogy mi egy iparos, mely helyet foglal el a nemzet életében, mint kell tennie, hogy a nemzet várákozásának megfelelően, szóval: mivel tartozik egy polgár saját magának és hazájának. Ez okból fájdalommal tapasztalhatja mindenki, a ki az iparos mozgalmakat figyelemmel kíséri: mint rohan a fiatalság a szellemi megsemmistülés örvényébe, s mint ránt magával másokat is.

A tanulási ösztön hiányának káros következményeit néhány példával akarjuk felvilágosítani.

Ha egy fiatal ember tanító-mesterét elhagyva más mûhelybe megy dolgozni, és új mestere — részint azért, mert tanítani akarná, részint mivel a megrendelt munkáért a mester felelős — őt a hibákért megszólítani kötelességének tartja, ez nem hogy megköszönné a tanítást és reá fordított fáradságot, hanem — szegény! — még ő neheztel, daczára annak, hogy kárt tett, s a többszöri megszólítást és legszebb utbaigazítást csak addig tűri, míg egy szomszéd leányával vagy szolgálóval megismerkedett. — Elég volt már másnak dolgozni — így okoskodik — és folytonos oktatást hallgatni, hiszen ha nagyobb szerű munkát nem tudok is végezni, majd csak belejövök, vagy ha nem, majd megélek javitgatásokból, vagy dolgozgatok egyik vagy másik kereskedőnek a hogy bírok. Tehát már nemis törekszik önálló, derék mester lenni, hanem megelégszik azzal, hogy másnak alárendelt munkása legyen. Ily módon ezerszer megtörténik az, hogy alig két éves segéd felhagy a további tanulás és önképzés iránti törekvéssel, és a szabadság elvének czélszerűtlen alkalmazása folytán elhítványul. Míg ha a gyakornokoskodás bizonyos időhöz lenne kötve, ha

ipartanodák lennének, melynek látogatása a fiatalságnak szoros kötelességévé volna téve, hogy magát legalább annyira kiképezhesse, miszerint az írás, olvasás és legszükségesebb tudni valókon kívül magát megismerhesse s az ipart becsülni tanulja: a fiatalság nem rohanna homlokegyenest a veszélynek, hanem bevárná az időt, midőn magát teljesen kiképezve érezné, és akkor minden tekintetben hasznosabb polgárokat nyerne a haza.

Fájdalom, hogy a dolog nem áll így, s a helytelenül alkalmazott iparszabadság ilyen elsatnyult gyümölcsöket termett hazánkban.

Meglehet, hogy a vállalkozók, kereskedők és iparosok versenye olcsóságot eredményezett, de egyuttal rossz minőségű munkát, értetlen kontárokot, szerencsétlen s tudatlan hazafiakat, valóságos gépeket, szerszámokat, szóval: rabszolgákat hozott létre.

Az eddig elsoroltakból némelyek, különösen azok, kik a magyariparnak halálos ellenségei, kik egy mosónét sem találnak nálunk, ha csak Párisban nem, kik ezreket költenek el a külföldi iparkiállítások megnézésére, míg nálunk az iparegyesületeknek sem kívánnak tagjai lenni; mert minden magyar-vallalat előtte „komédia,” mondom némelyek azt hihetik, hogy én a régi czéh-rendszer tanítványa vagyok, nem pedig a haladás embere. Ha így gondolkozik valaki, igen csalódik, mert a haladás és szabadság embere vagyok én szinte.

De kívánom, hogy a szabadiparnak alapot teremtsünk; szükségesnek tartom a kormány részéről nagyobb számú népiszkolák és ipartanodák létrehozását, mert hiszen ideje volna már a tizenkilencedik században hogy az iparos-osztály fejlesztésére ne csak jó szándék és pusztá rendelet — hanem nagyobb gond és költség fordítottassék, mert ezt az iparososztály megvárhatja és követelheti. Tartozik ezzel a nemzet magának, ha szellemileg és anyagilag haladni kíván és az ipar terén a külföld előtt pirulni nem akar.

A szabadipar azt követeli, hogy az egyesek is — tekintetbe véve az országot sorsát, — hazafiai kötelességüknek tartanak már, nemcsak a külföld virágzó állapotját bámulni és arra százezereket elkölteni, hanem igyekezzenek minél többet tenni:

minél több hitelintézetet létre hozni, hogy az iparososztály az uzsorások körmeiből kiszabadulhasson.

Végre a korlátlan iparszabadságot megelőzőleg még néhány évig oly szabad ipar-törvényre van szükségünk, mely a czélnak minden irányban megfelelő legyen.

A mi az egyes szabályokat illeti, abba nem bocsátkozom: czélom csak az volt, hogy a kézműipar és iparosainak állását megismertessem, s a törvény egy-két fő irányát kijelöljem.

A törvényhozásnál nézetem szerint azon főkérdésnek kell felmerülni, vajjon szükséges-e annak, a ki valamely kézműipart folytatni kíván, hogy azt tanulja, és ha megtanulta, magát benne bizonyos évekig másoknál gyakorolja, — továbbá: vajjon a törvény függővé tegye-e a mesteri jogokat a remekléstől. Erre nézve véleményem az, hogy remekléssel tenni függővé a mesteri jogokat, századunkban többé ugyszólván tarthatatlan; de másrészt elengedhetetlennek kell lenni annak, hogy a ki valamely kézműipart folytatni kíván, azt tanulja, s ha megtanulta, benne bizonyos évekig magát másoknál gyakorolja.

És pedig szükséges ez azért, mivel nálunk még nincs az a kifejlődött iparos-osztály, melynek tanulási buzdításra nem volna szüksége. Igaz, hogy ez némi megszorítás, de oly megszorítás, melyet a közjó követel . . . Vajjon a kisajátítás (vasutak stb. építésénél) nem ép ily megszorítása-e a tulajdonjognak, s mégis senkinek sem jut eszébe annak jogosultságát kétségbe vonni.

Azt hiszem, be fogja látni mindenki, hogy a kontár mesterember megrontja először a megrendelőt, azután üzlettársait, végre saját magát családjával.

Az iparrendezés első feladata tehát, hogy iskolákat kell felállítani, és e tekintetben a legszigorubb rendeletet kibocsátani, mert a nélkül minden igyekezetünk, törvényhozásunk, nem lesz egyéb, mint jószándék, de tehetetlen írott malaszt.

Mindaddig, míg újabb hasznos intézkedések nem fognak történni, és az ország viszonyát is figyelembe nem veszik, addig a korlátlan szabadipar nem áldás, csak átok hazánkra, már pedig szabadipar nélkül szintén nem haladhatunk.

Reményilem, hogy az országos iparegyesület tevékeny buzgó igazgatósága, ha soraimat figyelembe venni méltatja, igyekez-

ni fog minden követ megmozdítani, hogy az iparos-osztály kívánása teljesessék. Az ország kormánya és képviselői pedig, azt hiszem tudni fogják, hogy mi is a nemzet gyermekei vagyunk, s azért ők mint honatyák figyelemmel lesznek arra, hogy az iparosztályt nem pusztán rendeletek által, hanem áldozatkészséggel kell felkölteni álmából.

Fölkérés!

Tisztelt polgártárs!

Azon ügy, melynek érdekében t. polgártárstól véleményt kérni bátor vagyok, minden iparost nagyon közelről érdekel.

Iparviszonyaink rendezetlen volta sürgősen szükségessé teszi, hogy e tárgyban minél előbb történjék valami.

Az eddigi tapasztalatok megmutatták, hogy az iparügyeknek sikeres rendezését és általában a hazai iparnak erélyes előmozdítását nem várhatjuk másképp, mintha a dologhoz magunk is hozzá fogunk, magunk mondjunk ki, hogy mire van szükségünk, és magunk is igyekezzünk az eddigi hiányokat pótolni.

De e célból szükséges volna minél előbb egy országos iparos értekezletet tartani, melyben az iparosok képviselői és küldöttei az ország minden vidékéről összejövnének, a teendők felett tanácskoznának, a különféle nézeteket összeegyeztetnék és megállapodásaikat azután a kormány és országgyűlés elé terjesztenék a végett, hogy az ipartörvény megalapításánál figyelembe vegye, és hogy azok alapján a szükséges intézkedéseket megtegye.

Továbbá pedig kívánatos oly intézkedéseket létrehozni, melyek az iparos-osztályt együtt tartsák, és saját ügyeit előmozdítsák. — Én nem győzöm társaimnak eléggé figyelmébe ajánlani azt, hogy itt az idő, és ne várjunk senkire, különben továbbra is elhagyatott állapotban maradunk; mert kívánatos, sőt szükséges, hogy valahára az iparos-osztály is emelje fel a zászlót a haza és saját érdekében, melyre ez legyen írva „Haladjunk!” Igyekezzünk idejekorán az ország szívében Pesten összegyűlni s a kellő lépéseket megtenni, hogy czélszerű ipartörvényt nyerhessünk, szóval: oda hatni,

hogy az iparos osztály fejlesztésére ne csak jó szándék, és pusztá rendelet, hanem nagyobb gond és költség fordítassék; mert ezt az iparos osztály megvárhatja s követelheti; tartozik ezzel a nemzet magának, ha szellemileg és anyagilag haladni kíván, és a külföld előtt pirulni nem akar.

Az országos m. iparegyesület Pesten — mint meg vagyok győződve — bizonynyal szívesen megtenné a szükséges intézkedéseket, hogy egy ily értekezlet létre jöjjön, — ha azt látná, hogy a hazai iparos osztályban az eszme viszhangra talált, és hogy ily módon az ipar ügyét előmozdithatja.

Miután egy ily országos összejövetel tartása az iparosoknak régi óhaját képezi, nem kételkedem a felett, hogy az ország legtöbb vidékein az értekezlet létrejövetelét hajlandók lesznek előmozdítani. De a hajlandóság nem elég. Itt az idő, hogy a tettek terére lépjünk.

Ez okból arra kérném t. polgártárs urat: legyen szives az összes czéh mester urakat össze hívatni és velek értekezni, s véleményt adni, hajlandók volnának-e az ottani iparosok egy ily értekezletben résztvenni, illetőleg képviselőket választani, és egy vagy több képviselőt vagy saját, vagy az összes czéhek költségén felküdeni. Ha igen, méltóztassék ezt velem közölni, hogy a mindenfelől nyerendő nyilatkozatok alapján a magyar országos iparegyesületnek erre nézve javaslatot tehessek, és azt az ügynek megindítására felszólíthassam.

A leendő értekezletben körülbelül következő tárgyak lennének elintézendők:

- a) A már meglévő ipartörvényjavaslat felolvasása, és módosítása hazai ipar-viszonyainknak megfelelőleg.
- b) ipar és kereskedelmi kamarák újból való rendezése.
- c) vélemény adás a felállítandó ipar-iskolák ügyében.
- d) egy központi bizottmány választása, mely irányt adna minden tekintetben — különös tekintettel a követválasztásokra — hogy a jövő országgyűlés képviselői közül legalább egy rész különféle szakférniakból állana, kik a fenforgó belügyekhez szakavatosan hozzászólhatnak, kik közül az iparos s kereskedő osztályt is képviselnék.

e) egy országos lap létre hozása, mely kizárólag a kézműiparosok érdekeit képviselné.

f) fiók ipar-egyesületek létre hozatala stb. stb.

Ha a hazai iparosok az alkalmat megragadják, és az értekezlet létrejövetelét előmozdítani hajlandók, hazai iparunknak jó szolgálatot fogunk tehetni.

Becses válaszát e czim alatt: **Streitman József** nek Gyöngyösön, legfeljebb 14 nap alatt elvárom.

Gyöngyösön 1871 szept. 1-én.

Mellékelem azon nyílt leveletem, melyet az ipartörvény érdekében az országgyűlési képviselő urakhoz intéztem.

Még egy pár szó az ipartörvény érdekében, az országgyűlési képviselő urakhoz.

Gyöngyös, november 17-kén, 1871.

Folyó évi szeptember 1-én egy felhívást intéztem hazám-beli összes iparos társaimhoz, hogy a leendő iparos értekezletben részt vegyenek. Ennek folytán Miskolcz iparos bizottságának szinte egy buzdító levelet küldött szét. Ezen eljárásunkkal nem akartunk mást, mint segédkezet nyújtani az országos iparegyesületnek egy ily értekezlet létrehozására, és hogy a szándékolt közigazdászati gyűlésben, mentől több iparos részt vegyen.

Felhívásunk viszhangra talált, mert csak eddig is a következő városok iparosai kívánják magukat képviseltetni. Kolozsvár, Miskolcz, Beregszász, Veszprém, Nagy-Kőrös, Czegléd, Zombor, Apatin, Bezdan, Sz. Iván, Doroszló, Szivacs, Kernyalja, Ó-Moravicz, Pacsér, Csonoglya, Miletics, Makó, Jász-Apáti, Aranyos-Maróth, Kaposvár, Keszthely, Móór, Szentés, Zala-Egerszeg, Rimaszombat, Kunszent-Márton, Jász-Árokszállás, Abony, Csurgó, Jász-Alsó-Szent-György, Csorna, Szegszárd, Nagy-Szalonta, Békés-Csaba, Nagy-Vázsony, Somerjány, Pápa, Szebeny, Kassa, Gyöngyös, Kunhegyes, Madaras, Turkevi, Mohács.

Érintett felhívásomban és a lapokban egy pár tárgyat hoztam fel, melyekről a gyűlésben értekezni szükségesnek tartottam a végből, hogy megállapodásainkat azután az országgyűlés elé terjeszthetjük volna.

Azonban megütközve értesültem a lapokból, hogy a közgazdászati gyűlés, melyben az iparosok is mint szakosztály képviselve lettek volna, s melyről az iparegyesület elhatározta, hogy f. é. december 11—14-ig fog tartatni, most ismét f. h. 12-kén tartott gyűlés határozata folytán 1872. évi márczius 24-ére halasztatott. Megütközésemet növelte azon körülmény, hogy az ipartörvényt az országgyűlésen az értekezlet megtartása előtt akarják keresztül hajtani, még pedig ha lehet, tárgyalás nélkül. Honnan ered ez a sietős munka, ahhoz nem kell magyarázat: azt hiszem, mindenki be fogja látni, hogyha évekig vártunk, miért ne várhattunk volna még az országos közgazdászati gyűlés megtartásáig?

Az országgyűléstől kiküldött 15-ös bizottságnak előterjesztett ipartörvényjavaslatát átolvasván, mintán az iparosok azon ohajtása, hogy még az ipartörvény hozatala előtt gyűlés tartassék, háttérbe szorítottat: tekintetbe véve a szegény iparos osztály szomorú helyzetét, indíttatva érzem magam, az ipartörvény egynehány §§-ra nézve, mi azokban az iparokat illetőleg életkérdés — nézeteimet elmondani.

Az igaz, hogy korunk az ujitások korszaka. Az ujitás utáni vágy lengi át most a kebleket a politikai téren ép úgy mint a nem csekélyebb jelentőségű ipar és kereskedelem magas mezején; de mint mindenütt úgy itt is, különösen pedig az alkotandó ipartörvényre nézve, mely már a 15-ös bizottság előtt is tárgyalatott, eltérők, különbözők a nézetek. Vannak hivei a régi czéhrendszernek, vannak a korlátnak, vannak ismét a korlátolt szabad iparnak pártolói. Sorsunk gyepölője kezünkben van. Bármely irányban haladhatunk, bármely irányban fejleszthetjük ipar- és kereskedelmünket hazánk boldogsága és fiai jólétének előmozdítására, és hála a gondviselésnek, hazánk iparos gyermekei felfogván magasztos hivatásukat, sietnek is az európai műveltségnek egyenlő színvonalán állani a többi nemzetekkel; kezd a magyar ipar is lendületet nyerni, kezdenek annak ápolói már valahára álmuk-

ből ébredezni, s betölteni a társadalomban számukra kijelölt helyet.

Hazám boldogsága, honfi társaim üdve szivemen fekszik; örülök e haladásnak, örülök hogy lerontatván a régi válasz-falak, az iparos osztály is kezd az őt megillető becsülésben részesülni; de ez örömöm nem teljes.

Sokan a műveltebb osztályba tartozók közül is, csak felületesen ismerve különösen kézműiparosaink házi körülményeit, a korlátlan szabad iparnak hívei, melyre vonatkozva a már meglevő törvényjavaslatnak különösen az 1. §-a, így szól: A magyar korona területén minden nagykorú, vagy nagykorúnak nyilvánított, nemre való tekintet nélkül, ezen törvény korlátai közt, bármely iparágat, bárhol önállólag és szabadon gyakorolhat.

Ugy hiszem minden tapasztalt kézműiparos be fogja látni, hogy az 1. §. szerintem 15—20 évvel előbb született, mint a nép- és ipartanodák szervezve lettek volna. Ha ezen §. az országgyűlés teljes ülésében szentesítettetni fog, akkor a magyar korona alá tartozó kézművesek, áldozatul esnek a gazdag és pénzes embereknek.

E félelem és aggodalom indított azon honfi kötelességre, hogy mielőtt az ipartörvény az országgyűlés által szentesítve lenne, egy országos iparos Congressus tartatnék, melyben az ország iparosai küldötteik által az ország minden vidékéről képviselve, a különféle nézeteket összeegyeztetnék és meghatároznák azt: „hogy elébe tehető-e a korlátlan szabad ipar a tanulásnak, vagy sem?” És megállapodásunkat azután az országgyűlés elé terjesztenénk, avégett, hogy azt az ipartörvény megállapításánál figyelembe vegyék.

Tudom én azt, hogy ma a korlátlan szabad ipar ellen szólni annyi, mint a közvéleménnyel szembe szállni és sokan azt tartják: hogy ki a közvéleménynek ellenszegül, az saját magát gyilkolja meg. De félnék, gyáva embernek tartanám magamat, ha évek hosszú során szerzett tapasztalataimból meritett meggyőződésemet az úgynevezett közvéleménynek alárendelném. Mindaddig, míg az ország összes iparosai közvéleményét ki nem hallgatom, mit csak egy ily értekezletben lehet elérni, — én legalább eddig úgy vagyok meggyő-

zödvé: hogy az a közvélemény, mely jelenleg a korlátlan szabad ipar mellett harezol, korántsem a szakképzett iparosok köréből, hanem épen azok köréből származik, akik néhány évvel ezelőtt méltóságukon alulinak tartották, ipar-ügyekkel foglalkozni; — vagy oly körökből, kik a haza mostoha gyermekeit, az iparos osztályt, a külföldi iparosokkal akarják összehasonlítani: oly országgal, hol a nép és ipariskolák szervezése régen jó lábon áll; hol minden iparos fel tudja fogni, mi egy polgár, és minő helyet kell elfoglalni a társadalmi életben, — szóval, mi a szabad verseny; de elfelejtik vagy tudni nem akarják, hogy a mi kézműiparosaink fele része sem írni sem olvasni nem tud. Mert nézzük, kik lettek többnyire iparosok? — A kisebb földbirtokosok bármily nyomasztó helyzetben voltak is, nehányat kivéve, irtóznak még a gondlattól is, hogy a gyermeket mesterségre adják, vélvén, hogy ezáltal ősi becsületükön esorbát ejtenek. Azon iparosok, kik jó módban voltak és vannak, minthogy már ők lenézéssel és kicsinyléssel találkoztak, azon vannak, hogy gyermekeiket, ha csak lehet tekintélyesebb pályára adhassák. Az iparos pályára tehát, csekély kivétellel — vagy szegényebb sorsú mesteremberek gyermekei, vagy pedig szegény árva gyermekek mentek, majd minden előkészület nélkül; mert azt nem tagadhatja senki, sőt mindenki tudja, hogy még eddig nagyobb számú tanintézetek nem léteztek, szakiparos iskolák még épen nem: az iparos tanítvány egyedül a vasárnapi iskolára volt szorítkozva, (még ha ez is volt) ily körülmények közt, mi-kép lehet a külföldi képzett iparosokkal a versenyt kiállani, vagy itt azonnal a korlátlan szabad ipart életbe léptetni?

Ugy látszik, hogy igen sokan abban a nézetben vannak, hogy az ipartörvénynek is a valódi szabadság szempontjából kell alkotni; — azt is tudom, hogy a szabad versenynek az a következése, hogy kiemelkedik az a mi jó, és elstülyed az a mi ros. Ha pedig verseny fenyegeti az iparos osztályt, fennmarad az egyesülési joga. Nemzetgazdászati közszellemmel bíró ember nem fogja ellenezni, hogy a termelés szabad versenye mint másban ugy a kézműiparnál is érvényre emelkedjék, mert ennek jó eredményét a külföldi ipar állapota mutatja.

De a törvényhozásnál szem előtt legyen tartva mindig az országnak közvetlen múltja és azt ki kell egyeztetni a jelennel.

Épen a fentebbi okoknál fogva, tekintetbe véve hazai iparviszonyaink jelen állapotát, nem tartom a szabadsággal összeütközőnek, az ország összes iparosai azon ohajtását, hogy a kézműipar szabad gyakorlata a szakképzettségtől korlátoztassék, mert valamint minden más: úgy a kézműipar is csak fokozatos fejlődésnek van alávetve és volt alkalmunk 11 év alatt tapasztalni, hogy a szabad ipar ily körülmények közt nálunk csupán a pénzes osztálynak nyújt előnyt, magát az iparost, mint már mondtam volt, rabszolgává teszi, koldusbotra juttatja.

Mert a pénz emberei mármost kereskedést és ipart egyesíthettek, mindkettőt egyszerre kizsákmányolhatták. Hányszor történik p. o. hogy midőn egy iparosnak rosszul megy a mestersége, a kereskedő, ki eddig anyaggal üzérkedett, hitelezni fog neki; — azonban a mikor a hitelező akarja, a szabad ipar jogánál fogva, ő is, anélkül hogy tanulta volna, iparos lehet, az adós tőle függő iparosokat a maga részére dolgoztathatja, mintegy napszamosaivá teheti. Így lesz a deszka-kereskedőből vállalkozó asztalos, a posztó kereskedőből szabó, sat. Mióta a szabad ipar életben van, hány városban van eset reá, hogy a hitel megtagadása miatt annyira jöttek a mesteremberek, hogy ugyszólván az egész czéh kénytelen a pénzes embernél napszámra dolgozni.

Szomorú, de úgy van, ilyen gyümölcsöt termett a szabad ipar hazánkban.

Megvallom, sehogy sem tudok megbarátkozni azon eljárással, hogy miért kívánja meg a törvény az ügyvédtől, az orvostól, hogy iskolákat jó sikerrel végezzen és több vizsgát tegyen mielőtt önálló lehet, — s épen a kevésbé képzett osztálytól, hol inkább kellene feltügyelni, hogy ne rohanjon a veszélynek, mégis korlátlan szabadságot ohajtanak engedni — szóval: sehogysem látom át, hogyha másnak szakképzettséget kell igazolni, hogy pályáján az emberiség hasznára működhessék, mi alapon lehetne azt kimondani, hogy az iparos pályán szakképzettség nélkül is működhetnek, holott

kétségtelen, hogy eme foglalkozások, ha magát tökélesbiteni ohajtja, nem kevesebb tanulmányt igénylenek, ama szellemi foglalkozásoknál.

Ott hol ennyi baj van, ott hol a kézműipar csak kezdetleges állapotban van és csak gyermekkorát éli, ott egészen más módokról kell gondoskodni és e törvényt a haza iparviszonyainak megfelelőleg kell alkotni. Hogy vannak értelmes iparosaink, kik könnyen kiállják a versenyt a külföldiekkel is sok tekintetben, az igaz, de soha sem szabad felejtetnünk, hogy mindnyájan a nemzet gyermekei vagyunk és nem akarjuk, hogy a gyengébb iparos társakat az erősebbek, mint apró gyermekeket széttiporják, annál is inkább, mint-hogy hátramaradásunknak nem ők az okai, hanem azok, kiknek a népnevelés már régen ez előtt kezeikben volt letéve; miért lakoljon most öntudatlanul a szegény iparos osztály.

Valóban, ha valaki a hazai iparviszonyokat figyelembe veszi — és daczára annak mégis a szabad ipart akarják keresztül vinni, — önkénytelenül arra a gondolatra jöhetnek: hogy vagy nagyon sokat képzelnék az iparosokról, vagy semmit sem törődnek velök.

Én rossz akaratot nem tételezek fel senkiről, hanem mindezeket annak tulajdonitom: hogy azok, kik ma a korlátlan szabad ipar zászlóját lobogtatják, egyszerűen a külföldet akarják utánozni, anélkül hogy itthon széttékintettek volna, és mentől jobban keresztül akarják vinni a korlátlan szabad ipart, annál jobban köszörülük azt a törst, mivel annyi fiatal iparos öntudatlanul magát meggyilkolja, s annál nagyobb lovat adnak a gazdag pénzes emberek alá, hogy ezer meg ezer tudatlan iparost letiporjon és koldussá tehessen.

Én határozottan kimondom: hogy még ma mindig elibe teszem a tanulást a szabad ipar ak, mert százezerszer lehet szabad valaki, ha nem tanul semmit, nem fog tudni semmit. Tehát nekünk oda kell hatni, hogy az ipartörvény szelleme az legyen, hogy az iparosokat nem a szabadságra előltetni és a tanulásra szoktatni, hanem megfordítva a tanulásra erőltetni és szabadságra szoktatni.

Ezeket azért voltam bátor elmondani, hogy mindezt tekintetbe véve meghatározhassák az érdekelt felek: hogy a je-

len körülmények közt elébe lehet-e tenni a szabad ipart a tanulásnak?

Én átolvastam az új ipartörvényjavaslatot és mondhatom, hogy kevés módosítással meg fog felelni az iparos-osztály várákozásainak. Ha különösen a 1. §. következőképen lesz módosítva, mert úgy szólván ezen fordul meg minden.

1. §. A magyar korona területén minden nagykorú, vagy nagykorúsított bármely iparágat, ha az iparos képviselő felügyelő bizottság előtt szakképzettségét kimutatja, bárhol és szabadon gyakorolhatja.

Azért fektetek én oly nagy súlyt az 1 §-ra, mert ez az alapja az egésznek; nem is akarok én ezuttal az ipar törvényjavaslathoz részletesen hozzászólni, egyedül azon indítványom van, hogy az ipartörvénybe a következők beleműjjenek.

Mondja ki az ipar törvény, hogy mindenek előtt minden városban iparos képviselő bizottmány alakittassék. Ezen bizottságban az eddigi czéhek vagy ipartársulatok, egy személy által képviseltessenek. Én semmitől sem várok oly nagy lendületet mint attól, ha mindenütt ily bizottmányok fognak alakulni; — ezen bizottmányoknak létrejűvését annál inkább óhajtom, minthogy általános panasz az, hogy az eddigi czéhek visszaéléseket követtek el különösen a remekelésnél. Hogy ne legyen senkinek ellenvetése, ezután nem a czéhek, hanem a felállítandó iparos képviselő bizottság volna hivatva, hogy előtte mindazok, kik valamely iparűzletet kezdenek, szakképzettségűket kimutassák. Ugyanezen bizottmány, hogy helyesen eljár hasson, ha szükségesnek látná, szakképzett egyéneket hívna saját körébe és pedig 2 mestert és két segédet. Mesterpróbának csak olyasmit kellene készíteni, a mi könnyen eladható és nem mesterkélt drága; szóval az 1848 évben kiadott Klauzal Gábor-féle remek készitendő volna. A mely iparos a bizottmány előtt a próbát kiállaná, igazolványt kapna arról és ezzel azon társulatnak, a mely azon iparágat folytatja tagjává válnék, magában értetendő, hogy az azzal járó terheknek magát alávetni tartozik az illető iparos.

Továbbá ezen iparos képviselő testűlet volna hivatva, saját városában az ipart emelni, és oda hatni, hogy ipar-e

gyesületek, népbankok, önszegélyző egyletek létesüljenek és oda hatni, hogy az iparosok valamint az országos iparegyesületnek, a kisebb megyei gazdasági egyesületeknek tagjai legyenek, ezek buzdítanak valamint a világ kiállításokon ugy a kisebb ipar kiállításokon részvételre; itt magyaráznák meg, hogy mely és milyen tárgyakat kell készíteni, hogy a várakozásnak megfeleljenek. Ezen bizottmánynak egyszersmind könnyen lehetne tudomást szerezni arról, hogy mire van szükség, mert még eddig akár a hatóság, vagy testületek, vagy egyesek akartak valami üdvöst kivinni, soha sem tudtak hová fordulni. Vagy minden ezéhmestert, vagy egyik másik buzgó embernek képzelt egyént kellett megkeresni, és ha ezek közönyösen vették a dolgot, mint ez többnyire történni szokott, a legüdvösebb czélhoz sem lehetett jutni, és ez az oka egyrészt hátramaradásunknak. — Ha azonban ily iparos bizottmányok létezni fognak, akár hatóságok, akár az iparkereskedelmi kamarák, országos iparegyesület, vagy más intézetek egyszerűen fordulnak az iparos bizottmányokhoz, ezek az ügyet tárgyalni fogják és ha czélhoz vezetőnek találják, minden képviselő saját társulatában tudomásra fogja hozni, és ha szükséges, buzogni fog az ügy mellett. Ily iparos képviselő s felügyelő bizottmányok felállítását látom én tehát elkerülhetlenül szükségesnek és ohajtanám, hogy az ipartörvénybe bele jöjjenek.

A mi az iparkereskedelmi kamarákat és ipariskolákat illeti, mindkettőről egyszerre vagyok bátor szólani. A midőn a kormány az iparkereskedelmi kamra törvényjavaslatát az országgyűlés elébe terjesztette, abban a nézetben volt, hogy az országot bizonyos kerületekre osztva, a kamrai kerület székhelyén a választandó iparos- és kereskedelmi kültagok összejöjjenek és az ország iparos- és kereskedők közvéleményéből különféle javaslatok fognak készítettetni, és az által az ország iparát és kereskedelmét tetemesen elő fogják mozdítani. Azonban, mivel a kültagok uti költségeit megtéríteni senkinek sem jutott eszébe, a természetes következés az lett, hogy a gyűléseken a kültagok soha sem, vagy csak igen ritkán jelentek meg s így czélt nem értek el, mert azon javaslatok, mik az iparkereskedelmi kamarákból származnak, korántsem az ország

összes iparos- és kereskedői közvéleményéből, hanem csak a kamarák székhelyeiből származnak. Ez történt az ipartörvényjavaslattal is. Azt hitte a 15-ös bizottmány, hogy a közobaj-tás, pedig egynehány pesti kereskedő és talán egy két iparos nézetéből készült; épen ez oknál fogva igen kívánatos volna, mielőtt ezen törvényjavaslatot tárgyalnák: az országos közgaz-dászati értekezletet megtartani.

Hogy a kamarák fenállása az országra nézve szükséges, senkiséem fogja tagadni. — De nem látom be azt, hogy épen azért, mert az országra nézve szükséges, miért kívánják, hogy ennek költségeit külön adóztatás által az iparosok- és keres- kedők fedezzék? — Indítványoznám ezen népszerűtlen adó elengedését kérelmezni, annál is inkább, miután a kamara felállítása oly országos érdek, mint bármi más országos in- tézmény.

Mindazáltal tekintetbe véve az ország pénzviszonyait egyrészt, másrészt pedig azon körülményt, hogy az országos iparegyesület bizottmánya, az ipariskolák felállítása ügyében már eddig is 20 városban az iparos iskolák felállítását indít- ványozta, már pedig az ipariskolák felállítása előttem szüksé- gesebb mint a korlátlan ipar kihirdetése. Ezeket tehát tekin- tetbe véve, kérelmeztük volna az országgyűlés előtt: hogy mi az eddigi kamarai fizetéseket szivesebben fizetjük a helybeli ipartanodákra, és ha kérelmünknek hely adatik, akkor egy év alatt országszerte lesznek ipartanodáink, mert én erősen hiszem, hogy a kormány is szívesen fogja hozzájárulni.

Csak azért hoztam fel ezen pár tárgyat, mert itt az egészét bonczkés alá úgy sem vehetném! — hogy belássák az országgyűlési képviselő urak, hogy a korlátlan szabad ipar kimondása által virágzó ipart nem fognak teremteni vélemé- nyem szerint. Én erősen megmaradok azon tapasztalataimból merített meggyőződésem mellett, hogy a rögtönzött korlátlan szabad ipar kimondása elhamarkodott munka, s nem áldás hanem átok hazánkra, és nézetem az: hogy ez idő szerint még a társulatokat nem szétkergetni és az iparosokat miu- den áron a korlátlan szabadságra erőltetni és a tanulásra szoktatni, hanem megfordítva: inkább a kornak megfelelő tár-

sulatokat alakítani, az ipartűzőket minden áron belevonni és a tanulásra erőtetni, s ugy a szabadságra szoktatni.

Tisztelt polgártárs!

Itt az idő, midőn iparunk és a magyar iparosok sorsa évtizedekre el fog dőlni. Az ipartörvény meg van állapítva; óhajtottuk volna, hogy másképp legyen megállapítva, de erről majd máskor.

Most így állván a dolog, mulhatlanul szükséges, hogy erejét egyesítve, egyetértőleg működjék minden oly ügyben, mely mindnyáját egyaránt érdekli. Nevezetesen az ipartörvény életbeléptetésénél, a törvény által kijelölt ipartársulatok megalkotásánál ugy kell eljárni, hogy e társulatok erőteljes képviselői és összekötő kapesai legyenek a szétporlasztott iparos osztálynak.

Teljesen megbizhatunk e tekintetben abban, a mit a magyar iparegyesület munkába vett; s a jövő évi martius 24-ére összehívandó közgazdasági gyűlésen (vagyis iparosösszejövetelen) alkalom lesz még e tárgyakról bővebben tanácskozni, és közös megállapodásra jutni s módosításokat tenni.

Hanem most egy sürgősebb dologról van szó.

A jelen országgyűlés folyamában ezerszer kiderült, hogy az iparos osztálynak, az iparos érdekeknek az országgyűlésen nincs szószólója, nincs képviselője!

Nem hallatlan dolog-e ez, midőn mindenki tudja, hogy majdnem valamennyi városi választókerületben, mi iparosok vagyunk többségben, s ha összetartunk, mitőlünk függ, hogy valaki képviselővé megválasztassék.

Nekünk tehát szervezkednünk kell, készülteket kell tennünk, hogy a jövő képviselő-választásnál ismét el ne vessük azon váratlan botrányt, miszerint két pártra oszolva, egymás ellen dolgozzunk, és akár győztünk akár bukunk, oly képviselőket emeljük e diszes állásra, kik egy mákszemnyire sem viselik szívükön az ipar érdekeit.

Ismételtem: sok választókertületben az iparosok tömege dönti el ki legyen a képviselő. Tartsunk össze és válasszunk oly embereket, kik a hazai ipar érdekét mindenek felett szívükön viselik.

Akkor leszünk igazán hazafiak, ha ezt tesszük. Mert ha hazánk iparát nagygyá teszszük, hazánkat tesszük nagygyá!

Hogy mindezt elérhessük, szükséges miszerint Pesten egy központi, az egyes városokban pedig kerületi választási bizottságok alakuljanak, épügy mint alakulnak jobboldali és baloldali választási bizottságok.

Az iparosok köréből alakítandó választási bizottságoknak feladata lesz oly képviselőjelölteket tüzni ki és segíteni diadalra, kik iparügyekben, pénzügyekben, szóval: az ország anyagi érdekeit érintő ügyekben szakjártassággal bírnak, s kik a hazai ipar előmenetelét melegen szívükön viselik.

Hogy a pesti központi és utóbb a vidéki kerületi bizottságokat meg lehessen alakítani, s egyszersmind egy programot lehessen kidolgozni, egy értekezlet tartása szükséges.

Ugy vélem, hogy midőn egy ily értekezlettől egész iparunk jövője, százezernyi iparos jóléte, mindnyájunk boldogulása függ, minden város iparosai szívesen készek lesznek ezen áldozatra, illetőleg fáradságra, miszerint körükből egy tekintélyes értelmes képviselőt küldjenek ez értekezletre.

Ezennel tehát ön tisztelt polgártárs! legyen szíves intézkedni, hogy érdemes városa iparosai az itt előadott eszmékről értesítve legyenek, s ha azokat — amint bizton reményelem — helyeslik, hogy egy képviselőt küldjenek a Pesten a Pannonia szállodában jövő évi január 6-án d. e. 10 órakor tartandó értekezletre.

Kelt Gyöngyösön, 1871. évi decz. 25-én.

A korlátolt és korlátlan ipar.

Hazánk, mely oly dusan lön megajándékozva a természet mindennemű áldásaival, kiválólag földmivelő tartomány;

ez okból találkozunk idáig mindenkor azon iparkodással: a gazdaságot a virágzás színvonalára emelni: míg ellenben a nemzeti gazdaság többi főtényezői mint ipar kereskedelem aránylag mind felülről, mind alulról csak igen kevés figyelemben részesültek.

Pedig az ipar — az emberi szellem dicső szülöttje — mindinkább előre halad Európa művelt országaiban s nálunk is ki kezd már emelkedni a gyermekkor kezdetleges állapotából; de ha észlelhető is ezen örvendetes mozgalom, az ipar, fájdalom! a társas életben még ma sem foglalja el azon helyet, még ma sincs azon haladási iránya, melyre különben nemcsak joga van, hanem művelődésünknek is legelső alapfeltétele.

Ezen körülmény igen szomorú, és hatását érzi is minden iparos polgártársunk sőt a buzgóbbak ki is állottak már a tett mezejére, hol szóval és tettel munkálódnak mindazon akadályok és nehézségek elhárításán, melyek a hazai ipar haladását gátolják, s a mindnyájunk által esengett cél elérését megnehezítik.

Ámde az a baj, hogy a vélemények a követendő irányt illetőleg nagyon is elágaznak, s az eszközök, melyek által a hazai ipar előmozdítása céloztatik, nagyon is különbözők; pedig hát ha valaha, most itt az ideje, hogy egységes akarrattal és erővel szorgalmazzuk célunk elérését, mert most már egy oly bevégzett ténnyel kell számolnunk, mely az ipar fejlődésére a legnagyobb befolyással bír.

Az országgyűlés által már letárgyalt és el is fogadott ipartörvény ez, mit előbb jelzék; ezen törvény szelleme közismeretű; az ipar gyakorlatára nézve a korlátlan szabadságot mondja ki s ez ellen egy képviselő sem szavazott.

Mint az iparfejlődési mozzanatok gondos figyelője ezen esély bekövetkezését már évek előtt gyanítam s ép azért becsátottam közre 1869. évben „az iparállapot éa ipartörvény“ czimű röpiratomat, melyben a hazai iparviszonyok tényleges állapotából meritett elvitázhatlan érvekkel bizonyítam, hogy hazánkra nézve még korai a korlátlan szabad ipar.

A mint pedig az ipar ügye ez év utolsó hónapjaiban a törvényesítés fokáig ért s az országgyűlési tárgyalásig eljutott,

nem késtem f. é. szeptember hó 1-én egy körlevelet intézui iparos társaimhoz, melyben egy országos iparos értekezletnek Pesten történendő megtartását sürgettem.

Ezen indítványomat még az országos iparegyesület is készséggel pártolta s a közigazdászati állandó bizottmány kimondotta: hogy az 1871. deczember hó 11—14-ig tartandó közigazdászati gyűlésen, az ország iparosai mint önálló szakosztály fognak működni.

Eme határozat újabb időben azonban meg lett másítva s a tervezett közigazdászati gyűlés a jövő 1872. év mártius hó 24-ére elodázva, a mikor is az iparegyesület helyiségei leendnek az iparosok gyűlés- és tanácskozási helye.

Ezek után Miskolcz városának buzgó iparos bizottmánya magáévá tévén körleveleimben kifejtett nézeteimet, s ezt maga részéről szinte egy körlevélben tuđatván az iparos társakkal, mindennek eredménye az lön, hogy Fogarast is beleszámitva 45 kisebb és nagyobb város iparosai nyilatkoztak eddig: hogy egy országos iparos értekezlet megtartását üdvösnek és időszerűnek tartják és készek mindenkor abban részt venni. Sőt a mondott 45 városban iparos bizottmányok is alakultak, s több helyen már a küldendő képviselőket is megválasztották, szóval: az egész ügy örvendetes lendületet nyert.

Most azonban önkénytelenül azon kérdés merül fel: hát a többi városok iparosai közönyösen vették-e az egész dolgot vagy kellően nem voltak-e értesülve? Én az utóbbit hiszem, mert azt fel nem tehetem egy városi iparosról sem, hogy saját érdekekben egy országos iparos értekezletben részt venni nem ohajtanának, mivel már több vasuti társulat, méltányolván az ügy horderejét, a menetbért felére leszállítani hajlandó.

Ezen mozzanatok után tapasztalván, hogy az ipartörvény tárgyalása mind a közigazdászati gyűlést, mind az országos iparos értekezletet meg fogja előzni, egy nyílt levelet intéztem az életből és az iparviszonyokból merített érvekkel meggyőzőleg fejtegetém, hogy hazánkra nézve nem a korlátlan, de a korlátolt szabad ipar fog üdvös következményeket gyümölcsözni, s ezen megezáfolhatlan érveim alapján az utóbbinak törvényesíttetését ajánlám; beillesztem lapomba a mondott nyílt levelet is, hogy iparos társaim vegyék azt tudomásul s merítsék

belőle egyszersmind azon meggyőződést, hogy cselekvésemet mindig sok évi tapasztalásból eredt meggyőződésem vezette.

Az ügy mostani állása — az ipartörvény kimondása s talán maholnap bekövetkező szentesítése után — továbbá a közgazdászati gyűlés elhalasztása, sok téves felfogásnak és álnézetnek lehet szülőanyja. Sokan ugyanis úgy fognak vélekedni, hogyha a törvény ki van hirdetve és életbe léptetve, hasztalan minden további fáradozás, és lemondván mindenről, egy szót sem kívánnak többé kockáztatni a dolog értelmében: — a cézeheket szüntessék meg, a ládákat vigyék el, ugy sincs pénz bennök; a zászlókkal pedig, melyek eddig egyesületeink jelvényei voltak tegyenek a mit akarnak, mert mi ezután azokat senki tiszteletére hordozni nem fogjuk. Egy szóval: minden lépés felesleges, miután majdnem minden nagyobb város iparosai folyamodtak és előadták az iparosok óhajait s még figyelembe sem vétettek sőt egyetlen egy képviselő sem emelt szót az iparosok érdekei mellett!

Ilyen álokoskodást és téves felfogást volt már alkalmam hallani, s ez nem képes másra: mint eltompítani az akaratot s megszibbasztani a tetterőt.

De nem oda Buda uraim! segíts magadon és Isten is megsegít! Ha valaha, hát most van ideje, hogy az iparos maga segítsen és lendítsen az iparon, s ha valaki úgy én voltam az, ki az utolsó óráig harczolt a korlátlan szabad ipar ellen, de miután ez már törvénynyé vált, a törvényt minden honpolgárnak, mindaddig míg az törvény, tisztelnie kell.

De épen szemben a helyzetnek ilyen fordulatával nem szabad ellankadnunk; épen most szükséges, hogy a hazai iparosok tömörüljenek s érdekeik előmozdítására szervezkedjenek, épen most kell összejönniök és tanácskozniok, mert épen a szabad ipartörvény az, mely az iparosok sorsát maguknak az iparosoknak kezébe teszi le, s így egészen tőlünk függ: akarjuk-e magunkat nagygyá hatalmassá tenni, vagy nem? — Fel tudjuk-e fogni a kor intő szavát és megérteni . . .

Az ipartörvény kimondja az eddigi cézések felosztását és a társulatok újabb alakulását; — ugy vagyok értesítve, hogy az országos iparegyesület igazgatósága a pesti iparos társulatok igazgatóságait össze fogja hívni az új társulatok alapsza-

bályainak elkészítése végett, ezeknek másolatát annak idején, ha csak módomban lesz, el fogom küldeni az érdekelt feleknek.

A fentebbi okoknál fogva czélszerűnek találom, hogy minden városban egyelőre ideiglenesen iparos bizottmányok alakuljonak, mi — s ezt örömmel jegyezzük fel — több városban már meg is történt. A bizottmányban minden czéh legyen képviselve s feladata lesz: 1-ör is különös figyelemmel lenni a képviselő választásokra, hogy a jövő nemzetgyűlésen ne csak a földbirtokos és ügyvédi osztály legyen képviselve, hanem legalább egy része álljon már valahára különféle szakférfiakból, kik a kereskedelmi, ipar- és pénzügyi kérdésekhez szakavatlan tudnak hozzászólni.

2-or. Az új törvények alkalmazásánál az ipar társulatok alakítására lesz befolyása.

3-or. Hogy a közigazdászati, illetőleg országos iparos Congressusra a hazai iparosok színe, java jöjjön össze minden pártszínezet nélkül, sőt nem tekintve a mesterség milyenségét, csak értelmes és szakképzett férfiak legyenek a bizalom koszoruzottjai, kik szakavatottan tudjanak a tárgyhoz szólni és az iparosok sérelmeit tolmácsolni, melyeket az országgyűlésnek orvosolnia kell.

4-er. Figyelmöket különösen az 1873. évi bécsi világkiállításra irányozzák, melyre majd magam is jövő alkalommal vissza fogok térni s róla terjedelmesen szólандok.

De hogy czélt érzünk, hogy az ország összes iparosai kezefogjanak a kereskedő osztálylyal s minden város iparosai tudhassák mint csoportosulnak, mint szervezkednek az összes iparosok, elkerülhetlen szükséges egy országos lap kiadása, melyből minden iparos mozgalmat meglehessen tudni, s ily olcsó lap kiadására határoztam el magamat, melynek czélját és tüzetesebb irányát már az előfizetési fölhívásban megbeszélvén, itt csak még annak ugy szellemi mint anyagi pártolására hívom fel az iparostársakat, mit annál inkább merek remélni, mert összes igyekezetem végeczélja nem egyéb, mint iparunk ügyének előmozdítása és lehetőleges fölvirágoztatása.

Azért mig egy oldalról az iparostársakat az előfizetésre; más oldalról ugy egyeseket, mint különösen az iparbizottmá-

nyok elnökeik nézeteiknek lapomban való kifejtésére fölkérem, hogy így kölcsönös eszmecsere és az ipar terén fölmerülő minden mozzanat egybeállítása által a nemzet dereka, — melynek tehát erősnek kell lennie — az iparos osztály érdekei és legjobb tudata szerint csakugyan egy erős és öt megillető jelentékeny egészszé olvadjon. Jövő számunkban pedig ki fogjuk tűzni azon zászlót, mely alá az ország összes iparosainak csatlakoznia kell, ha magokat nagygyá, hatalmassá tenni, és a társadalomban számokra kijelölt helyet elfoglalni akarják, elfogjuk mondani mi a legelső teendője az iparos osztálynak most, a megszavazott ipar-törvénnyel szemben. Ha pedig nem akarják megérteni a kor intő szavát, s nem akarnak a külföld iparosaival egy színvonalra emelkedni, fájó szível ugyan, de azon nyugodt öntudattal lépek vissza, hogy megtettem honfui kötelességemet iparos társaim érdekében, de nem akartak megérteni.

A Pesten 1872. évf január 6-án tartott országos iparos értekezletnek jegyzőkönyve.

Jelenvoltak.

Auerbach József rézműves, nagyvárosnyi összes iparosok küldöttje és elnöke. Balogh Ferencz a pesti szabótestület előljárója, ker. kam. tag. Bede György szabó, a miskolci iparos központi bizottmány ideigl. elnöke s képviselője. Borhy József, eszmadia alezéhmaster Gyöngyösről. Hajós József, eszmadia, a moorvárosi összes ipartestületek küldöttje. Hill Jakab a pesti szijgyártó testület előljárója, iparkam. tag, az els. m. iparegyesület igazgatósági tagja. Juhász Mihály, a zombori német szabótestület elüljárója, Zombor sz. k. város és 12 község iparosainak képviselője. Kollar Márton férfiszabó, az orsz. iparegyesület alelnöke, ker. kam. tag, a pesti népbank kormány-tanács tagja. Kovács Ferencz mint a hódmezővásárhelyi iparegyesület elnöke. Medveczky József ker. kam. tag Gyöngyös. Megyelka József m. a. hódmezővásárhelyi iparegyesület pénztárnoka. Mudrony Pál,

közgazda. az orsz. m. iparegy. k. v. bizottsági tagja. M u d r o n y Soma az orsz. m. iparegyesület vezértitkára, „Anyagi Érdekeink“ szerkesztője. P a p p Antal szabó m. Zenta vár. képviselő. P o n g r á c z Dániel ügyvéd, több iparos testület biztosa, a csapótestület tiszteletbeli tagja, Veszprémből 25 iparos testület képviselője. R á c z Ferencz, csizmadia m. Nagykőrösről, az összes (13) ipartestületek küldöttje. S t o c k Endre aranyműves Pesten, az orsz. m. iparegyesület igazgatósági tagja S t r e i t m a n József kötélgyáros Gyöngyösön a „Kézműiparosok orsz. értesítője“ szerkesztője, ugyis mint Rimaszombat, Mohács és Kolosvár összes iparosainak az értekezlet alatt táviratilag megbízott képviselője. D r. S z a b ó k y Adolf, az orsz. m. iparegyesület igazgatósági tagja D r. S z v e t e n a y Miklós, a budapesti ker. és iparkamara titkára, pesti keresk. akadémia tanára. az orsz. m. iparegyesület k. v. bizottsági tagja. T ó t h Pál nagykörösi szabótestület előjárója, az összes iparosok képviselője. T ö m ö s v á r y László az „Ipar és kereskedelmi közlöny“ szerkesztője Pesten. V i k t o r György gombkötő m. Veszprémből 25 testület megbízottja.

Az elnöklésre S t r e i t m a n József, a jegyzőkönyv vitelére M u d r o n y Soma kéretett fel.

Elnök előadta, hogy az iparosoknak országos összejövetele már régebben tervezve volt, s e célra ő levelezést kezdett az ország valamennyi városainak ipartestületeivel, illetőleg egyes kiváló iparosaival. Az iparos értekezlet eszméje számos helyen viszhangra is talált és több város iparosai sürgetve kívánták annak összehívását. Az ipartörvény az országgyűlésen el lévén fogadva, az a feletti tanácskozás most hiábavaló lenne a többi sürgős iparügy pedig szóba lesz hozható a f. évi mart. 24-ére kitűzött közigazdasági gyűlésen, illetőleg az iparosoknak azzal kapcsolatos összejövetelén. Van azonban egy tárgy, mely halasztást nem szenvedhet s mely az értekezlet mostani megtartását szükségessé tette; t. i. az iparosoknak szervezkedése a közelgő országgyűlési képviselő-

választásokkal szemben. Hogy ezen ügy tárgyalás alá kerülhessen, szülő meghívást intézett volt mindazokhoz, kiknél az az országos iparos értekezlet tartására intézett első felszólítása viszhangra talált, valamint néhány helybeli iparoshoz és közigazdához, kik az ügy iránt érdeklődést tanúsítottak.

Egyhangulag elismertetvén és több szülő által erélyesen hangsúlyoztatván annak szükségessége, hogy az iparos osztály oda törekedjék, mikép a jövő választások alkalmával az iparérdek nagyobb számú és erélyesebb képviseltetésben részesüljenek, határozatkép kimondatott, hogy az 1872. évi országgyűlési képviselő választások küszöbén az iparososztály érdekeinek érvényesítésére a kellő eszközök foganatba vétésenek.

E czélra mindenekelőtt albizottság küldetett ki az iparos osztály kiváncalmainak programmkép való szövegezésre. E bizottság tagjaivá megválasztottak az értekezlet elnökén és jegyzőjén kívül: Kollár Márton, Pongrácz Dániel, Svetenay Miklós és Tömösváry László.

Elnöki beszéd.

T. Nagygyűlés!

Élénk örömmel üdvözlöm önöket, kik az által, hogy oly számosan összegyűltek, megmutatják azt, hogy Gyöngyös városa sem akar hátramaradni, midőn haladásról van szó, — hogy részt akar venni azon üdvös küzdelemben, mely most az egész országban megkezdődik, s melynek czélja, az iparnak az öt megillető befolyást és tiszteletet kivívni.

Azt hiszem, nem csak én, de minden gondolkozó ember fájdalommal látta, hogy hazánkban, hol minden oly örvendétes haladásnak indul, egyedül a kézműipar az, mely nemhogy haladna, de bár lassan és fokonkint, de folyvást és biztosan alább és alább hanyatlik. Láthatja ezt minden ember, kit a dolog érdekel. Fájdalom eddig keveseket érdekelt! Leginkább csak minket iparosokat, mi pedig eddig vajmi keveset segíthettünk. Husz éve hogy iparos vagyok. Eleinte mint vásárosmester, később boltot nyitottam, és meg-

rendelésekre dolgoztam. Volt időm vásáros és vállalkozó ipartársaim sanyaru helyzetét megismerni. Együttal tanulmányoztam a külföld iparviszonyait. Láttam a különbséget. Húsz év óta egy fájó érzés, a mi hanyatlásunk érzete uralkodik szivemben, és agyamban egy gondolat: hogyan lehetne ezen segíteni?

Főokát a hanyatlásnak abban találtam, hogy maga az iparos sem törődik az iparral s habár saját sanyaru sorsát ösztönszerűleg érzi, de mintha a javítás lehetetlenségét belátná, türi, zugolódással türi, de a javítást meg sem kíséri. Ezen tétlenséget kelle legegőbb megszüntetni; fel kellett riasztani az iparosokat mély, halálhozó álmukból, hogy belássák: mennyit kell tanulnunk, mennyit kell igyekeznünk nekünk, ha a külföldi ipart utól akarjuk érni, ha ellen akarunk állni a pénz és hitel nagyobbodó hatalmának, sőt épen ezen hatalmat, mely most minket megront, később saját hasznunkra akarjuk fordítani. Fel kellett költeni az iparost súlyos beteg álmából, mert ajtója előtt az ellenség. A tudatlanság és ennek leánya a szegénység nyomul házába és kiszorította onét a boldogság és meglegedés édes nemtöit.

Évek óta várom a kedvező pillanatot, de ez mindig késett. Hazánk az utolsó húsz évben sok viszontagságon ment keresztül. Alkotmányunk fel volt függesztve, nemzeti életünkre súlyos teher nehezült. A honfi lelkét nemzetének gyászos jelene, bizonytalan jövője foglalta el. El is volt tiltva akkor minden gyülekezés, minden szabadabb mozgás; 1860-ban szabadiparrendszer lépett életbe, de nem volt az iparosok javára. A czéhek ragaszkodtak a régi czéhtörvényekhez, mások a szabadipar jogánál fogva üzletet nyitottak és folytattak. A két fél egymással ellenkezett, s a rend felbomlott. 1861-ben nyertünk ismét alkotmányt, de csakhamar elvesztettük, időnk nem volt azt felhasználni. Minden a régiben maradt.

1865-beu végre az alkotmány helyreállított. Boldog örömteljes napokat éltünk. Azt hittük, végre a mi jobblétünk hajnala is elkövetkezik. Csalódtunk. Az ország csakhamar két pártra, jobb és balpártra szakadt, ennek következtében az iparosok is két részre oszoltak. Nagy kérdések voltak ezek,

a nemzet életét érintő kérdések, és mi szívesen vára­koztunk jogos igényeink kivívásával, míg azok eldöntetnek. Szívesen vára­koztunk és vártunk alkalmasb időt, habár mindennap új veszteségek értek. A sebesült fiu szívesen vára­kozik, míg szintén sebesült édes anyja sebei beköttetnek, habár azalatt elvéreznék is!

A hiba ott volt, hogy iparos társaink nemcsak vára­koztak, de küzdöttek is egymás ellen. Még ez nem leendett hiba, küzdhetett volna kiki meggyőződése mellett, de kezdették gyanusítani egymást, és gyűlölni azokat, kiket eddig szeret­tek! Mindentűt hol alkotmány van, pártok is vannak. Minden párt azon törekszik, hogy többségre jusson, és az ország sor­­sát intézhesse. Nem baj ez, épen a pártok becsületes és ha­zafias küzdelme, és az ebből kifolyó életteljes és éltető igaz­ságok, — épen ezek teszik az alkotmányos élet fő áldásait. Nem jó hazafi azonban az, ki a becsületes küzdelem terét elhagyja, és polgártársai között a gyanusítás és gyűlölet mag­jait elbinti. Hazug kép, nem a magasztos és min­den nemes kebeltől imádott igaz szabadság az, melynek kíséretében a gyanusítás és gyűlölet korteskedik.

Elmultak ezen nehéz napok is. Túlélték őket is. A nagy vihar lassanként elesenededett, a gyűlölet mámora lassanként elszált. Kezdünk ismét tisztábban látni; kezdjük ismét az embereket, nem a pártszinezet szerint, hanem saját erkölcsi értékökhöz képest szeretni és tisztelni.

Bekövetkezik talán a mi hajnalunk, az iparosok jobb­léte is.

1869-iki évben olyanoknak láttam a körülményeket hogy a mi ügyünkben cselekvőleg felléphettem. Az alkotmányos nagy viták be voltak fejezve, a hazai legégetőbb és legfontosb kérdések egy időre elintézve. Láttam, hogy a kedélyek az országban nyugodtak, semmi nagyobb kérdés által nincsenek elfoglalva, képesek velünk foglalkozni és igényeink méltá­nyosságát megítélni. Én tehát a nevezett évben egy röpirat­ot adtam ki a korlátlan szabad ipar ellen, melyben kimu­tatni iparkodtam azt, hogy a szabad ipar társaink többségé­nek jelen műveltségi foka mellett, nem áldás hanem átok a

kézműiparosra, és fősulyt fektettem a tanügyre és új iparis-
kolák felállítására. Ennek folytán több város, köztük Gyön-
gyös összes iparosai is, kérelemmel fordultak a kormány és
ország. képviselő testülethez, hogy egy sajátos viszonyainkhoz
alkalmazott ipartörvényt hozzon.

Nekem arról nem volt kétségem, hogy az országgyűlés
fog ipartörvényt hozni, én attól félttem, hogy a hozandó tör-
vény nem lesz szükségleteinkhez és körülményeinkhez alkal-
mazott. Ez okból múlt év szeptember hóban körlevelet in-
tézttem az ország összes iparosaihoz egy országos iparértekez-
let összehívása ügyében. Bár már ekkor az ügyet egészen
kezembe vettem volna! A gyűlés elmaradt, mert kikben biz-
tam, s kiket felkértem, hogy a gyűlést hívják össze, ezt tenni
nem merték. Az alatt az új ipartörvény mint javaslat a kép-
viselőház asztalára letéttetett. Kiadatott egy 15-ös bizottmány-
nak, mely azt el is fogadta. Időm már nem volt; láttam, hogy
a ház el fogja fogadni; nem tehettem egyebet, mint azt, hogy
egy körlevelet intézttem az országgyűlés minden egyes tagjá-
hoz, melyből 240 példányt fel is küldtem azon napon, mely-
lyen az ipartörvényt tárgyalták. Ezen körlevélben legalább
azt kívántam megmenteni mit lehetett, de eredmény nélkül.
Figyelemmel kísértem a lapokat. Uraim: egy hang sem szó-
lalt fel érdekeink mellett.

Megvallom, ily eredménytelenség után bizonyos időre
halálos bágyadság lopódzott szívembe.

Igen keserű gondolatok kezdtek lelkemet kísérgetni,
mely gondolatoknak itt kifejezést adni czélszerűnek nem tar-
tom. Elég, leráztam magamról ezen elpuhító érzelmeket. Ed-
dig kértünk, ez nem használt, ezután majd tenni fogunk. A
tett abban fog állni, hogy szervezkedni fogunk; a szétszórt
iparosok egy akaratú egészet fognak ezentul képezni. Mint
ilyenek némesak az fog nekünk sikerülni, hogy több helyről
az országgyűlésbe képviselőket fogunk küldeni, de szavunk
s az ország összes iparosainak képviselői által kifejezett oha-
jaink is illő tekintetben fognak részesülni.

A mozgalmat azzal kezdettem, hogy azon városokat,
melyekről tudtam, hogy elveimet osztják, a többi közt 32-öt,
melyekkel levelezésben is voltam, felhívtam arra, hogy jan.

6-ára képviselőket küldjenek Pestre egy országos iparos értekezlet megtartása végett.

Az értekezlet a mondott napon megtartatott. Választottunk benne ideigl. központi bizottmányt; ennek feladata az volt, hogy kitűzze a mi zászlónkat, és hívjon össze egy országos iparpártgyűlést, mely a többi teendőket elfogja végezni.

Az ideigl. központi bizottmány szól hozzátok ezen felhívásban, mely előttetek fel fog olvastatni. Ezen felhívásnak mint mondám, az célja, hogy az ország összes iparosai egy testté, egy párttá tömörüljenek. Hogy ez mennyire fontos és szükséges, csak abból is tisztán láthatjátok, hogy eddig, bár a polgárok tekintélyes részét épen az iparosok teszik, szavok mégis — mind szétszórva és nem egy akaraton voltak — semmibe sem vétetett, kérelmök minden figyelem nélkül elhangzott. Ennek ezentul nem szabad így lenni!

Ugy hiszem felesleges lesz bővebben bizonyítani itt azt, hogy ezen törekvéseinket sok oldalról nem kedvező szemmel nézik. Ezen mozgalom az országban nagy változást fog előidézni, és sok ember terveinek akadályul fog szolgálni. De úgy vélem, hogy ez minket pályánkon nem zavarhat, hogy mi egyes ember önző jajkiáltásával nem törődhetünk. Minket megnyugtathat azon öntudat, hogy méltányost és a hazára hasznost akarunk.

Igen, polgártársak, a hazára hasznosat, és ezt különösen kívánom hangsúlyozni. A történelem azt bizonyítja, hogy a szabadság és jólét azon országokban folytonos és nagymértvű, hol művelt és gazdag középosztály létezik. Az arisztokratia kihágásait mutatja Athen és Róma; a felbőszült népsöpredék borzadályait láttuk Párizsban: de művelt és gazdag középosztályt feltámadni a haza jóléte, vagy polgártársai javai ellen, még sehol senki nem látott. Mi pedig épen művelt és gazdag középosztályt akarunk teremteni hazánkban, mely az alkotmány, szabadság és béke legbiztosb öre leend.

Jót akarunk, tehát ne ijedjünk meg lehető ellenségeink irigy sziszegésétől vagy haragos dörgésöktől. El fognak ezek mulni, s bennünk, ha összetartunk nagy károkat nem fognak okozni. Gunyosan azt fogják mondani, minek az országházba

iparos? Erre az a felelet: és miért nem való az országházba iparos? talán széles Magyarországon nincsen olyan iparos ki abban helyet foglalni méltó volna? Ezt nem mondhatják ha méltányosak. Azon ellenvetésre pedig, hogy ott van Horn, Csengery és mások, és hogy ezek mellé szükségtelen más iparos, azt feleljük, hogy az elmélet kitünő emberei mellé, jó lesz küldeni a gyakorlat egy pár kevésbé nevezetes de talán szintoly hasznos emberét. — Miért ne lehetne iparos az országgyűlés tagja? Azért mert iparos? Nem oszthatjuk ebben ellenfeleink nézetét, mi azt hisszük, hogy a munka nemesít nem a henyélés, — és ki becsületes munkával keresi kenyerét, egyuttal mivelte és arravaló, bátran foglalhat helyet az országházban!

Kedves Polgártársak! Azt akartam gyenge szavaimmal kifejezni: eddig mi történt, s hogy jelenleg legszükségesebb a szervezkedés, összetartás. A szervezkedést a febr. 25-iki gyűlés fogja befejezni, az összetartást létesíteni rajtatok áll. Én reményelem hogy meg lesz, s hogy nem fogjuk azt engedni megzavartatni semmiképen és senki által.

És ezzel a gyűlést megnyitom.

Felhívás Magyarország összes iparosaihoz!

Polgártársaink iparosok!

Közelget az idő, midőn a magyar iparosztálynak meg kell mutatni életrealóságát, meg kell mutatni, vajjon képes-e a lelkesedésre és tette, hogy megalapítsa saját jólétét s Magyarország hivatásszerű ipari nagyságát.

A helyzet válságos. A jelenkori ipari szabadverseny szünetnélküli áradatában a hatalmasb népek ipara elsőpri az élők sorából mindazokat, kiknek ipara versenylépést tartani nem képes.

E szabadverseny ellenállhatlan hatalmát mindnyájan érezzük és látjuk. A vést csak a hazai iparos osztály versenyképességének gyors és erélyes kifejtése hárihatja el. De az e célra szükséges intézkedések még mindig késnek. Mi több: az ipar fejlődésének még legelső, halasztást nem tűrő

feltételei sincsenek megvalósítva. Az anyagi jólét fejlődését lehetetlenítő régi adórendszer most is fenáll. A vámügy, a pénz- és hitelügy, a hazai ipar érdekeinek meg nem felelő rendezetlenségben vesztegel. Mindezen ügyekben a jelen országgyűlési pártalakulás mellett kilátás sem lehet a gyökeres reformra.

Pedig ezen reformokra mulhatlanul szükség van: mert töltük függ nemcsak a jelen, hanem a jövő nemzedékek jóléte is.

Egy új hatalmas elemnek kell tehát fellépni, mely a tetsző tétlenségnek véget szakítson, amíg nem késő; s ez nem lehet más, mint a közönyösségből felriadó iparososztály, melyhez bizonyára csatlakozni fognak majd mindazon ifjabb erők, kik a hazának boldogabb jövőt, maguknak pedig sikert biztosító működési tért óhajtanak.

Polgártársaink iparosok! Fogjunk e czélra kezét mindnyájan, s tetterőnk egész megfeszítésével lássunk hozzá egy alkotmányos nagy munkához, mely iparunkat és hazánkat néhez helyzetéből ki fogja ragadni.

Feladatunk ez: Azon teremben, hol hazánk és mindnyájunk sorsa felett rendelkeznek, szóhoz kell juttatni azon érdekeket, melyeknek előmozdításától a nemzetek művelődése, gazdagodása és nagysága függ; a hazai ipar és közjólét érdekeit. S ez érdekek nevében emelt szónak erős és ellenállhatatlan nyomatókat kell szereznünk.

A közelgő országgyűlési választások küszöbén egy meg-törhetlen egészsze kell forrnunk, s egyesített szavazatunk hatalmával oly férfiakat kell képviselőinkké és érdekeink szószólóivá választanunk, a kik a hazai ipar s közjólét zászlaja alá esküdve, semmi áron el nem tántorodnak életük czéljára avatott hitvallásuktól, hogy a hazai ipart és iparososztályt nagygyá, művelté és erőssé, s ez által hazánkat hatalmassá és boldoggá tegyék.

Tömörüljünk e czélra. Egyesült erőnk hatalmát meg nem törheti semmi.

Hogy egy zászló körül csoportosulhassunk, szükséges tisz-tába jönnünk azon czélokkal, melyeket elérni akarunk.

A f. év január 6-án Pesten ülészett országos iparos-ér-

tekeztet, mely az alólírt bizottságot is kiküldte, az ipar és közvagyonosodás erélyes előmozdítására a következő főbb kívánalmakat szövegezte:

1. Kivánjuk, hogy a közművelődés és az iparos szakismeretek fejlesztése erélyesen előmozdítottassék.

2. Kivánjuk, hogy hárittassanak el mindazon akadályok, melyek a hazai iparnak fejlődését gátolják; különösen:

Szüntetessék meg a hazánkat pénzügyileg is megkárosító jelenlegi vámrendszer és léptetessenek életbe oly vámok, minők hazai iparérdekeink kívánnak;

Hazánk bank- és hitelügye tétessék függetlenné, s alkottassék egészséges alapon nyugvó magyar nemzeti bankrendszer.

Követtessék hazánk anyagi érdekeinek megfelelő és a szállítási díjak leszállítására törekvő erélyes nemzeti vasuti politika.

A hazai ipar fejlődést lehetetlenítő és az iparra súlyosan nehezető jelenlegi megadóztatás helyébe — gyökeres adóreform és különösen a monopoliumok és indirect fogyasztási adóknak fokozatos mellözése útján — oly adórendszer léptetessék, mely mindennemű vagyon értéke után kiszámított tiszta jövedelmének egyenlő megadóztatását és a kezelési költségeknek lehető leszállítását veszi czélba.

3. Kivánjuk, hogy az állami szükségletek, főleg hadi felszerelések és egyéb országos vállalatok szükségletei a hazai ipar által fedeztessenek.

4. Kivánjuk, hogy a hazai ipart érdeklő országos intézkedéseknél a hazai iparosok megbizottjainak véleménye meghallgattassék és figyelembe vétessék.

5. Kivánjuk, hogy az iparosoknak a nagy iparral szemben versenyre képesítő társulati szervezkedésre alkalmas törvények alkottassanak.

Polgártársaink iparosok! Közöttünk bizonyára nincs senki, aki eme kívánalmakat tulzottaknak tartaná. Épen ezért biztosak lehetünk, hogy elérhetők, ha igazán akarjuk. Csak tiz-husz választó kerületben sikerüljön oly férfiakat képviselőkké választanunk, kik az ipar érdekében testtel lélekkel az itt kifejtett elvekhez ragaszkodnak, s azok előmozdításá-

ban szakavatottsággal és odaadásteljes lelkesedéssel buzgókodnak, a jövő országgyűlésen a mérlegnek kívánalmaink javára kell eldőlni. — A munkaképes elemek csatlakozásával egy erőteljes új párt fog képződni, mely hazánk boldogulásának és az ipar felvirulásának alapját meg fogja vetni!

Föl tehát munkára: Csak a kezdet nehéz; de a diadal biztos.

A kinek egy városban, egy választókertületben legkisebb hatásköre van, álljon az ügy élére. Oszto-gassa szét az ezen felhívásból hozzájutó példányokat lelkes ipartársai között. Csoportosítsa maga körül rokon gondolkozású társait. Lelkesítse az iparosztályt. Oszlassa el a kislelkűek kételyét. Rombolja le a korlátokat, melyek bennünket két ellenséges táborra, jobb- és balpártra szakítanak. Kezdeményezzen saját választókertületére nézve iparos párti választási bizottságot: és gondoskodjék, hogy lakhelyének iparosai a február 25-én Pesten tartandó országos iparos párti gyűlésen képviselve legyenek. Szóval: kövessen el mindent, hogy elveink diadalra jussanak.

Hogy ugyanis ez üdvös mozgalom országos jellemet öltjön, véglegesen meg kell alakítani a központi országos iparospárti bizottságot, s meg kell állapítani az összeköttetést a vidéki bizottságokkal.

E célra egy országos ipargyűlést kell tartanunk, melyen minden számbavehető város vagy választókertület iparosainak képviselve kell lenni.

A jan. 6-iki országos értekezletből kiküldött bizottság e pártgyűlés összehívásával meg levén bizva, ezennel összehívjuk azt f. évi február 25-ére, d. e. 10 órára Pestre a városi redout helyiségébe.

Reméljük, hogy jelen felhívásunk minden életrevaló iparos keblében viszhangra fog találni, s hogy a kitűzött napon hazánk iparosainak zöme képviselve lesz az iparosok párt-szervezési gyűlésén. Kelt Pesten, 1872. évi január 21-én. Az 1872. évi jan. 6-án tartott országos iparos értekezletből kiküldött ideiglenes központi bizottság.

Figyelmeztetés.

A gyűlésen csak olyanok fognak résztvehetni, kik megbízó levéllel igazolják, hogy valamely ipartestületnek (czéhnek) vagy vidéki iparos bizottságnak képviselői. Kérjük ezért a gyűlésre megjelenőket, hogy belépti jegyüket megbízó levélük átadása mellett a gyűlést megelőző napon vagy a gyűlés napján d. e. 9 óráig a „Pannonia“ szállodában, (ke-repesi ut, nemzeti színház mellett) levő bizottsági irodában átvegyék.

Hogy a résztvevőkre nézve előre is tájékozva lehesünk, kérjük a képviselőket küldő t. vidéki bizottságokat és ipartestületeket, hogy Kollár Márton biz. alelnökhöz (Pest, uriucaza 3. sz. a.) — intézett levélben előre is értesítsenek bennünket, miszerint magukat képviseltetni fogják.

A gyűlés napját megelőző estén u. m. február 24-én szombaton esti 7 órakor ismerkedési összejevetel a Pannonia szálloda tüvegtermében.

Ezen felhívásból kívánatra szívesen szolgálunk kellő számu példányokkal.

Jegyzőkönyv az 1872-dik évi február 25- és 26-dik napján tartott országos iparos gyűlésről.

Jelen voltak a következők:

Az ideiglenes központi bizottmány: Sreitmann József elnök, mint a gyöngyösi gombkötő és kötélgyártó egyesült czéh és az ottani szijgyártó czéh, valamint a beregszászi czizmadia testület megbizottja. Rath Károly alelnök ugyis mint a gyergyó-szt.-miklósi, vajda-hunyadi, ó-becsei, kun-szt.-mártoni, petrovoseloi, t.-földvári és szent-tamási összes ipartestületek megbizottja. Mudrony Soma, jegyző, az orsz. m. iparegyesület vezértitkára. Stock Endre pénztárnok, aranyműves, orsz. iparegyesületi igazg. tag. Balogh Ferencz, szabó, orsz. iparegyesületi képv. bizottsági tag. Hill Jakab, szijgyártó, orsz. iparegyesületi igazgatósági tag. Kovács András, asztalosgyáros, orsz. iparegyesületi képv. bizottsági tag. Mudrony Pál,

közgazdasági író, orsz. iparegyesületi képv. bizottsági tag. Dr. Szvetenay Miklós, a pesti kereskedelmi és iparkamara titkára, a sopronyi kereskedelmi- és iparkamara levelező tagja, kereskedelmi akadémiai tanár. Dr. Szabóky Adolf, orsz. iparegyesületi igazgatósági tag. Tömörösy László, az orsz. kölcs. bizt. banknál igazgató.

Abony: Kassa Bálint, a kovács, lakatos, asztalos és kerékgyártó egyesült czéh képviselője. Batta Ferencz, eszmadia czéh képviselője. Hines József, szabó, szücs és szürszabó egyes czéh képviselője. Nagy László, takács czéh képviselője.

Ada: Tölkfy József, a) szabó, gombötő és szürszabó, b) kovács, bognár, asztalos, lakatos és kötélgyártó egyesült czéhek képviselője.

Arad: Eckstein György, asztalos czéh képviselője. Nikolits Péter, szücs, szerb szabók, takácsok és szürszabók képviselője. Kremmer Ignác, kádár czéh képviselője. Barabás Péter, eszmadia és fazekas czéh képviselője. Vagács Mihály, cipész, női szabó, lakatos, szijgyártó, rézműves, hentes és sütő testület képviselője. Palkó Balázs, a szerb- és román ajku eszmadiaik képviselője.

Alberti: Frenyák István, Motitorisz József, Frenyák Mihály, összes iparos testületek képviselői.

Baja: Tóth Kálmán, Benedek Mihály, Varga János, összes iparos testületek képviselői.

Békés-Csaba: Kemény Mihály, Fábry János, Juhász Ferencz, összes iparosság képviselői. Áchim János, szabó, szürszabó és gombkötő egyes. czéh képviselője. Holetska István, eszmadia czéh képviselője. Kiss Pál, kovács, kerékgyártó és lakatos egyes czéh képviselője. Janovics János, szücs czéh képviselője.

Besztercze: Fuss János, Falk Károly, összes iparos testületek képviselői.

Buda-Pest: Keleti Károly, Arkaurer József, Thék András, Steinacker Ödön, Nendtvich Károly, Walser Ferencz, Dépold József, orsz. m. ipartestület képviselői. Virágh Ferencz, pesti mészáros testület képviselője. Osterlamm Károly, Jókai Mór, Athenaeum irod. és nyomdai részvény-társulat képviselői. Nerhaft Antal, Bartsch Gusztáv, Kirner György, Szomolovszky

Frigyes, Monikovszky János, pesti aranyműves test. képviselői. Kraemmer Jakab, Pitzinger Márton, Hemmerling Frigyes, pesti fényező testület képviselői. Horváth József, Nagy István, Kuklay János, Mogács József, Hinum Sándor, pesti cipész testület képviselői. Petrinyi Tamás, Fábinyi János, Sölymosi Lipót, Rétay János, Pauer György, pesti egyesült férfi- és női-szabó testület képv. Nagy István, Merényi Henrik, Molnár Samu, Sipos Albert, Éber János, Ramotsa Sámuel pesti asztalos testület képviselői. Idényi Károly, aranyozó testület képviselője. Fanda János, Singhoffer Ágoston, pesti halász czéh képviselői. Holzschuh Antal, pesti köteles test. képviselője. Magyar Gábor, Janicsék károly, Takáts István, pesti csizmadia test. képviselői. Bognár Antal, budai lakatos testület képv. Zák Frigyes, budai kéményseprő test. képv. Sulnek Károly, Weisz Antal, Vorzelner Alajos, Sindler Flórián, Wanner József, budai asztalos test. képviselői. Palatinus Ferencz, pesti pintér czéh képviselője. Keleti Gusztáv. Dr. Schnierer Gyula. Dr. Matlekovits Sándor. Máday Izidor. Német Imre. Légrády Károly. Posner K. Lajos. Mihók Sándor. Demkó János. Deutsch M. b. Kaas Ivor. Némethy Imre. Bellágh Imre. Kármán Lajos. Dr. Busbach Péter. Simkovics János. Bernhardt Jakab. Türr István. Houchard Ferencz. Klein Adolf. Nagy József. Törs Kálmán. Bakesi Ferencz. Komorner Samu. Hegedüs Sándor. Vidats János. Tengeri Imre. Jakabb Bogdán. Körössy József. Lévai Henrik. Voigt János. Pompéry János.

Csurgó: Sréter Lajos, szabó, takács és csizmadia egyes test. képviselője.

Csorna: Ekker János, szabó, vegyes iparos, varga mézszáros, takács, csizmadia és kovács testületek képviselője.

Czepléd: Reyner Imre, takács czéh képviselő. Mészáros Lajos, szűes testület képviselő. Kontra János, csizmadia test. képviselő. Kovács János, kovács czéh képviselő. Tóth István, iparos bizottsági képviselő. Lender Dániel, szabó czéh képviselő. Károlyi Kálmán, kalapos test. képviselő.

Debreczen: Demeter János, cipész test. képviselő. Gál Ferencz, női szabó czéh képviselő. Balázs Sándor, szappanos czéh képviselő, Adler Adolf, női-szabó czéh képviselő. Gonda István, pintér czéh képviselő. Boda János, női-szabó czéh

képviselő. Antal Gábor, asztalos test. képviselő. Balogh Isván, mészáros test. képv. Böszörményi Pál, csizmadia test. képv. Vajsz Antal, Hubeat József, m. szabó test. képviselői. Józsa Dániel, lakatos test. képviselő. Mezei Gábor, tímár test. képviselő. Szöke János, gube-csapó test. képviselő.

Eger: Strausz Károly, asztalos és üveges egyes czéh képviselő. Hasselbauer Mihály, rostás és kötélgyártó czéh képviselő. Ürményi Antal, takács-, fazekas, kovács és kerékgyártó egyes. és kalapos czéhek képviselője. Nánásy Ferencz, német-szücs czéh képviselő. Szabó Sándor, m. szabó test. képviselő. Mayer Ferencz, cipész test. képviselő. Gáhy Ferencz, báb-
stító test. képviselő. Mikó Pál, m. szücs test. képviselő. Godál Albert, csizmadia test. képviselő. Repesik József szijgyártó test. képviselő. Kronberger Mihály, lakatos és puskás czéh képviselő.

Eperjes: Zborai József, csizmadia test. képviselő.

Érsekujvár: Pasztorek József, Sulgan Ferencz, csizmadia test. képviselők. Dleszk József, ipar-egyesületi képviselő. Kam-
pis József, szabó test. képviselő. Csiffáry Károly, kovács és bognár test. képviselő. Tóth Antal. szücs test. képviselő.

Esztergom: Pásztory János stító test. képviselő. Knapik János, csizmadia test. képviselő. Pápes József, Esztergom, Viziváros, Szt.-Tamás, Szt.-György-Tárkányban egyes. csizma-
dia test. képviselő. Brenner István, Esztergom, Viziváros, Szt.-
Tamás, Szt. György-Tárkányban egyesült cipész test. képv-
selő. Schwartz József, Vezér János, ipar-testület képviselők.

Fogaras: Benedek Gyula, összes iparos test. képviselő.

Félegyháza: Bistyák Antal, Bakos Imre, egyesült sza-
bó, szijgyártó, kovács, bodnár, asztalos, lakatos, ács, és kő-
műves czéhek képviselői.

Foktó: Keresztes Mihály, molnár test. képviselő.

Gyöngyös: Medvetzky József, férfi lábbeli készítő test.
képviselő. Bakó Ignác, asztalos test. képviselő. Fabritius
Mihály, magyar test képviselő. Csomor Kálmán, ipar-társulati
képviselő. Takay Lajos, festő test. képviselő. Farkas Pál, fa-
zekas test. képviselő. Bosko Gábor, szür-szabó test. képviselő.
Novák János, cipész test. képviselő. Csekey Lajos, lakatos
és gépész test. képviselő. Rezucek Mátyas, férfi lábbeli ké-

szítő testület képviselő. Gulyás Pál, férfi szabó test képviselő. Baresák Mihály, csapó czéh képviselő, Stenzky József, kovács czéh képviselő. Rusznyák József, szücs test. képviselő. Letanóczky József, sütő test. képviselő. Letanóczky János, kalapos test. képviselő. Risiko György, molnár test. képviselő, Staud János, Sloboda Antal, köműves, ács és köfaragó test. képviselő.

Győr: Nagy István, Hévizy Gábor összes ipar test. képv. ugyis mint a győrszigeti összes ipar test kép.

Hajdu-Böszörmény: Kántor Lajos, Nagy János, Debreczeni András, Farkas Sándor, összes iparos test. képv.

Halas: Nagy Antal, ács, molnár, kovács, bodnár, szabó takács, asztalos, lakatos, csizmadia és szücs testületek képviselője.

Hatvan: V. Kovács László, csizmadia, egyesült kovács, lakatos, asztalos, kerékgyártó, ács, szabó és takács czéh képviselője.

Hód-Mező-Vásárhely: Tóth Márton, csizmadia test. képviselő. Huszár János, kalapos test. képviselő. Sárosi István, magyar és német szücs test. képviselő. Bango József, kőműves test. képviselő. Tóth József, gölöncsér test képviselő. Albert Tamás, kerékgyártó test. képviselő. Patócs István, kovács test. képviselő. Megyelka József, szabó test képviselő. Pap Sándor ács test képviselő. Lökös Sándor, lakatos test. képviselő. Gál János, Szabó Miklós, asztalos, faragó és molnár test. képviselők. Kovács Ferencz, Lázár István, ipar-egylet képviselő.

Jász-Árokszállás: Kormos József, asztalos, lakatos, kerékgyártó stb. egyesült test. képviselő. Köhl István, szabó test. képviselő.

Jászberény: Zámár Imre, egyesült kovács, kerékgyártó, nyerges és pintér test. képviselő. Bauer János, egyesült asztalos, lakatos, köműves és ács test képviselő. Molnár Mihály, magyar szücs, test képviselő. Sass Pál, csizmadia test. képviselő. Vigh János, magyar timár test képviselő. Csonka Lajos, Streitman András, Sipos Orbán, szabó test képviselő.

Kalocsa: Deák István, egyesült kovács, bográn és kádár test. képviselő. Kákonyi János, takács test. képviselő.

Horváth László, csizmadia test képviselő. Kákonyi Mihály, szabó test képviselő. Barna Ká oly, asztalos és lakatos egyes. test. képviselő. Kiss Antal, egyesült szijgyártó, kötelgyártó és cipész test. képviselő. Gross József, szücs test. képviselő. Bakay Pál, Horváth János, Knapp Ferencz, fazekas test. képviselő.

Karád: Klauz János, Bizik József, egyesült kovács, lakatos, asztalos, bognár, kádár, esztergályos, nyerges, kömives, ács továbbá, egyesült szücs, szabó, fazekas és csizmadia test. képviselők.

Karozag: Kóródi András, egyes. Timár, cipész, és csizmadia, test. képviselő. Vida Mihály, V. Szabó Ferencz, egyes. asztalos, kovács, kerékgyártó és kalapos test. képvis. Szabó Imre, egyesült ács, molnár, fazékas és pintér; Tüdös Mihály, egyesült szücs, szabó, szűrszabó, szijgyártó és kötelgyártó test. képviselő.

Kassa: Glevitzky Sándor, összes iparos test. képviselő.

Kecskemét: Ifj. Sántha Sándor, szücs test. képviselő. Csikay Sándor, kerékgyártó test. képviselő. Virág László, cipész test. képviselő. Degi János, kovács test. képviselő. Paré Mihály, szijgyártó test. képviselő. B. Kováts József, test. képviselő. Valk József, kalapos test. képviselő. Szentgyörgyi István, lakatos test. képviselő. Réthi Pál, Major István, csizmadia test. képviselők. Pátkai Sándor, szabó test. képviselő. Kováts Károly, asztalos test. képviselő. Zsigmond József, kádár test. képviselő. Kincses András, timár test. képviselő. Csörgei Imre, Fényfi Antal. ipar egyesület képviselő. Bagi Lajos. Dubez János, ács és kömives test. képviselő.

Keszthely: Kugler Nándor, kovács, ács, asztalos, szabó, tüveges, varga, sütő, lakatos, nyerges, szücs, cipész és kádár testületek képviselője.

Kézdi Vásárhely: Pap Lajos, Szabó Dániel, összes iparos testületek képviselői.

Kis-Ujszállas: Jónás Gerzson, kovács, lakatos, szabó, szücs, csizmadia, asztalos, kerékgyártó, molnár és esztergályos test. képviselő.

Komárom: Jókay Lajos, Hefler Szilárd, összes ipartársulatok képviselői.

Köszeg: Falk Miksa, összes iparos testületi képviselő.

Kis-Kúnhalas: Bornemisza József, ács, molnár, kőmives, pék, kovács, bognár, szücs test. képviselő.

Kúnhegyes: Polgár István, Varga László, összes iparos test. képviselő.

Kún-Szt.-Márton: Vékony József, egyes. ács, kőmives és molnár test. képviselő. Józsa László, egyes. csizmadia, kovács, kerékgyártó és szabó test. képviselő. Baráth Gábor, összes iparos test. képviselő.

Losonc: Smida Soma, csizmadia test. képviselő Búsbak Ádám, magyar timár, egyesült lakatos, asztalos, kovács, kerékgyártó, üveges és bodnár testületek képviselője. Knapek János, cipész test. képviselő. Neubauer István, szabó test. képviselő.

Löcse: Rombauer Károly, nép-egylet és az összes iparos test. képviselő.

M.-Túr: Kellner Simon P. Nagy József. Kováts Balázs, Szegedi László, iparos test. képviselő.

Mohács: Kisszély Antal, összes iparos test. képviselő.

Mosony: Györy Nagy István, Áldor Imre, csizmadia, cipész, szabó és molnár test. képviselő.

Moór: Hajós József, összes iparos test. képviselő.

Miskolcz: Ifj. Hagymási József Kovács Mihály, Kmegy Mihály, csizmadia test. képv. Csermák János, fazékas test. képviselők. Ruszt János, fésűs test. képviselő. Biró Mihály, Tóth Károly. szücs test. képviselő. Kenyeresi György, férfi- és női-szabó test. képviselő. Bodnár Dániel magy. szabó test. képviselő. Éles Lajos, Pfliegler Ferencz, asztalos és üveges test. képviselő. Belki Károly, Bede György, Balkovics Pál, Kulcsár Károly, Szentadrassy Antal, általános iparos társulat központi bizotts. képviselő.

Munkács: Litsner Lajos, kalapos, asztalos, lakatos, kovács, kerékgyártó, kocsigyártó és kádár egyesült test, képviselő. Kováts A., szabó, szücs, szijgyártó és gombkötő test. képviselő. Nemes A. csizmadia test. képviselő. Nánásy J., timár test. képviselő. Pillik J., kötélgyártó és cipész test. képviselő. Lengyel Ferencz, fazékas test. képviselő.

N.-Bánya és F.-Bánya: Tóth Sándor összes iparos test. képviselő.

N.-Várad; Merz Ferdinand, magyar és német szücs test. képvis. Gyalokai Antal, mint a testületek elnöke. Perge István, lakatos test. képvis. Csobáneczky Lajos, magy. szabó test. képvis. Bottó Dömötör, pintér test. képvis. Gáspárik János, csizmadia test. Pap János, hentes test. képvis. Andriska Károly, timár test. képvis. Juhász József, fazekas test. képvis. Turóczy János, csizmadia test. képvis. Ausländer Simon, szabó és szűrszabó test. képvis. Bartchel György kőműves és ács test. képvis. Verner András, kovács és kerékgyártó test képvis. Györffy Gyula, szijgyártó és cipész test. képvis.

N.-Kanizsa: Bartos János, szij-, nyereg- és kötélgyártó, kárpitos, cipész és kovács test. képvis. Bay György, ács, kőműves, cserepező és lakatos test. képvis. Nagy Ferencz, mészáros test. képvis. Kollarits János, szabó, fazekas, csizmadia és takács test. képvis.

N.-Szalonta: Trajánovics Antal vegyes iparos test. képvis. Fencsi János, csizmadia test. képvis.

N.-Szeben: Wensky András, Ottó Sámuel, cipész, sütő, női-szabó, fazekas, köteles, kalapos, timár, keztyűs, bádogos, harangöntő, szövő, asztalos, kefekötő test. képvis.

Nagy-Beeskerek: Graszl János, összes iparos test. képvis.

N.-Káta: Csordás József, összes iparos test képvis.

N.-Váson: Szabó Sándor, csizmadia, cipész, szabó és bognár test. képvis.

N.-Kunturkeve: Tóth Sándor, asztalos, ács, molnár, kerékgyártó, kovács és kőműves test. képvis.

N.-Kunmadaras: Balog Sándor, Juhász Bálint, ács, molnár, kovács, asztalos, lakatos, szabó, csizmadia, szücs, szijgyártó és timár test. képvis.

Nyék és Velenceze: Simitsek Adolf, Gaál János, összes ipar test. képvis.

Nyitra: Popelka János magy. szabó és czéh képvis. Knopp Ferencz, kőműves és ács test. képvis. Bogyó Sándor, Duschek Károly, cipész, ném. szabó szűrszabó, nyerges, szij- és kötélgyártó, kalapos, gombkötő és fazekas test. képvis. Unzeitig József, kovács és bognár test. képvis. Tyepliezky János, csiz-

madia test. képv. Aitner Károly, mészáros és hentes test. képv.

Nyiregyháza: Ifj. Pintér István, Nádasdy Mór, asztalos test. képv. Szesztay Sándor, timár czéh képv. Spisák András, Andráscsik József, Jánoszky András, Kacska János, eszmadia, szabó szücs lakatos, kalapos, gubás, ács, kömives, mészáros, czipész, kerékgyártó, kovács és molnár test. képv.

Ó-Buda. Petrovich Ferencz, eszmadia test. képv. Vagner János, szabó test. képv. Gabel Lipót, czipész test. képv. Weisz Lajos, fehér timár test. képv.

Pápa: Brades Samu, Vágó László, összes iparos test. képv.

Pankota: Arnold János, Ifj. Kovács István, kalapos, szabó, takács, német czipész, fazékas, szücs kádár, kerékgyártó, kovács, kötélverő, m. eszmadia, timár, fésűs, ács, kömives, asztalos, üveges és kéménysöprős test. képv.

Pécs: Alajos, molnár és sütő test. képv. Rozinger Imre, német szabó test. képv. Mestrits Imre, lakatos, puskamüves, fésűs, szerszám, kovács és reszelővágó test. képv. Hartl Ferencz, bábsütő, pék, bádogos, kádár és eszmadia test. képv. Kovátsits Károly, timár, szücs, szürszabó, varga, eszmadia és kovács test. képv. Ivánkovits István, ács, kőfaragó és építész test. képvis. Burgies István, szabó test. képv.

Pozsony: Horn Ede, Stern Jakab, Engel Károly, Hanák Mihály, összes ipar test. képv.

R.-Szombat: Findura Pál, eszmadia test. képv. Fejes István, kalapos test. képv. Kreva József, asztalos test. képv. Éva János, egyesült esztergályos, fésűs és timár test. képv. Barányi Gusztáv, mészáros test. képv. Soós Mihály, Kováts Mihály, összes iparos test. képvis.

Somorja: Vingler János, „Kézmű iparosok“ egyletének képvis.

Szatmár-Németi: Batha József, Bagossy Pál, eszmadia test. képv. Böszörményi András szücs és kalapos test. képv. Berei Lajos, m. szabó és gombkötő test. képv. Kaposy István, kádár test. képv. Laza János, német férfi- és női-szabó test. képviselő.

Szatmár: Demidor Ignác, asztalos és lakatos, test. képv. Unger József, szappanos test. képv. Molnár Mihály, czipész

test. képvis. Id Hérmán István, Losonezi Károly, timár test. képviselő.

Sz. Ujvár: Nagy János, összes iparos test. képviselő.

Skalicz: Szlama Antal, csizmadia, szabó és kovács test. képviselő.

Szászsebes: Schoppelt János, Weber csizmadia, pék, szabó, kovács lakatos és rézműves test. képviselő.

Szeged: Bakay Nándor, kötélgyártó, szijgyártó, mészáros és szűrszabó test. képvis. Sziráky József, késes test. képviselő. Mozgay Károly ném. szücs, egy. férfi és nőszabó test. képviselő. Kiss Imre fazékas test. képvis. Bobcsek Samu, magy. szabó test. képvis. Mezey Péter, borbély test. képvis. Szekerke József, magy. timár test. képvis. Lemle Miklós, kalapos test. képvis. Posgai Mihály, asztalos test. képvis. Ifj. Priváry Pál, Pap Ignác, csizmadia test. képvis. Riefer Godofred, cipész test. képvis. Fári Imre, magy. szücs test. képvis. Zombori Mihály, lakatos test. képvis. Schütz Antal, sütő test. képvis. Zászlósy János, szappanos és gyertyaöntő test. képvis. Babarezy Mihály, bádogos test. képvis. Pálffy János, kovács test. képvis. Reiner Ferencz, kádár és kerékgyártó test. képvis.

Szentes: Lakos Antal, összes test. képvis.

Székesfehérvár: Horváth József, Werhtheim S. L., Horboványi József, iparos egylet képvis. Szeppelt Nándor, kovács test. képvis.

Szolnok: Borghy Ferencz, magyar timár és szijgyártó test. képvis. Mátyás László, molnár test. képvis. Czinober József, csizmadia test. képvis. Óhegyi Ferencz, egyes. ács. kömives tüveges, halász, festő, kötélverő, bádogos, rostás, cipész, kefékötő és órás test. képvis. Sárkány József, szabó és szücs. test. képvis. Bakos Péter, kalapos test. képvis. Hasitz János, egyes. asztalos és pintér test. képvis. Gajzer Nándor, egyes. lakatos, kovács és kerékgyártó test. képvis.

Szombathely: Tóth Sándor, Holzheim Károly, Brenner János, Meyer Enoch, összes iparos test. képvis. Czupi János, Nagy Károly, csizmadia test. képvis. Markovich József, szijgyártó test. képvis. Gratzl Antal, szabó test. képvis.

Tapolca: Sebestény Mihály, Handlery Mihály, összes iparos test. képvis.

Tata: Láng Ferencz, összes iparos test. képv.
Tokaj: Göntzy Dániel, Kovács József, Radvánszky József, Hutira János, Rauner István, összes iparos test. képv.

Turkeve: Rácz János, egyesült szabó, szüics, szűrszabó és lakatos test. képv. Bodnár Sándor, eszmadia test. képv.

Ungvár: Katona Lajos, Illytsik Pál, Mazurák János, Kulcsár József, Frank Mihály, összes iparos test. képv.

Vác: Tóth Imre, Gyökösy Daniel, Nikitics István, Erdösy Rezső, iparos egylet képv. Dóra Ferencz, magy. szabó test. képv. Brossek Nándor, lakatos test. képv. Olaj Ferencz, Droppa Mihály, Csajka István, eszmadia test. képv.

Vaál: Radonovits István, Pongrácz, István, eszmadia test. képv.

Veszprém: Pongrácz Dániel, Maróthy József, szabó, eszmadia, czipész, mészáros, bognár, lakatos, kötelek, szüics, sütő, kalagos, takács, esztergályos, csutorás, ács, kőműves, gombkötő, asztalos, pintér, bádigos, bábos, aranyműves, szítás és timár testületek képvis.

Zala-Egerszeg: Meskó József, eszmadia test. képv. Sipos Boldizsár, Juhász István, id. iparos egylet képv.

Zenta. Majoros István, összes iparos test. képv.

Zilah: Gámán Ferencz, Kürty Miklós, eszmadia, kalapos, timár, asztalos, sütő, szabó, fazékas, kovács és kerékgyártó, szijgyártó, gubás, szűrszabó test. képv.

Zombor és környéke: Juhász Mihály, összes iparos. test. képvis.

I. ülés február 25-én délelőtt 10 órakor.

1. Streitmann József. mint az ideiglenes központi bizottság elnöke megnyitván az ülést, üdvözli a nagy számmal megjelent képviselőket, és előadja, hogy miután ő mint vidéki lakos a központi bizottság munkálataiban nem lehetett szerencsés részt venni, eme központi bizottság elnöksége fogja előterjeszteni munkálatainak eredményét.

Ráth Károlynak mint az ideiglenes központi bizottság működő alelnökének felszólítása folytán:

Mudrony Soma a következő jelentését olvassa fel:

Tisztelt gyülekezet!

Mielőtt a napirenden levő szervezkedéshez fognánk, engedjék meg igen tisztelt uraim, hogy röviden elmondjuk azon előzményeket, melyeknek eredményeképp a jelen gyűlést van szerencsénk tisztelni.

Az iparos osztály haladni vágyó buzgó tagjai régen érezték egy országos iparos összejövetelnek szükségét.

E szükségérzetnek egyszer-másszor a sajtó terén is érelyes kifejezés volt adva. — Így nevezetesen az orsz. magyar iparegyesület közlönyének már 1868. évi október 31-iki és 1869. évi január 10-iki számában lelkes szavakkal volt ez eszme az iparosok figyelmébe ajánlva.

„Ha ily gyülekezetet létrehozni sikerül — ez mondatott — az egy célra (az iparos haladásra) törekvő férfiak az egymással való érintkezésből a kitartásra erőt fognak meríteni. Az elszigeteltségükben elporladó egyéni törekvések össze fognak forni és az egyesült erőkből kifejlődő hatalomnak érzete az egyeseket arról fogja meggyőzni, hogy nem szükséges elcsüggedniök; a jámbor óhajtások, melyek eddig szégyenkedve, suttogva fordultak jobbra balra segélyért könyörögve, az összes iparos osztály határozott közakaratoképp fognak felléphetni, melynek a tétovázók vagy közönyös szűkkeblűek nem egy könnyen fognak ellentállhatni; egy szóval: az iparos osztály egyszer érezi, hogy létezik, hogy léte jogosult, sőt hogy neki az ország művelődési előmenetelében nagy és magasztos szerep jutott. És ha az iparos osztály ez érzettől lelkesítve kimondaná azt, hogy haladni akar és határozottan és kétségbevonhatlanul kifejtené azon eszközöket, melyeket e haladás multhatlanul követel: alig hihető, hogy a kicsinyes akadályokat, melyek ez eszközök megszerzését gátolják, az utból könnyedén el ne lehetne mozdítani.

Igy vélekedtünk már évekkal ezelőtt nemcsak mi, hanem bizonyára sok százan e hazában. Azonban számos felmerült akadályoknál fogva az eszme lassan érlelődött annyira, hogy annak megvalósításához lehetett volna fogni.

Azonban az idő haladott. A hazai ipar érelyes elő-

mozdítására szükségelt országos törvényhozási intézkedések pedig még mindig késtek. A bekövetkezett tények, melyek iparunk lenyügözöttségét és az üdvös haladási törekvések el-lankadását mind jobban kitüntették, annál élénkebbre gerjesztették a gyorsabb haladási vágyat az iparos osztályban. Hazánk előretörekvő iparosai és általában mindazon férfiak, kik az iparban hazánk művelődésének és gazdagodásának főtényezőjét látják, a haladás számos akadályait mind súlyosabban kezdték érezni.

Ezen kívül mind jobban utat tört hazánkban is azon művelődés-történeti igazság, hogy csak azon ország lehet hatalmas és nagy, mely iparát hatalmassá és nagygyá fejleszti. Közmeggyőződésé kezdett lenni az iparosok és fölvilágosult közzgazdák körében, hogy az ipar emelése nem kicsinyes osztály-érdek, hanem egyik legnagyobb horderejű országos közérdek. Az ország anyagi érdekeinek azon lelkes munkásai, kik ez igazságokat teljes meggyőződésükből vallják, mindjobban kezdtek tömörülni az országos magyar iparegyesület körül, mely az ipar emelésére irányult törekvéseknek főszenhelyévé vált.

Igy állott az ügy, midőn az országos magyar iparegyesület nemzetgazdasági szakosztálya 1871. évi márczius 31-én elhatározta egy oly országos gyűlésnek (congressusnak) kezdeményezését, melynek tanácskozási tárgyát az ország vagyonosodását és a polgárok jólétét illető legfontosabb kérdések képeznék. Ily kérdések első sorban az ipar rendezésének kérdése; továbbá a bank- és hitelügy, adóügy, vámügy, szóval: mind azon ügyek, melyek a honpolgárok vagyoni érdekeit érintik.

E kezdemény általános viszhangra talált. A gyűlés létesítésére bizottság alakult a különféle országos közzgazdasági érdekű egyesületek küldöttjeiből, s a gyűlés múlt évi december 11-ére összehivatni szándékozottatott.

Streitman József polgártársunk az ügyek ezen állásában megragadta az alkalmat és levelezést kezdett az ország nagyobb iparos városainak iparos testületeivel, illetőleg egyes kiváló iparosaival, kérdést intézván hozzájuk: vajjon hajlandók lennének-e küldöttjeik által egy oly országos gyűlésben

részt venni, melyen a legfontosabb iparérdekű kérdéseket kellene megvitatni. Az országos iparos értekezlet eszméje számos helyen vizshangra talált és több város iparosai sürgetve kívánták annak összehívását. — Miután az ipar érdekű ügyeknek a tervezett közgazdasági gyűlésen külön szakosztályban kellett tárgyalatni, egyetértés történt abban, hogy az iparos-gyűlés tervelői sikeresíteni igyekezzenek az orsz. m. iparegyesület által kezdeményezett közgazdasági gyűlést.

Időközben azonban egy oly körülmény állott be, mely az ügyek állásának más fordulatot adott. — Az ipartörvény az országgyűlésen tárgyalás alá került, mielőtt még a közgazdasági gyűlés az iparügy rendezésének ügyében nyilatkozhatott volna. Ezzel elesett a m. é. decz. 11-ére tervezve volt közgazdasági congressus legfontosabb tárgya, mely végett azt a létesítő bizottság a kedvezőtlen téli időnyben kívánta összehívni. Miután az iparügy a törvény meghozatala után más szempontból tárgyalandó mint azelőtt szándokolva volt, s miután a napirend többi tárgya nem ismertetett annyira sürögőnek, a közg. gyűlés létesítő bizottsága a gyűlést f. é. mart. 24-ére halasztotta el a végből, hogy a tárgyalásokat alaposabban lehessen előkészíteni.

Az ügy ezen álláspontjából indult ki azon mozgalom, melynek első nagyobb horderejű ténye a mai országos iparos gyűlés összejövele.

Az eszmék fejlődésének ellenállhatlan logikája van. Midőn az iparos osztály az országos iparos osztály összejövele vagyis a közgazdasági gyűlés eszméjét melegen felkarolta, azon hallgatagon értett és érzett célzat vezette az eszme buzgó szószólóit, hogy az országos találkozás alkalmával módot fog lehetni találni nemcsak arra, hogy az ipar emelésére szükségelt közgazdasági reformok megvittassanak, hanem arra is, hogy azoknak megvalósítása gyakorlatilag is hatályosan előmozdítassék.

A tapasztalás útmutatása szerint erre a legbiztosabb eszköznek a tetszett, hogy az iparosok egymással kezét fogva és a pártellenségeskedést mellőzve, minél több oly képviselőt igyekezzenek a törvényhozó testületbe választani, kik az ipar érdekében szükségelt közgazdasági reformokat odaadásteljes

lelkességgel felkarolni s általában az ipar érdekeit szakavatott tanácsesal és munkával előmozdítani akarják és képesek. . . . Az iparos gyűlés legbuzgóbb apostolaiban azon eszme lassankint meggyőződéssé érlelődött; meggyőződéssé vált, hogy ha iparunkat alárendeltségéből felemelni s az azt megillető fokra helyezni akarjuk, mulaszthatlan feladat az iparérdekek képviselőinek a törvényhozásban nyomatékos befolyást szereznii. — Ezen feladathoz képest a jelen pillanatban a többi ipar érdekü kérdés másodrendü fontosságúnak tünt fel, annál inkább, miután azokra nézve a márt. 24-ére összehívott közgazdasági congressus van hivatta az eszméket tisztázni és a közvéleményt megérlelni.

Ezen felfogás vezette azon iparosokat és nemzetgazdákát, kikkel egyetértve a f. évi január 6-án tartott országos iparos értekezlet összehívott. Az összehívást — a már érintett levelezés nyomán — Streitman József polgártársunk eszközölte, meghíván mindazokat, kik már előbb kijelentették, hogy ily iparos gyülekezeten részt venni hajlandók.

Igy jött létre a jan. 6-án tartott országos iparos értekezlet, egyhangulag elismervén annak szükségességét, hogy az iparérdekek a törvényhozásban nagyobb számú és erélyesebb képviseltetésben részesüljenek; az ipar- és közvagyonosodás erélyes előmozdítására szükségelt főkívánalmakat szövegezte s elhatározta, hogy e kívánalmaknak az országgyűlési képviselőválasztások alkalmazásával való elérése céljából, a mondott kívánalmakat elválló iparosok nagyobb gyűlésre összehívassanak, s az agitatio szervezésére nézve szabályterv dolgoztassék ki.

Az összehívás eszközzésével s a szervezeti szabályterv kidolgozásával, valamint általában az értekezletben megállapított elvek diadalrajuttatásának lehető előmozdításával egy ideiglenes központi bizottság bizatott meg, melynek tagjaivá megválasztattak: Streitman József (vidéki) elnök, Kollár Márton (helybeli) alelnök, Mudrony Soma jegyző, Stock Endre pénztárnok, továbbá helybeli tagok: Balogh Ferencz, Hill Jakab, Hoser Victor, Kovács András, Mudronyi Pál, Ráth Károly, Dr. Svetenay Miklós, Dr. Szabóky Adolf, Tömösváry László; vidéki tagok:

Anerbach József, Bede György, Borhy József, Hajós József, Juhász Mihály, Kovács Ferencz, Medveczky József, Megyelka József, Papp Antal, Pongrácz Dániel Rácz Ferencz, Tóth Pál, Viktor György.

Alig kezdte meg a bizottság működését, súlyos veszteséget szenvedett tevékeny alelnökének Kollár Mártonnak rögtöni elhunytá által. E gyászos esemény mélyen meghatotta a bizottságot és bennünket arra ösztönzött, hogy kettőztetett fáradozással igyekezzünk a veszített erőt pótolni.

Az elnöki funkciók teljesítésére a bizottság a maga kebeléből Kollár Márton helyébe Ráth Károlyt választotta.

Megbízatásához képest a bizottságnak hármas feladata volt: a jelenlegi iparos-gyűlést összehívni, a párt szervezésére nézve javaslatot kidolgozni, és általában a február 6-iki értekezletben kimondott kívánalmak megvalósítását illetőleg a párt programját képező elvek diadalra juttatását lehetőleg előmozdítani.

Az általunk kibocsátott felhívásban ki vannak fejezve azon kívánalmak, ki vannak fejezve azon irányeszmék, melyekre nézve mindnyájan egyetértünk, és melyek bennünket testvéries közreműködés végett összehoztak.

Ügyünk tidvös voltába vetett bizalommal elmondhatjuk, hogy midőn az iparos osztályt tetre hívtuk fel, hogy megalapítsa saját jólétét és Magyarország hivatásszerű ipari nagyságát, reményünkben nem csalatkoztunk. A jelen gyűlésen hazánk iparosainak zöme képviselve van. Az első lépés tehát sikerült. Bizton reméljük, hogy a páratlan egyetértés, melyre az iparos-osztály lelkestülni képes volt, bizton célhoz fog bennünket vezetni.

A mai gyűlésnek feladata a jóvánhagyandó pártprogramm alapján véglegesen megalakulni, a javaslatképen előterjesztett szervezeti szabályt megállapítani, s annak értelmében a szükséges választásokat eszközölni.

Ezen feladatok teljesítésében vezessen bennünket azon tudat, hogy mindnyájan egy cél felé törekszünk, mindnyájunkat egy ugyanazon eszme lelkesít, azon cél, azon eszme, hogy a hazai ipar és iparos osztály nagygyá,

művelté és erőssé, s ezáltal hazánk hatalmassá és boldoggá legyen!

A jelentés több helyen éljenzéssel félbeszakittatván helyeslő tudomásul vétetik.

2. Ez előterjesztés után az ideiglenes központi bizottság feladatát befejezettnek tekintvén, lemond, s a gyűlés éljenzések között köszönetét nyilvánítja a bizottságnak fáradozásáért, mely a jelen gyűlést ily fényes sikerrel létrehozta.

3. Bede György korelnök vezetése alatt a gyűlés tartamára elnökké Streitman József, alelnökké Ráth Károly, jegyzővé Mudrony Somát kiáltja ki.

A megválasztottak funktióba lépven,

4. Mudrony Soma az ideiglenes központi bizottság részéről határozati javaslatot terjeszt elő, mely hosszabb élénk eszmecsere után mind általánosságban, mind részleteiben elfogadtatott, amint következik:

„Tekintve, hogy az ipar és közvagyonosodás erélyes előmozdításának jobb kivánalmait az 1872. évi január 6-án tartott iparos értekezlet szövegezte:

1. Kivánjuk, hogy a közművelődés és az iparos szakismeretek fejlesztése erélyesen előmozdíttassék.

2. Kivánjuk, hogy háritassanak el mindazon akadályok, melyek a hazai iparnak fejlődését gátolják; különösen:

Szüntetessék meg a hazánkat pénzügyileg is megkárosító jelenlegi vámrendszer és léptetessenek életbe oly vámok, minők hazai iparérdekeink kívánnak;

Hazánk bank- és hitelügye tétessék függetlenné, s alkottassék egészséges alapon nyugvó magyar nemzeti bankrendszer.

Követtessék hazánk anyagi érdekeinek megfelelő és a szállítási díjak leszállítására törekvő erélyes nemzeti vasúti politika.

A hazai ipar fejlődését lehetetlenítő és az iparra súlyosan nehezede jelenlegi megadóztatás helyébe — gyökeres adóreform és különösen a monopoliumok és indirect fogyasztási adóknak fokozatos mellőzése útján — oly adórendszer léptetessék, mely mindennemű vagyon értéke után kiszámított

tiszta jövedelmének egyenlő megadóztatását és a kezelési költségeknek lehető leszállítását veszi célba.

3. Kivánjuk, hogy az állami szükségletek, főleg hadi felszerelések és egyéb országos vállalatok szükségletei a hazai ipar által fedeztessenek

4. Kivánjuk, hogy a hazai ipart érdeklő országos intézkedéseknél a hazai iparosok megbizottjainak véleménye meghallgattassék és figyelembe vétessék.

5. Kivánjuk, hogy az iparosoknak a nagy iparral szemben versenyre képesítő társulati szervezkedésére alkalmas törvények alkottassanak.

Tekintve, hogy ezen kívánalmakban a hazai iparos osztálynak a jelen gyűlésen képviselt zöme egyetért;

a gyűlés kimondja határozatképen:

hogy azok alapján a hazai iparosok országosan szervezkednek s az ekkép alapul vett közgazdasági kívánalmaknak minden egyéb politikai, nevezetesen közjogi kérdést alárendelnek.“

A 4-ik pont alatti határozati javaslat tárgyalása folyamában több indítvány tétetik, nevezetesen:

Na g y Antal egy ipar-törvényjavaslatot terjesztvén be, indítványozza, hogy az tárgyalás alá vétessék a végett, hogy annak értelmében a szentesítés alá terjesztett ipartörvény módosítható legyen.

B a g o s P á l javaslatba hozza, hogy 24 tagu küldöttség menesztessék a király ő felségéhez a végett, hogy az ipartörvény szentesítése mindaddig felfüggesztessék, míg az iparos gyűlés véleményét nem mond felette és módosítványi javaslatait meg nem teszi.

B a r a b á s Péter egy emlékiratot nyújt át a hazai ipar emelése tárgyában teendő intézkedések iránt, s kéri annak tárgyalását.

Ezen javaslatok a szervezkedés megtörténte után határozatnak elővetetni.

6. A kívánalmak 1. pontjával kapcsolatban Kovács István indítványa folytán a gyűlés kívánatosnak és szükségesnek nyilatkoztatja, hogy mindazon városokban, melyekben

legalább 200 önálló iparos lakik, az állam hozzájárulásával ipartanodák állitassanak.

7. A 4-ik határozatban kimondott szervezkedés keresztlétre nézve az ideiglenes központi bizottság részéről szervezeti javaslat terjesztetik elő, mely is Bakay Nándor módosítványaival általánosságban elfogadtatik a mint következők:

A hazai ipar érdekeinek, a folyó évi február 25-én tartott országos iparos gyűlése által elfogadott vezérelvek értelmében leendő érvényesítése végett következő szervezés állapítatik meg:

I.

Azon kerületekben, melyekben tetemesb számu oly iparosok laknak, kik az érintett vezérelveket vallják, kerületi bizottságok alkotandók.

Ily kerületi bizottságok alakítását kezdeményezhetik akár egyes testületek előljárói vagy más buzgó párttagok, akár azok értesítése folytán, az alább érintendő központi bizottság.

Az alakítandó kerületi bizottságok annyi tagból állhatnak, a mennyi az illető helyi viszonyok közt célszerűnek látszik. Magok választják elnöküket, alelnöküket és jegyzőjüket.

A kerületi bizottságok albizottságokra is oszolhatnak, a már meglevő ipar testületi kapocs szerint, oly módon, hogy egy-egy ipartestület vagy társulat egy-egy albizottságot képezzen.

II.

Hogy az eljárásra nézve a legegyszerűbb eszközöket lehessen megválasztani, s hogy a törekvések egy cél felé összehangoltassanak, a kerületi bizottságokon kívül egy Pesten székelő állandó országos központi bizottság is alakittatik

Ezen központi bizottság áll 18 Buda-Pesten lakó tagból kik a maguk kebeléből választják működő tisztviselőiket, nevezetesen egy működőelnököt, 2 alelnököt, titkárt, pénz-

tárnokot; áll továbbá egy vidéken lakó elnökből és a kerületi bizottságok elnökeiből.

III.

A kerületi bizottságok megalakulásukról a központi bizottságot azonnal értesítik; s ettől utasítást, illetőleg véleményt vesznek a további eljárásra nézve. A kerületi bizottságok fontosabb határozatai tudomás végett közlendők a központi bizottsággal.

A fontosabb levelezés, csak központi bizottsági határozat nyomán, a központi bizottság elnökének, illetőleg egyik alelnökének és a titkárnak aláírásával kiadott irat által történhetik.

A központi bizottságnak a kerületi bizottságokkal való érintkezése, a szükséghez képest, kiküldöttek által is történhetik.

IV.

A szövetség fentartására szükségelt további összegek megszerzésére nézve, az állandó központi bizottság bizatik meg a kellő intézkedések megtételével.

8. Több oldalról felmerült indítvány folytán egy bizottság határoztatik kiküldetni, melynek feladatává tétetik:

a) Az elfogadott kívánalmak és szervezési határozatok alapján alapszabálytervezetet kidolgozni.

b) A beérkezett indítványokat tanácskozás alá venni.

c) A központi bizottság tagjaira nézve javaslatot előterjeszteni.

E bizottság tagjaivá megválasztatnak:

Nagy Antal, Halas, Ráth Károly, Pest, Bakay Nándor, Szeged, Pongrácz Dániel, Veszprém, Busbach Ádám, Losoncz, Ürményi Antal, Eger, Nagy István, Győr, Bagosi Pál, Szatmár, Tóth Kálmán, Baja, Horn Ede, Pozsony, Mezei Gábor, Debreczen, Steinacker Ödön, N.-Szeben, Varga János, Szabadka, Schwarcz József, Esztergom, Gönczy Dániel, Tokaj, Benedek Gyula, Fogaras, Glevitzky Sándor, Kassa, Barabás Péter, Arad, Győrffy Gyula, N.-Várad, Papp Lajos, Kézdi-Vásárhely, Bede György, Miskolcz, Frenyák Mihály, Czegléd,

Prader Samu, Pápa, Kovács Ferencz, Hm.-Vásárhely, Gyalkay Antal, N.-Várad, Kellner Simon, Mézőtur, Horváth József, Sz. Fehérvár, Csörgei Imre, Kecskemét, Várad János, Czegléd, Sebestyén Mihály, Tapolcsa, Hartl József, Pécs, Nikitics István, Vác városokból és Mudrony Soma, jegyző.

E bizottság munkálata a február 26-án d. u. 3 órára tűzött folytatólagos gyűlésen lesz előterjesztendő.

Ezzel a gyűlés d. u. 2 órakor bezárattott.

II. ülés február 26-án délután 3 órakor.

9. Streitman József megnyitván az ülést, azon kijelentéssel, hogy a 33 tagu bizottság jelentése van napirenden:

Ráth Károly, mint eme bizottság elnöke előadja, hogy a bizottság megfeszített szorgalmu munkával megfelelt feladatának: alapszabály-tervezetet dolgozott ki, alaposan megvitatta a beérkezett indítványokat, és a központi bizottság tagjait kijelölte.

Bakay Nándor előterjesztvén az alapszabálytervezetet, s némely kétes pontokra nézve felvilágosításokat adván a 33 tagu bizottság javaslata értelmében, a gyűlés határozatképen kimondja: hogy azt általánosságban a $\frac{1}{2}$ alatti szövegezésben magévá teszi és elfogadja, egyúttal azonban felhívja a kerületi bizottságokat, miszerint netaláni észrevételeiket a központi bizottságnak egy hó lefolyása alatt beterjeszszék, a központi bizottság megbizatván, hogy az alapszabályokat a beérkezendő javaslatok lehető figyelembe vételével végleg megállapítsa.

10. Bagosi Pál és Nagy Antal indítványai tárgyában a 33 tagu bizottság javaslatára határozatképen kimondatik:

A mostani országgyűléshez kérvény intézendő, hogy utasítsa a kormányt, miszerint emelje érvényre azon 5. pontot, melyek az országos iparos gyűlés által megállapítottak, a jövő országgyűléshez pedig oly petíció intézendő, melyet a központi bizottság a kerületi bizottságok véleményeinek s az ipartörvény életbeléptetése után már tapasztalt sérelmeknek

alapján részletességben állít össze, s melyet, mielőtt az országgyűlés elé juttatná, bővebb megvitatás végett alkalmas időben az országos iparosgyűlés elé terjeszt.

E határozati javaslat végrehajtásával a központi bizottság bízatik meg.

11. A 10. határozat értelmében a mostani országgyűléshez felterjesztendő kérvény beterjesztetvén:

Tudomásul szolgál.

12. Barabás Péter emlékirata tárgyában a 33-as bizottság javaslata értelmében a gyűlés azon óhaját fejezi ki, hogy Magyarország ipara magyar legyen, s e czélből feladatává teszi a központi bizottságnak magyar ipar műszótár és magyar iparos kézi könyvtár létesítését kezdeményezni, illetőleg előmozdítani.

13. Czélszerűnek tartván a 33 tagu bizottság, hogy szövetségnek addig is, míg saját közlönyt alakíthat, hivatalos közlönye legyen, javaslatot tesz, melynek értelmében az országos magyar iparegyesület felkéretni határozatik, hogy az „Anyagi Érdekeink“ és „Ind. Ztg. für Ungarn“ című közlönyeit a szövetség közleményeinek megnyitni sziveskedjék.

14. A 33. bizottság részéről előterjesztetik: Az új ipartörvényjavaslat 98. §-a értelmében fel levén jogosítva oly helyeken, hol nagyobb számmal laknak, iparbizottságot alakítani, mely hivatva lesz arra, hogy az iparosokat érdeklő és az említett §-ban elősorolt belügyekben a hatóság mellözésével közigazgatási jogokat gyakoroljon: óhajandó, hogy az iparosok foglalják el a törvény által engedett azon tért, melyen idővel tágabb körű iparönkormányzat is létesíthető.

Ennek nyomán a központi bizottság megbízatik, hogy ott, hol szükségesnek látja, e czélből a vidéki iparosokra buzdítólag hatni igyekezzen.

15. A 33 tagu bizottság nevében előterjesztetik a központi bizottságra nézve összeállított névsor. Mielőtt ennek értelmében a bizottsági tagok megválasztása fogantatba vétetnék, Bakay Nándor indítványára közfelkiáltással egyhangulag vidéki elnökké Streitman József, központi elnökké Ráth Károly, titkárrá Mudrony Soma választatik meg.

Rendes tagokká pedig választatnak:

Balog Ferencz, szabó. Beliczay Imre, bábsüttő. Bognár Antal, lakatos. Depold József, cipész. Hill Jakab, szíjgyártó. Horn Ede, közgazdasági író. Keleti Károly, statisztikus. Kirner József, fegyvergyártó. Kovács András, asztalos. Mudrony Pál, közgazdasági író. Falk Miksa, szerkesztő. Steinacker Ödön, kiállítási titkár. Stock Endre, aranyműves. Thék András, asztalos. Tömösváry László, közgazdasági író. Walser Ferencz, harangöntő. Vidats János, gépgyáros. Dickmayer Konrád, könyvkötő.

Póttagok:

Arkauer József, sütő. Magyar Gábor, eszmadia. Szabó József, asztalos. Dr. Szvetenay Miklós, kam. titkár. Dr. Szabóky Adolf. Kopp József, eszmadia. Vuk Mihály, kádár. Kovács László, képviselő. Tengeri Imre, szürszabó. Lakos Antal, szabó. Nagy István, cipész. Tóth Kálmán, képviselő.

16. Barabás Péter emlékiratának azon pontjait, melyek a 33 tagu bizottság javaslata által nem érintetnek, a gyűlés figyelmébe ajánlván, az emlékirat, valamint Nagy Antal törvényjavaslata a központi bizottságnak adatik át tanulmányozás és esetleg felhasználás végett.

17. Elnök bejelenti, hogy az ülés folyama alatt Egerből, Aradról, Szombathelyről és Győrből üdvözlő távsürgönyök érkeztek, melyek is éljenzéssel tudomásul vétetnek.

18. Streitmann Józsefnek, Ráth Károlynak, Mudrony Somának és Bakay Nándornak, valamint a 33 tagu bizottság többi tagjainak a gyűlés kezdeményezésében és sikeresítésében kifejtett buzgalmukért a gyűlés köszönete nyilvánítatik.

19. Bakay Nándor a vidékről megjelent iparosok nevében Buda-Pest polgáraihoz lelkes szavakat intézvén, melyekkel a szövetség ügyét melegen szívökre kötő, a gyűlés éljenzések közt eloszlott; a jegyzőkönyv hitelesítésével megbizattak az elnökökön és jegyzőn kívül: Bakay Nándor, Barabás Péter, Szabó Sándor.

Ezzel a jegyzőkönyv bezáratott.

Streitman József m. k., vidéki elnök. Ráth

Károly m. k., központi elnök. Bakay Nándor m. k.
Barabás Péter m. k. Szabó Sándor m. k. Mudrony
Soma m. k., titkár.

Első melléklet

az 1872. évi február 25.—26. napjain tartott országos iparos
gyűlés jegyzőkönyvéhez.

Az országos iparos szövetség alapszabályai.

I. A szövetség czime és székhelye:

A szövetség czime: „Országos iparos szövetség”; központi székhelye: Buda-Pest.

II. Cél:

A szövetség célja a hazai iparos osztály anyagi és szellemi érdekeinek előmozdítása, különösen:

- a) a közművelődés- és iparos szakismeretek fejlesztése;
- b) azon akadályoknak, melyek a hazai ipar fejlődését gátolják, elhárítása;
- c) az állami szükségletek, főleg hadi felszerelések s egyéb országos vállalatok szükségleteinek a hazai ipar általi fedeztetése;
- d) a hazai kézműiparnak a nagy iparral társulás útján való versenyre képesítése.

III. Eszközök:

- a) Gyűlésezések, eszmecserék, szakirodalmi közlönyök és iratok általi eszmeterjesztés és a korrallal való haladásra buzdítás.
- b) Rokonelemek és társadalmi osztályok megnyerése.
- c) A hazai iparosok jövőjének biztosítására, hitelének emelésére és anyagi segélyezésére célzó intézmények kezdeményezése és támogatása.
- e) Iparos tanítézetek felállításának kezdeményezésében való közreműködés.

IV. Az orsz. iparos szövetség szervezete:

1. Az országos iparos szövetséghez tartozó iparosok kerületek szerint csoportosulnak és bizottságokat alkotnak. Kerületi bizottságok alakíttatnak azon helyeken, a hol tete-
mesebb számu oly iparosok laknak, kik a szövetség vezér-
elveit vallják.

Ily kerületi bizottságok alakítását kezdeményezhetik akár egyes testületek előljárói vagy más buzgó szövetségi társak, akár ezek értesítése folytán az alább érintendő köz-
ponti bizottság.

Az alakítandó kerületi bizottságok annyi tagból állhatnak, a mennyi az illető helyi viszonyok közt czélszerűnek látszik. Magok választják elnöküket, alelnöküket és jegyzőjüket.

A már meglevő ipartestületi kapocs fentartása, illetőleg az eddigi czéheknek iparszakosztályok neve alatti újjászervezése alapján a kerületi bizottságok albizottságokra oszthatnak, oly módon, hogy egy-egy ipartestület egy-egy albizottságot képezzen.

2. hogy ez eljárásra nézve a legegyszerűbb eszközöket lehessen megválasztani, s hogy a törekvések egy czél felé összpontosítsanak, a kerületi bizottságokon kívül egy Pesten székelő állandó „országos központi bizottság“ is alakíttatik, a melynek tagjait, elnökét, titkárát, közgyűlés választja.

Ezen központi bizottság áll egy Buda-Pesten lakó és egy vidéki elnökből, két alelnökből, egy pénztárnokból, 18 rendes, 10 póttagokból, valamint a vidéki bizottságok elnökeiből megalakulásokról a központibizottságot értesítik; s ettől utasítást illetőleg véleményt vesznek további eljárásra nézve. A kerületi bizottságok fontosabb határozatai tudomás végett közlendők a központi bizottságokkal.

A fontosabb levelezés csak a központi bizottság határozata nyomán a központi bizottság elnökének, illetőleg egyik alelnökének, és a titkárnak aláírásával kiadott irat által történhetik, a kerületi bizottságokkal.

V. A szövetségi társak :

Szövetségi társnak tekintetik mindenki, a ki a kerületi bizottságnál levő társaljstromba be van vezetve.

A társak bejegyeztetésük folytán kötelezve vannak a szövetség határozataihoz alkalmazkodni, és a kerületi bizottságok által megállapítandó járulékokat befizetni. Azon szövetségi társ, ki eme kötelezettségeket nem teljesíti, az illető bizottságok által a társaljstromból kitöröltetik.

Ezzel szemben minden szövetségi társnak jogában áll a kerületi bizottságok választásába egyenlő joggal befolyni és közgyűléseiben szavazati jogát érvényesíteni.

VI. Pénzeszközök :

A szövetség céljainak elérésére szükségelt pénzeszközök a társak járulékai és önkéntes adományok útján szereztenek be.

A kerületi bizottságok a maguk kerületéhez tartozó társakra nézve a járulékokat körülményeikhez és legjobb belátásukhoz képest magok állapítják meg.

A kerületi bizottságok az általuk összegyűjtött összeg negyedrészt közös költségekre a központi bizottság rendelkezésére bocsájtják, a többi felett szabadon rendelkeznek.

A pénzkezelési szabályokat a kerületi bizottságok önmagok állapítják meg. A központi bizottság pénzkezelési szabályai oly központi bizottsági ülésben állapíttatnak meg, melyben a kerületi bizottságok elnökei is részt vesznek.

VII. Országos iparos gyűlés :

Ha a központi bizottság szükségesnek tartja, országos iparos gyűlést hívhat egybe, melyre a kerületi bizottságok elnökein kívül iparos képviselők küldethetnek.

Elfogadtatott a 1872. évi február 25- és 26-án tartott országos iparos-gyűlésen.

Streitman József vidéki elnök m. k., Ráth Károly m. k. központi elnök. Mudrony Soma m. k. jegyző. Bakay Nándor s. k., Barabás Péter s. k., Szabó Sándor s. k.

Streitman Józsefnek

a pesti, mart. 24-kén tartott közigazgatási gyűlésen beadott indítványa.

T. Közigazgatási Gyűlés!

Miután az ipartörvény a szabad elárusítást országos- és heti vásárokon egyiránt megengedi, egy futó pillantás a heti vásárookra, hol a helybeli iparosok is alig képesek termékeiket értékesíteni, meggyőz arról, hogy ez, az iparosok termékébe szorult nyugtalan vándorlásnál fogva, nem volna egyéb, mint szándékos aláásása az iparos osztály anyagi érdekeinek; mert a mindig hiú reményben tett utazási költségek lassan-lassan megemésztik az üzleti tőkét.

Nemzetgazdasági tekintetből kívánatos volna különösen az iparos-osztály helyzetét tekintetbe vévén — a kisebb városokban az országos vásárok eltörlése is; mert a kisebb iparosok, különösen a vásáros mesteremberekre nézve, a minden csekély vásárok megtartása oly káros következtetéseket von maga után, hogy igen gyakran azt veszik észre, hogy a sok kocsi és időtöltés felemésztette még a kezdő forgótőkét is; holott ha csak nagyobb városokban tartatnának országos vásárok, a kisebb városok vásárai, mik csak falvak ugyszólván, megszűnnének, általa temérdek munkanapot, s kocsiért gazdálkodnék meg; ha pedig a fent idézett cikk a szabad elárusítást a heti vásárookra is kiterjeszti, még inkább ad alkalmat az ily mesterembereknek arra, hogy az évnek egy jó részét szerencsepróbálásokban töltsék el, s csekély forgótökéjüket jó reménységnek áldozza fel; tekintetbe véve továbbá, hogy a gyakori apró vásárok által a kisebb nagyobb birtokok is temérdek kocsi és kézi-munkát vesztenek el: mondja ki a közigazgatási gyűlés, hogy a kis helységeken a vásárok megtartása káros, és azoknak eltörlését, vagy legalább azoknak eddigi nagyobb számát egyre való leszállítással, hozza javaslata.

Mi célja volt

a febr. 25 és 26-iki naggyűlésnek, és mi történt azóta?

Célja volt az iparos osztálynak: anyagi és szellemi érdekeinek előmozdítása. Különösen: a) a közmívelődés és iparos szakismeretek fejlesztése; b) azon akadályoknak, melyek a hazai ipar fejlesztését gátolják, elhárítása; c) az állami szükségletek, főleg hadi felszerelések, és egyéb országos vállalatok szükségleteinek a hazai ipar általi fedeztetése; d) a hazai ipart érdeklő országos intézkedéseknél, az iparos osztály befolyásának biztosítása; e) a hazai kézműiparnak, a nagy iparrali társulás útján, versenyre való képesítése.

Célunk elérésére következő eszközök szemeltettek ki: a) gyűlésezések, eszmecserék, szakirodalmi közlönyök és iratok általi eszmetérjesztés, és a korrali haladásra való buzdítás; b) rokonelemek és társadalmi osztályok megnyerése; c) a hazai iparos osztálynak a törvényhozás és közigazgatás kebelében való képviseltetése; d) a hazai iparosok jövőjének biztosítására, hitelének emelésére, és anyagi segélyezésére célzó intézetek kezdeményezése és támogatása; e) iparos tanintézetek felállításának kezdeményezésében való közre működés.

Tehát az ipar tekintélyének emelése, az iparosok anyagi helyzetének javítása; befolyást, üdvös befolyást, szerezni a közügyekbe, a törvényhozásba. Tanulás, haladás, művelődés, vala célunk, és ábrándunk kiemelni az ipart azon alárendelt helyzetből, melyben van, oda emelni, hol a nyugat európai civilizált államokban látjuk.

Ábránd vala ez, vakmerő ábránd, melyre az akkori példátlan lelkesülés látása minket bátorított. Most a való áll szemeink előtt. Az ipar jövőjében bizunk most is, Magyarország csak is az ipar felvirágzásának fogja köszönhetni egykori gazdaságát, — bizunk jövőnkben, hanem: a mint megszűnt az iparosok lelkesedése saját ügyök iránt, a mint megszakadt köztök az egyetértés és összetartás, épen oly mértékben véknyult és szakadt meg lelkünkben azon remény, hogy az a kívánt, az a célzott jövő hamar eljöhessen. S míg a gyűlés tartama alatt

azon boldog hitben valánk, hogy törekvéseink édes gyümölcseit magunk is élvezni fogjuk, most csak azon vagyunk, hogy legalább fiaink-, vagy unokáinknak szerezzünk jobb-
létet!

A láthatár elkomorodott. Az ipar ügyére senki többé nem gondol, hanem folytatjuk a régi harcot. Reformpárttól, vagy iparszövetségről szó sincsen többé, most ismét jobb vagy baloldal a jelszó. Anglia történetében van egy szomorú korszak, a fehér és piros rózsa pártjainak harca, mely Anglia haladását századokra visszavetette. Hogy ennek a mi közjogi pártharcunknak nemzeti életünkre milyen hatása leend, nem akarjuk kutatni jelenleg, de azt bizonyosan tudjuk, hogy az iparra és iparosokra nézve legkárosabb. Ezen pártmozgalom most ismét nagyobb nagyobb terjedelmet vesz, nagyobbodó hullámaival minden más mozgalmat ellensúlyoz.

Az iparos mozgalom teljesen szűnőben. A fegyver kihullt kezünkéből. A zászló, melyet jan. 6-án kitűztünk, a haladás és egyetértés szép zászlója, elhagyatottan áll. Azok kik aláesküdtek elhagyták, s jobbra balra mentek folytatni egymás ellen a harcot.

A kedélyek egymás ellen fel vannak háborodva. Gyűlölködés és egymás gyanúsítása váltotta fel a szeretet és bizalom érzeteit.

Mikor fognak ismét lecsendesedni a kedélyek? Mikor áll helyre ismét azon szép egyetértés? Mikor tér vissza ismét az iparos az elhagyott zászlóhoz?

Várjunk békésb napokat!

Néhány Eszme,

a városi és kerületi ipartársulatok alakítása felett.

Julius elejével a követválasztások végöket érvén, remélhető, hogy az iparosok között dühöngő pártvillongás hullámai le fognak csendesedni, s az iparosok ismét egyakaratulag fognak haladni; egyesült erővel kitzűzött ezéjlok felé. Jaj az ipartügynek, ha ezen reményünk meghiusulna, és az iparosok

némely önérdékeket hajhászó emberek izgató szavai után indulnának, és a pártvizályt a családi és iparos életbe átvinnék! De mi ettől nem félünk, ismerjük társaink józan higadtságát, s hisszük, hogy a választások befejezése után a pártok ismét egyesülendek, a haza javát és érdekeiket előmozdítandók,

Mi leend a választások után a legsürgösb teendő?

A szervezkedés folytatása.

A városi és kerületi ipartársulatok alakítása.

Sürgös és halaszthatlan dolog az ipartársulatokat mindentől mielőbb létesíteni. Attól félhettünk, hogy miután a czéhrendszert a törvény megszüntette, ha nem sietünk az eddigi czéheket ipartársulatok által pótolni, egyetértésünk, egységünk és összetartásunk, melynek megszilárdításán annyit fáradoztunk, teljesen megbomlik! Nem is szólok a társasulás hasznairól, melyeket mindenki elismer, hogy t. i. minden tekintetben többet tehetünk ügyünk előmozdításán, ha társulatokban együtt, egyakaratulag haladunk, mint mennyit egyes ember, elválva társaitól összhangzat nélkül tehet; nem szólok a hasznosságról, mert nekünk nem csak hasznos társasulni; mert nekünk kell; szükséges lét-kérdés.

Ne ábrándozzunk most arról, hogyan volna jó, és hogy kellene; tekintstik a körülményeket és használjuk fel mit a törvény ad, annak elnyerésére, mit óhajtunk.

Lássuk a törvényt.

Az ipartörvény nem gátolja sem azt, hogy valamely városban a hány czéh volt eddig, ugyanannyi ipartársulat alakuljon; sem azt, hogy valamely városban levő összes iparosok egy ipartársulatba álljanak. Nem kényszerít azonban senkit ipartársulatba lépni. A törvény értelme szerint, ki be akar belépni, valamely ipartársulatba, beléphet; ki nem akar belépni: azt nem lehet kényszeríteni. Egyszóval: a törvény a mi rendünkkel, összetartásunkkal mit sem gondol, nem bánja bár mit teszünk, csak a korlátlan szabad ipart akarja életbe hozni.

Ez a törvény. Akár tetszik nekünk akár nem: ezen hamarosan segíteni nem lehet. A törvény senkit sem kényszerít, mi sem kényszeríthetünk senkit. Van azonban egy

mód, mely a kényszert teljesen pótolná, és az iparosokat társulatokba összehozná; ha t. i. nekik bizonyos előnyöket adhatunk, azon esetre a társulatba belépnek. Nincs jobb kortes az előlynél és haszonnál, mindenki oda siet hol az van.

A kérdés tehát az: lehetne-e az ipartügy haladását, s különösen ez esetben az ipartársulatok alakítását, az egyes iparosokra hasznossá tenni. Meggyöződésünk szerint lehet, s ezt be is bizonyítandjuk. Mindenek előtt ki kell jelentenünk azt, hogy mi legezélszerűbbnek látjuk, hogy ha a városban levő összes iparosok egyetlen társulatot képeznek.

Nézetünk szerint nagy veszély rejlik az iparosokra nézve ott, hogy az új ipartörvény nem parancsolja azt meg, hogy minden iparosnak valamely társulatba kell tartozni. Meg vagyunk ugyan gyöződve, hogy a törvényhozás ezen hiányon segíteni fog annál inkább, mert ezáltal a testvériség, az összetartás és a rend fenyegetve van. Nem kívánjuk állításunkat hosszasan fejtegetni. Csak egy példát hozunk fel. Valamely városban lakik 400 csizmadia. Eddigi gyakorlat szerint, hetivásár alkalmával ezen nagy számból csak egy rész rakta ki portékáját. Más alkalommal a másik rész, s úgy a többiek egymás után, felváltva bizonyos meghatározott rend szerint. Ez igen helyes intézkedés volt, s feltartandó volna már a tömérdek időnyerés miatt is. Feltartható, ha a városban levő valamennyi csizmadia ezentul is ipartársulatot képez, és bizonyos eljárók rendeleteinek engedelmeskedik: de ha csak 20 csizmadia nem tartozik a társulatba, mi fog történni? Az hogy ezen 20 minden hetivásár alkalmával ki fog pakolni, s ez által kényszerítve lesz a többi is valamennyi, minden hetivásár alkalmával kipakolni, ha csak károsodni nem akar.

Ez csak egy példa de eléggé kitűnik belőle az, hogy ha valamennyi iparos nem fog ipartársulatba lépni, ez veszélyeztetné az egyetértést és rendet az iparosok között. Nekünk tehát minden erővel arra kell törekednünk, hogy ezen veszélyt az által eltávoztassuk, hogy az ipartársulatot mindenütt mielőbb létesítsük, és pedig úgy, hogy abba minden iparos belépjen. De hogyan fogjuk ezt elérni, miután a törvény teljes szabadságot ad mindenkinek belépni, vagy be nem lépni?

Csak úgy ha a belépését előnyössé tesszük: Nincs nagyobb kortes a haszonnál.

Előnyöket pedig könnyen nyújthatunk.

Szívesen fog minden iparos oly társulatba lépni, mely a városban tekintélyes, befolyásos, melynek jótékony intézetei, alapítványai vannak, mely a kebelében uralkodó helyes rend által jótékony hatást gyakorol egyes tagjainak szellemi és anyagi emelkedésére.

Nem kell félni, hogy kimaradjon valaki az ipartársulattól, ha az helyesen alakítva és ügyesen vezetve lesz. Szeret mindenki társulni, különösen ha annak hasznát reményli. Csak hozzá kell fogni a helyes alakuláshoz. Legjobb lesz, ha egy társulatot alakít valamennyi iparos, mely nagy társulat több szakosztályra, p. u. eszmadia, szabó, magyartimár stb. szakosztályokra volna elosztandó. Ez leghelyesebb, mert egy nagy társulat, melynek számos tagjai vannak, egyszersmint tekintélyes és befolyásos, annak több jótékony intézetei, alapítványai lehetnek, az jótékonyabb hatást gyakorolhat egyes tagjai szellemi és anyagi emelkedésére.

Ezt nem kell hosszasan megmagyarázni, ez annyira szembeűnő, hogy meg vagyunk győződve, ha a dologban egy akadály nem volna, már sokkal előbb volnánk.

Ezen akadály a czéhek vagyona, annak különböző nagysága, t. i. egyik czéhnek többje van, a másiknak kevesebb, — ez az összesítés nehézsége.

Nagy akadály ez! Mert például a eszmadia czéhnek van 20,000 frt vagyona, a fazékas czéhnek 500 frt, a lakatos-czéhnek semmi: a három czéh összeállna, de mit csináljanak a vagyonnal? Legyen közös valamennyi között? Szép volna ezen testvéries szeretet, de — nem remélhető! Nem is volna teljesen igazságos. Egyik czéh elköltötte talán a magáét, a másik megbecsülte és talán szaporította; a kettő nem egy jutalomra érdemes.

Hogyan lehetne ezen nehézséget legyőzni?

Véleményünk szerint van erre is igen egyszerű és célravezető mód. A czéhvagyonokat igen egyszerűen lehet elhelyezni és összesíteni, és pedig úgy, hogy ezen vagyon nem lesz többé akadály az egyesülésre nézve, sőt előny!

Ezen egyszerű mód nem más, mint az:

alakítson minden egyes városban levő ipartársulat összes vagyona nagyságához arányos iparbankot és fektesse a vagyont ezen bankba. Hogy jobban megértessem, példát hozok fel. Van Gyöngyösön a csizmadiaczéhnek teszem azt 10,000 frt birtok és pénzvagyona, a szűrposztós czéhnek 2000 frtja, másnak 1000. Az én véleményem szerint, ha Gyöngyösön valamennyi iparos egy ipartársulatot alakít, a vagyonkérdést úgy lehet leghelyesebben elintézni, hogy a gyöngyösi ipartársulat alakít egy iparbankot 1,600 részvénytől; egy részvény ára lenne 25 frt; az alaptőke volna 40,000 frt. A csizmadiaczéh venne ebből 400 részvényt, a szürszahóczéh 80 részvényt, egy másik czéh kevesebbet, a szerint a mennyi vagyona van. Így körülbelül 600 részvényt megvennének meglevő vagyonukból az eddigi czéhek, ha azt t. i. pénzzé tennék. A többi 1000 részvény könnyen elkelne azon iparosoknál, kiknek alaptökejük nincsen és mások között.

Ha ez megtörténék, a nyereség minden oldalról nagy lesz. A vagyont biztosan el volna helyezve, és a részvények értékének nagyobbodásával nagyobbodnék. Az eddigi czéhek — ezentúl szakosztályok — vagyonukból osztalékot húznának, mely osztalékból, és a tagok befizetett díjaikból könnyen lehetne beteg-ápoló, temetkezési, segélyezési, utasfogadó és egyéb jótékony intézeteket alakítani; végre a gyöngyösi ipartársulatnak magának volna bankja, honnét az iparosok könnyen és olcsón kölcsönt kapnának, s nem kellene oly nagy kamatot fizetni, mint eddig.

Gyöngyöst hoztam fel például, de hasonló történhetik minden városban; hol kisebb hol nagyobb iparbank alakítható mindenütt, és annak hasznát látnák mindenfelé.

Én főhasznát ezen iparbankoknak abban látom, hogy a keletkező ipartársulatoknak annyi előnyt nyújtanak, mennyi elég minden iparost a belépésre ösztönözni. Ez a legnagyobb haszon, mert fő szükség az, hogy mindenütt ipartársulat alakuljon, és abba minden iparos belépjen.

Választások után.

Bizony sok ellensége van a hazai ipar felvirágzásának de legnagyobb ellensége maga az iparos!

Midőn az iparos mozgalom megindult, midőn az iparos nagy gyűlés Pestre összehívott: általános megütközés volt észlelhető a sajtóban, és a különféle politikai körökben. Valljon mi czélja ennek? kérdék; mit akarnak az iparosok ezzel a nagygyűléssel?

Pedig megütközésre semmi ok nem volt. Nem is lehetett semmi kétség a felett, hogy mit akartunk. Nyíltan kimondottuk, programmunk elég érthető volt. Az ipar előmenetele, az iparosok jóléte, volt zászlónkra írva, titkolt, rejtegetett céljaink nem valának. Sokan mégis már előre balul itéltek, elítéltek minket és elvetették ezáltal a sikertelenség magjait. Ellenségeink sokan voltak, de vigasztalt minket az iparosok között uralkodó páratlan egyetértés és buzgalom, annál inkább, mivel később a sajtó is mellettünk volt. Hiú öröm!

Azon remények, melyeket a pesti gyűlés bennünk felköltött, lassanként oszolnak, és a rideg való áll előttünk. Azt kérдем, valljon miért gyűltünk mi iparosok össze Pesten; hogy díkeziózgassunk? toasztirozzunk? Az eredmény azt látszik mutatni, hogy sokan csakis ezért mentek fel! No de nekünk a többieknek nagyobb, nemesebb célunk volt, legalább kellett lenni. Mi azért mentünk, hogy közös bajaink fölött tanácskozzunk, hogy ezen egyesülés és a bajtársak látása erőt adjon a haladásra, bátorságot a küzdelemre. Felmentünk azért, hogy egyesüljünk, és egyesülve elismerést és befolyást szerezzünk magunknak.

Igen, azért jöve össze királyhágón innen túlnan 98 városból 480 több testületnek meghatalmazott képviselője, hogy szervezkedjünk s hogy az iparosok a közel volt választások alatt egy megtörhetlen egészszé forrjanak, és egyesített szavazataik hatalmával oly férfiakat válasszanak képviselőkké, és érdekeik szószólóivá, kik a hazai ipar és közjólét zászlója alá esküdve, semmi áron el ne tántorodjanak életük czéljává avatott hitvallásuktól; hogy a hazai ipart és iparos osztályt

nagygyá, miveltté es erőssé, és ez által hazánkat hatalmassá és boldoggá tegyék. Összejöttünk, hogy kimondjuk a szövetség alapszabályait és ezek között a III. c. pontját, melyben a hazai iparos osztály képviseltetését a közigazgatás és törvényhozás terén kivívni magunkat leköteleztük. Azon véleményben voltunk, hogy a mit mi ottan határozunk, azt az országban lakó iparosok százezrei magokéva teszik, végrehajlandják . . .

Most azt kérdezem önöktől t. polgártársak, megfeleltek-e önök az önök által hozott határozatnak? Én nyugodtan és nagy figyelemmel kísértem a választásokat az egész országban, és tapasztalataimra támaszkodva kimondhatom önök helyett azt, hogy: önök nem tettek eleget vállalt kötelességöknek, sőt ki kell mondanom, bocsánatot kérve, ha ez önöknek nem tetszik, hogy kivéve néhány városban néhány iparost, a többségnek eszében sem volt a hozott határozatnak megfelelni!

És ezért mondám: sok ellensége lehet az ipar felvirágzásának, de legnagyobb ellensége maga az iparos.

Ugy látszik, önök megfeledkeztek arról, hogy midőn az elmúlt évben az ország legtöbb városainak ipartüzo polgárai az országgyűléshez folyamodtak az ipartüzo rendezése végett, különösen azért, hogy a rendezés előtt mi is meghallgattassunk: egyetlen képviselő sem szólalt fel ezen méltányos kérelem mellett, egyetlen képviselő, sem jobb sem balpárton nem vala mellettünk; legkisebb figyelembe sem vétetett egy egész osztály alázas és igazságos kérelme. Erről önök megfeledkeztek mert ellenkezo esetben ugyanazon emberek korteseivé nem szegödtek volna. Én erről nem feledkeztem meg, s azért semfehér sem zöld tollat nem viseltem, nem is korteskedtem senki javára. Meg akarom tartani mit aláirtam és iparszövetségi kerületben csak olyan férfi mellett tudnék fáradni, kit vagy a helybeli, vagy a pesti központi bizottmányi ajánl. Iparszövetségi kerületnek pedig azon városokat nevezem, hol az iparosoknak többségök és döntö befovan, ilyen a legnagyobb lelkesedés mellett 40—50 lehet: ezeknek ha mindenikét iparos vagy ipar ügyekkel foglalkozók, kik ezen ügyet tanulmánynyá tették, foglalná is el, maradna az államérdekek és tudomány többi képviselőinek

még 400 kerület. A nép képviselet elvét tehát épen nem látom megszorítva, sőt arányosabban keresztül vive. Én tehát nem korteskedtem, mert Gyöngyös iparkerület lévén, itt csak iparral foglalkozó mellett tudnék lelkesedni. De nem szoltam, hallgattam azért, nehogy azt higyük, önérdek beszél belőlem. Ugy is vádoltak már erről. De most a választásoknak vége lévén, kénytelen vagyok kimondani, hogy az iparosok országszerte úgy látszik önállóan még nem tudnak gondolkozni. Jelenleg még ők mások uszályhordozói, zászlóvivői, fáklyásai. Panaszkodni tudnak, de saját érdekek mellett tenni nem!

Hiába mentené valaki magát azzal, hogy ő politikai meggyőződését fel nem áldozza. Vannak nekünk jeles jobb és balpárti iparosjelölteink. A városban levő iparosok gyűltek volna korán össze, s határozták volna, hogy a többség dönt, a kisebbség rendelje alá magát. Azt is hallottam némely, magát miveltebbnek tartó iparostól, hogy az iparosok nincsenek még erre megérve. Ha ez igaz, akkor önöket éri a felelőség, kik miveltebbek, s kikre a sokaság szívesen hallgat. Mutattak volna önök irányt: de önök egy része hallgatott, a másik rész rossz irányba vezette és elvadtította a sokaságot. Azt is hallottam, hogy mások lenéznek minket. Én azt tapasztaltam, hogy az uracsokat kivéve az igazi mivelte ur emberek a szorgalmas, becsületes iparos becsülik, habár épen nem törik azon eszöket, hogy az ipart emeljék, vagy ezekből léptessenek fel, ha csak szükségből nem, valakit. Mi a lenézést illeti, senki sem nézi le jobban szegényebb embertársát, mint iparos az iparost lenézi. Ha némely ur lenéz minket, ezt megmagyarázhatom magamnak, de midőn saját sorsosainkat lenézzük, gunyoljuk és szegény iparos társainkat mások hasznaért odadobjuk, midőn az iparos saját érdeke ellen így cselekszi, ez megmagyarázhatlan és megbocsáthatlan

A választások elmúltak, és az iparos szövetség egyetlen képviselője sem választatott meg. Ennek szomorú következményeit lesz módunkban tapasztalni. Három évet ismét elvesztettünk. Ezen három év megokosít-e minket?!

A jelen szomorú, adja Isten, hogy a jövő vigabb legyen!

Az iparbankok alakítása ügyében.

Lapunk 7. és 8-ik számában elmondottuk nézeteinket a városi és kerületi ipartársulatoknak mielőbbi felállításának szükségessége felett. Elmondottuk nézeteinket arra nézve, hogy egy-egy városban vagy választó kerületben csak egy ipartársulat lenne alakítandó, mely ipartársulat azután több szakosztályra pl. eszmadia vagy szabó-szakosztályra volna felosztandó; valamennyi szakosztály pedig egy hatalmas egézszeret alkotna. Ezen óhajtott cél elérésére minden város és kerületben iparbankok felállítását véleményeztük, csak ez uton lévén lehetséges az egyes czéhek különböző nagyságú vagyonának helyes és gyümölcsöző elhelyezése, mi eddig a volt czéhek egy ipartársulatba való összeolvadását legjobban akadályozta. De ezen uton egyszersmint annyi előny lenne biztosítható minden egyes iparosnak, ki az ipartársulatba belép, hogy biztos remény lehetne valamennyinek belépésére. Esméink több oldalról helyesléssel fogadtattak, mi arra ösztönöz minket, hogy gondolatainkat ezen fontos tárgy felett tovább fűzzük, s különösen az iparbankok beszervezete körüli nézeteinket kifejtstük.

Ugy látszik, többen vannak azon véleményben, hogy a városi és kerületi iparbankok felállítására még nagyobb nehézségekkel fogna járni, mint az ipartársulatok fellállítása. Mi ellenkező nézetben vagyunk. Azt hisszük, hogy az ipartársulatok alakítása is csak azon helyeken fog sikerülni, hol egy időben iparbankot is alakítanak. Látjuk hogy mi történik. Az ipartársulatok nem igen alakulnak; ha alakul is leginkább valamely régi czéhből, nem pedig az összes város vagy választó kerület iparosaiából alakul. Hogy ez mért történik, mindenki könnyen beláthatja, ki az új ipartörvényre egy pillantást vet. Azt rendelí a VIII. czikk IV. feje. 83. §-a, hogy az ipartörvény életbeléptetésétől számítva három hó alatt valamennyi czéh megszűnik. A czéh vagyonát a czéhgyűlés közbejöttével az illető törvényhatóság fogja közhasznú iparczélókra fordítani. Ezen vagyont csak úgy képzelik megmenthetőknek, ha a régi czéh, vagy legalább tagjainak többsége kilencz hónap alatt ipartársulattá lesz. Ez lehet leginkább oka

annak, hogy többnyire csak egyes vagyonnal bíró céhek alakulnak ipartársulatokká. Meg akarják menteni maguk számára vagyonukat. Ezt ez uton ugyan el is érik, de másrészt elvesztik azon kiszámíthatlan hasznot, mely származnék az egyes iparosokra és magára az iparra abból, ha a város vagy választó kerület minden iparosa egy nagy társulatba lépne. Hogy mily előnyöket nyújt ez, különösen ha iparbankkal van egybekapcsolva, kimutattuk. Azt sem kell mondani, hogy ez uton a czéhvagyon csak úgy lenne biztosítva, sőt az iparba helyeztetve, még gyümölcsözőbbé tétetnék.

Nézetünk tehát az, hogy miután az új ipartörvény behozatalával, mely a céhek jogait eltörülte, mely senkit sem kényszerít ipartársulatba lépni, egyes céhekből kis ipartársulatokat alkotni teljesen időntüli, minden haszonnélküli munka;

miután a nagy ipartársulatok alakítása a legnagyobb előnyökkel kecsegtet, különösen ha iparbankok felállításával van összekapcsolva:

Kötelessége minden iparosnak odahatni, hogy minden város és választó kerületben iparbankkal egybekapcsolt nagy ipartársulat mielőbb megalakuljon.

Menjünk most a gyakorlatra, és mutassuk meg, hogyan képzeljük ezen iparbankkal egybekötött ipartársulatokat létesíthetőnek. Egy városban vagy választókerületben levő összes céhek, egyenkint egy vagy több megbizottat választanak. Ezek meghatározott napon összegyűlnek s vagy gyűlésben, vagy albizottmány által ipartársulati alapszabályokat dolgoznak ki. Ez nem nehéz dolog, van már elég alapszabály, válogathatnak. Ott van a pesti, melyet Mudrony Somaaz orsz. m. iparegyesület vezértikára készítet; ott van a Tokaj-hegyaljai; az elsőnek a városok, az utóbbinak a kerületek vehetik leginkább hasznát, megváltoztatva természetesen azt, mit a helyi körülmények másként kívánnak. Ugyanakkor mondja ki a bizottmány egy iparbank szükségét, és fogjon annak alakításához. Ez sem olyan nehéz minőnek első pillanatra látszik. Iparbank szabály is van elég, ebben is lehet válogatni, és azonkívül minden város és kerületben van olyan egyén, ki a tanácskozmányt ügyességgel fogja

vezetni. Csak hozzá kell fogni, azt mondja a közmondás, hogy ki jó akarattal és szorgalommal hozzáfog, dolgát már félig elvégezte.

A belszervezethez egész részletességgel hozzá szólni alig lehet, mert itt egész alapszabályokat kellene lemásolni, mi felesleges és hálátlan munka volna, de némely dolgokat megérinteni mégis szükségesnek látjuk.

Az ipartársulat tagjaira nézve azt véljük, hogy tagja lehetne minden nagykorú és feddhetlen életű egyén, ki a törvény kellékeinek megfelelőleg üz valamely iparágat, vagy ha nem iparos, legalább meg van győződve az iparnak országos nagy fontosságáról és annak előmozdítójául és védőjéül igérezik. Ezen tagok fel lennének osztva, védő, tiszteletbeli, alapító, rendes és bejáró tagokra. Védő volna minden város vagy kerület közigazgatási hatósága, és országos iparos-szövetség. Tiszteletbeli tagokat választhatna a közgyűlés, a város vagy ország azon kitűnő férfijaiból, kik az ipar felvirágzása körül magoknak érdemeket szereztek. Alapítótag lehetne bármely osztálybeli, ki legalább egy 25 frtos iparbankrészvényt venne. Rendes tag, ki 25 frtnak 6°/_o t. i. 1 frt 50 krt. évenként a bankba, és pedig az év elején befizetne. Végre bejáró tagok, vagy segédek azok lennének, kik bekebelezési díjul 10 krt., és havonként 10 krt. fizetnének.

Ezen tagok mindenike az ipartársulat és bank közös előnyeinek élvezetére egyenlő joggal bírna, kivéve azt, hogy a részvénytulajdonos tagok évi 1 frt 50 kr. levonása után a bank tiszta hasznából osztalékot huznának. Megjegyzendő, hogy a levont 1 frt 50 kr. valamint a rendes és alapító tagok évi díjai betegápoló intézetekre, kiállításokra, könyvtárakra, utas befogadó és aggod-ellátó intézeteire; egyszóval segélyező és jótékony intézetekre fordíthatnának; a bank ezen pénzeket csak forgatná. Minden tag választó és választható volna, és a társulat támogatására és segélyezésére számolhatna.

A hitelbankra nézve is vannak némely gondolataink.

A banknak alapja volna először is azon összeg, mely a 25 frtos részvények eladásából bejönne. A bank kiadhatna

40,000 frtnyit. Ebből a czéhek vennének régi vagyonuk erejéig, a többit megvonnék azon czéhek, melyeknek vagyonuk nem volt, és az ujonnan belépő tagok. A banknak alapját képezné továbbá a hitelegyletek 5°/_o biztosítéka. Errenézve megjegyezzük, hogy minden szakosztály hitelegyletté alakulhatna; egy iparágat üzök legjobban megítélhetik egymás hitelét. A kovácsok például egy városban hitelegyletet alakíthatnának. Ők legjobban megmondhatnák, hogy közülök Péternek vagy Pálnak mennyi hitelt adhat az iparbank, annál inkább, mert a hitelegyleti tagok egymásért kisebb mértékben felelősek is. Ha önök p. u. Péternek 1000 frt hitelt szavazának, Péter mindenkor megkapná az 1000 forintot, hanem 5°/_o vagyis 50 frtot biztosítékul tartoznék a bankba helyezni. Ezen 5°/_o idővel tekintélyes összeg lenne.

A tartalék alap is meglenne. Erre lehetne fordítani az alapítási járuléknak az első üzletév végével mutatkozó feleslegét. Továbbá az évi nyeresmény 25°/_o mindaddig, míg a tartalék az alap 52°/_o el nem érte.

Attól nem félünk, hogy az iparbank üzleteket nem csinálna. Elfogadna pénzt kamatoztatás mellett. Kölcsönöket adna a hitegylet tagjainak. Ide tartoznék a tárczaváltóinak, és a bank váltók leszámítolási üzlete, valamint a kölcsönök zálogokra.

Nem akarunk további részletekbe bocsátkozni. Ezeket is csak azért írjuk, hogy mások is hozzá szóljanak a részletekhez, és gyakoribb hozzászólás által az eszmék tisztuljanak. Egy már is tiszta előttünk, hogy csak akkor, ha összeállunk, ha egymást támogatjuk, és ha pénzünk lesz, leszünk képesek a nagy tőkékkel a versenyt kiállani. Mint napfény oly tiszta előttünk azon igazság, hogy ha nagy ipartársulatokba összeszövetkezünk, még lehető az ipar felvirágzása, és egy művelt iparos osztály teremtése; de ha szétválunk: elnyom a nagy tőkének hatalma, melylyel egyes, vagy néhány ember versenyezni nem bír: s egy pár évtized alatt az iparos napszámosa és rabszolgája lesz a pénz emberének. Épen ezért egyes czéhek hasztalan alakulnak ipartársulatokká; sem pénzök sem befolyásuk. Nincs ennek most semmi értelme. Most mindenben a pénz dönt. Nem az lesz iparos, ki hozzá ért, hanem kinek

pénze van olcsón megvenni a nyers anyagot, és fizetni a segédeknek. Belefektethet ezeket üzletébe, pénze s hitele van, hozathatja onnét hol legolcsóbb: hogyan akarsz vele versenyezni szegény iparos pénz nélkül, mikor nincs hiteled, míg azért annyival drágábban veszed az anyagot, ha már oly olcsón nem adhatod mint amaz üzér. Elnyom a pénz hatalma. Hiába mondod, hogy a te portékád jobb; ki kérdezi, vagy ki hiszi? Évről-évre szegényedél, és nem segít rajtad senki, ha magad nem segítesz!

Nincs itt más mód, mint nagy ipartársulatokba lépni, és egyuttal iparbankokat alkotni. Pénz kell nekünk és hitel, ez oly szükséges az iparnak, mint hálnak a víz, embernek a levegő. Társaságba lépni de olyanba, melynek alapja bank, pénz. A pénz és hitel hatalma ellen csak pénz- és hitellel lehet küzdeni.

A még fenálló cézék lépjenek be az ipartársulatokba mint szakosztályok, a bankokba mint hitelegyletek. Adják el a vagyonosabb cézék házaikat és ennek árán vegyenek iparbanki részvényeket. A többi cézék és egyes iparosok is vegyenek részvényeket, és álljanak hitelegyletekbe. Szegényebb iparosok, kik részvényt nem vehetnek, legyenek rendes tagok, és fizessék be az évi 1 frt 50 krt, hogy vagyonosabb társaságba kapaszkodva hitelt nyerjenek. Ne engedjük az időt hasztalanul mulni, mert az ajtó előtt a veszély. Ha magunk nem teszünk, pár évtized alatt siralmasan meg fog ritkulni az önálló iparosok sora: lesz néhány gyáros és sok ezer napszámos...

Az ipartársulati szakosztályok, mint iparbanki hitelegyletek befolyása az iparosok anyagi jobblétére.

Haladás, — ez jelenleg a jelszó. Haladás szellemi, erkölcsi és anyagi téren. Ezért fáradoznak törvényhozás és kormány, társulatok és egyesek. És nem hasztalanul, mert valóban sok irányban bámulatos és örvendetes haladásunk. A közlekedés tökélyesbülésével kereskedelmünk emelkedik. Emel-

kedik a nyers termények ára. A földművelő osztály vagyonosodik. A vagyon hitelt teremt. Pénzintézetek létesülnek, a vagyonosodás újabb tényezői. Örvendezve látunk mozgást és életet, hol előbb pangás volt.

Ellenkezőt talán egyetlen téren látunk. A kézműipar terén nincs haladás.

Sőt! . . .

Ki e téren szomorú tapasztalásokat kíván magának szerezni, tekintsen körül figyelemmel valamely ipartűző városban. A kézműiparosokat szegénység, nyomor és bukás fenyegeti. Tekintsen házaikba, a legtöbbször legkegyetlenebb nélkülözést valamennyinél anyagi hanyatlást fog tapasztalni. Míg egészséges, és munkája van addig sorsa tűrhető: de a legelső betegség vagy munkahiány a legborzasztóbb nyomort hozza családjára. Ez hamar és könnyen következik be. Elégtelen táplálék és egészségtelen lakás aláássák a legerősebb férfi egészségét. A munkahiány így gyakori. Valóban csak kevés figyelem szükséges, hogy észrevehessük társadalmi életünk ezen homályos oldalát: egy egész osztályt és pedig aránylag miveltebb osztályt látunk fokozatosan süllyedni anyagilag és ennek következtében erkölcsileg és szellemileg. Oly osztályt, mely kedvezőbb körülmények között, haladásunk egyik hatalmas tényezője lehetne.

Mi lehet ezen szomorú körülménynek oka?

Gondolkoztunk e fölött, és úgy véljük, eltekintve azon okokat, melyek magokban az iparosokban rejlenek, s melyekről ez esetben szólni nem kívánunk: a legfőbb okot abban találjuk, hogy a szegény iparosnak nincsen hitele, s azért a szükség órájában uzsorás kezébe esik.

Egy betegség, vagy munkahiány végszükségbe dönti a legszorgalmasabb iparost. De enélkül is, egy kezdő szegény ember mit tegyen? A nyers anyag megszerzéseért abhoz kell folyamodni, ki neki hitelt ad. Bármily feltételek alatt, mert élni kell, és választás nincsen. Bármily feltételek alatt! Ez öli meg. Hitelt rendszerint nem felebaráti szeretetből adnak. Rendesen óriási kamatot kérnek. Kénytelen elfogadni a legsúlyosb feltételeket; s mert neki élni kell

mellette: ezért munkája drága, és gyári munka olcsóbb. Emellett, minthogy hitelbe vesz, az anyagot sem válogathatja úgy mintha készpénzért venné, sokszor a rossz anyagot is nyakába tolják: ezért munkája rossz. Ez nem egy emberrel, ez gyakran történik. A tőke megöli. Ebből magyarázhatjuk, hogy sok helyen, egész céhek dolgoznak és fáradnak, de a nyomorból, minden szorgalmok mellett sem birnak kivergődni: míg egy vagy két ember mellettök dúsgazdag lesz. Valóságos rabszolgaélet! Egy egész tömeg dolgozik és fárad nyomorban, hogy néhány ember boldoguljon. És ebből rendes uton szabadulás nincs, mert másnál hitelt nem nyernek. De különben annak az egynek már teljesen hatalmában vannak.

Ez a helyzet. Annál szomorúbb, mert semmi nincs setétebbre festve a valónál. Ok a hitelhiány. Eredménye a nyomor. Hogyan lehetne ezen segíteni? Nem lehetne-e azt elérni, hogy minden iparos valamely társulat vagy banktól közös jótállás mellett mérsékelt kamatra kaphatna pénzt? Ha ez lehetséges volna, akkor a boldogulás, az anyagi emelkedés is lehetséges. Az iparosok nem volnának kénytelenek azon súlyos feltételeket ezentul elfogadni, hanem készpénzért, első helyről jó nyers anyagot hozathatnának. És a nyereség saját zsebükbe, s nem uzorás zsebébe folynék.

Ezt pedig lehetségesnek tartjuk.

Lehetséges ez minden oly városban és választó kerületben, hol nagy ipartársulat alakul. Ilyen társulat alakíthat iparbankot, a mint ez lapunkban le volt írva.

Hol ennyi van, a többi könnyen meglesz.

Ott nem kell egyéb, gyűljenek össze az ugyanazon iparágot üzök, és

a) alakuljanak iparszakosztálylyá; b) az iparbankkal szemben alakulnak hitelegyletté.

Minden gondolkozó belátja, hogy ennyi teljesen jobbra változtatná a helyzetet. Minden iparos hitelegyleti tag lévén, birna az iparbankban meghatározott hitellel; szükség esetén, mérsékelt kamat mellett pénzt kaphatna. Nem eshetnék oly könnyen áldozatul valamely uzorásnak. De ennek egyéb

haszna is volna. Több iparos összeállva, vagy az egész szakosztály, mint hitelegylet, felhasználhatná a bankban lévő összes hitelét, és nagy tömegben, első helyről, olcsóbban hozhatná a nyers anyagot, és oszthatná szét arányosan bizonyos feltételek mellett az egyes tagok között.

A helyzet okvetlenül javulna.

Sőt, kimondjuk, mi javulást csak innét reménylünk. Mindaddig, míg egyes szegény ember kénytelen küzdeni a hitel és tőke hatalmával, addig mindig ő lesz az áldozat. Társuljunk és használjuk fel a hitelt.

Az ipar gyilkosai.

Sokszor hallunk befolyásosb és előkelőbb polgártársaink részéről sulyos és keserű kifakadásokat iparosaink ellen. — A magyar iparosok nem érdemlik meg — mondják — hogy valaki mellettök szót emeljen. Nem értik meg a kor intő szavát; nem törődnek saját ügyükkel, elvakultan, minden haladásnak ellenségei.

Elmondják, hogy minő terveik voltak az iparra nézve, mit akartak tenni, meonyit tettek s mindennek mi lett vége? — semmi! Ez okból ök már elfáradtak, s elhatározták, hogy jövőre az iparosok érdekeiben egyáltalán mitsem tesznek. Ugy s csak félreértéssel, gyanusítással találkoznak minden jóakaratok mellett.

Arról is vádolják iparosainkat, hogy legnagyobb részben mitsem olvasnak, a tisztességes társaságot kerülik. Sőt, hogy azokat lenézik, kik olvasás és jó társaságok látogatása által önmivelődésökön munkálkodnak.

Végre azt mondják, hogy ez oka annak, hogy sokan az iparosoktól elfordulnak.

Hogy a felhozott vádakban sok igazság van, szeretnők eltagadni, de fájdalom, nem lehet! Távols van azonban tőlünk e miatt az egész iparos osztálytól elfordulni. Sőt minél inkább meg van alázva nemzetünk egyik nagy osztálya, annál nagyobb bennünk a vágy ezen osztályt felemelni azon polezra,

melyet elfoglalni hivatva van. Nem rejtegetjük mi iparosaink számtalan hibáit, sőt azokat egész leplezetlenül kitérni, irói szent kötelességünknek tartjuk. De azért nem fordulunk el tőlük, sőt testvéri szeretetünket a részvét, habár ünokozta bajaik iránt, még fokozza. Azért szeretetlennek és honfiatlannak találjuk előkelőbb polgártársaink azon cselekvési modorát, hogy ők egyesek tudatlansága és hálátlansága által megsértetve, az egész iparügyet elejtik. Megvagyunk győződve, hogy ezt nem tennék, ha figyelembe vennék az iparosok multját és jelenlegi helyzetét társadalmunkban! Bár figyelembe vétetnék, mily csekély gond fordítatott az ipar emelésére, az iparosok oktatására hazánkban akár egyesek akár a kormány részéről! Oly alárendelt helyzetben vannak jelenleg is, és oly csekélybe vétetnek, hogy többnyire csak az lesz iparos, ki más pályára alkalmatlan. Ezek a nemzet mostoha gyermekei aztán hogyan emelkedhetnek fel tanítás, vezetés nélkül, különösen ha gazdagabb, boldogabb és tanultabb testvéreik, honfitársaik nekik segédkezet nem nyújtanak, sőt tőlük elfordulnak!

Nagy hiba nálunk az, hogy legmiveltebb hazánkfiai is, nem tekintve a multat, és az átmenet nehézségeit, nagyító üvegen nézik az ipar-viszonyokat . . . Ezenhiba követtetett el az ipartörvény hozatalánál is. Anélkül, hogy az előtt valaki tördött volna az ipar fokonkénti emelésével, egyszerre Angliában, Belgiumban képzelték magokat lenni, hol pedig egészen mások az ipar-viszonyok: mások a társadalmi viszonyok; hol a szorgalom és munka becsültetik: nem úgy mint nálunk, hol az iparosnak még sokat kell tanulni, a többi osztályoknak még sokat tapasztaltatni, hogy a régi társadalmi válaszfalak leomolhassanak.

A haladás mindenütt lassan és fokozatosan történt. Nem szabad egyszerre tulságosan sokat követelni. Belgium sem emelkedet egyszerre oda, hol jelenleg van. Miugyan még távol vagyunk onnét. Mi még csak ott sem vagyunk, hogy a munkát tisztelnők. Nálunk az iparos kérges tenyerét csak követválasztás alkalmával szokás szorongatni; máskor szégyen volna neki kezet nyújtani. Az iparosnak mindig alárendelt sze-

repet kell játszani, ha megélni akar. Sütvegelni kell minden úrfit, minden, néhány iskolát jól roszul végzett gyerkőcöt, a legtisztesebb iparosnak is. Ez a helyzet. Innét következik, hogy csak az lesz iparos, ki arra kénytelen, és hogy ott hagyja az ipart, ki csak kissé megvagyonosodik, mihelyt lehet menekülni kíván oly osztályból, hol folytonos lenézésnek van kitéve. . . .

Ne fordítsunk tehát hátat az ipariügynök azért mert némi iparos érdemetlen. Ha hátra maradt, ennek egészen nem oka, hanem az is, kinek tanítására gondjának kellett volna lenni és nem volt, és most sincsen; de reméljük lesz. Ha nagy hátramaradás van az iparosok között, mi hibáikat nem mentjük, de ki kell mondani őszintén, oka ennek az intelligencia is, mely az iparosokat nem világosítja fel, nem vezérli, hanem átengedi a vezetést az elbizakodott östobaságnak, mely az ipar-mozgalom hitelét és jövőjét tökéletesen megrontja.

Uraim! Ne okozzák az iparosokat általán azon elmaradásokért, melyekbe nagy részök süllyedve van. Okozzák — az említett körülményeken kívül azokat, kik minden jónak ellenségei, kik saját iparostársai java mellett tenni semmit, legfeljebb inni, de azt sokat tudnak; kik, nem hogy valamit használni iparkodnának, de hol valami ügybuzgalmat látnak, azt gyanúsításaikkal ellensúlyozni, elfojtani iparkodnak: ne hogy, mi-dön ők magok nem tesznek, más valaki tenni merjen; kiknek, restségöknél csak tudatlanságuk és irigységök nagyobb . . .

Az iparnak Magyarországon legveszélyesebb ellenségei, az iparosok soraiban élnek. Óva intünk mindenkit bajjóslatu befolyásuk ellen. Ezek erkölcstelenségökkel az iparosok jó nevét meggyilkolják, tudatlan restségökkel minden haladást meggátolnak.

Az iparosok Babylon-tornya.

Furcsa czim, de megfelelő az iparosok mai törekvéseinek. Tudva van mindenki előtt, hogy a babyloni tornyot oly

magasra akarták építeni, hogy az eget érje. De az építők egymást nem értették meg, s lön gyászos zavar és sikeretlenség. Nálunk is az ipart oly magas fokra akarták fejleszteni — egyszerre — minő például külföldön van! Ez okból nemes, de fellengező elmék korlátlan ipar szabadsággal ajándékozták meg az országot. Ezen iparszabadság alapján építik az iparosok most ország szerte a babyloni tornyot! . . .

A régi czéhek fel vannak oszlatva, új ipartársulatba lépni pedig senki sem köteles. Teljes szabadság van. Azt tehet mindenki mit akar. Éljen a hogy tud. Csak jelentse be magát valamely iparhatóságnál.

Ez az ipartörvény lényege.

Kihirdetéskor nagy mozgás támadt az országban, melynek sokan nagy és üdvös eredményeket jósoltak. De nem nötte ki magát egyéb, mint egy kis ujkori babyloni torony építés. Egyik városban nagy ipartársulatot alakítanak, de a bba csak az iparosok egy rész e l é p, más helyen egyes régi céhek állnak össze nagyobb ipartársulatba; némelyek a régi céhet új nevezettel tartják meg, mások meg teljesen széteszólnak. A régi mesterek, részint szokás és előítéletből, de részint belátás és tapasztalásból czéhek helyett társulatokat kívánnak, de miután egyetértés nincs közöttök, törekvéseik sok helyen siker nélküliek. Jó akarat mindenkiben van, tanácsot mindenki tud adni; mindenki beszél, de egymásra nem hallgatnak. Egy véleményen, főkép ha tetre kerül, nincsenek. Ezt a régi mesterek: hát a fiatalság! Ezek örülnek. Hadd busuljanak az öregek. Lehulltak a czéhek bilincsei; tehet ki-ki mit akar: vándorolni, engedelmeskedni nem kell. A fiatalság örül, remél és házasodik nyakrafőre!

Az iparosok egyik része tehát tétlenül busul, vagy irány és összehangzat nélkül tesz valamit, — a másik része csalfa képzelmeknek, hiu reményeknek örül. Ezalatt pedig lassan de folyton közeledik a sötét végzet! Az idő helyesen fel nem használtatva múlik, és minden lefolyt nappal a menekülés egy egy remény virága elhervad!

Nem ilyennek képzeltük mi az iparosok ébredését. Ugy véltük, azt csak be fogja látni minden iparos, hogy egyesülve könnyebben küzdhetnek meg az átmenet

nehézségeivel; azt hittük, hogy miután a törvény nem kötelezi az iparosokat társulatokba lépni, magok az iparosok lesznek azon, hogy e hiányt pótolják. Azt hittük, hogy befogja látni az utolsó is, hogy nekünk főképen összetartás kell! Csalatkoztunk; a többség mindezt nem látja be. Ennek következtében nincsen köztünk elég összetartás. Mint oldott kéve széthullunk és el fogunk taposztatni! Nincs köztünk semmi összetartás, semmi egység; azért a mit keveset teszünk, az is csak babylon-torony építés.

Legyen szerelmes ezen mostaniállapotba bárki, én nem vagyok. Az iparos eddig maga lábán nem járt, céh szabályok közé volt szorítva, mint gyermek polyák közé, most azt akarják, hogy teljesen szabadon és segély nélkül mozogni tudjon! Nem lehet. A tulságos szabadság is megárthat. Jó némelykor üdvös parancs annak, ki a helyes utat megválasztani nem akarja, vagy nem tudja. Különösen a tudatlan fiataloknak, melynek a szabad ipar előnyeiről és hátrányairól fogalma sincsen, s melynek nagy része még olvasni irni sem tud. Ezeknek a szabad ipar olyan, mint gyermekeknek az erősbör: megélnéki, de megrontja őket.

Ausztriában közelebb nagy gyűlés tartatott a kisipar hanyatlása okainak megtudása végett, ott is azt tapasztalják ugyan is, hogy a középszerű vagy kis üzlettel bíró iparosokra nézve, a megélhetés napról-napra nehezebb. Magyarországon nem kell e végett nagy gyűlést összehíni. A kormány csak egy körlevelet intézzen a iparhatóságokhoz, melyben azoknak kötelességgé tétetnék, az iparosok vagyoni állásáról pontos értesítéseket készíteni: és olyan tudomásokat szerezhet magának, melyek elvennék kedvét attól a kiküldött bizotmányoknak hogy a kis iparosok adóját felemelje! Meggyőződnék a kormány, hogy az iparosok nagy része máris tönkre van téve! Oly városban, hol teszem 600 iparos van, ezen számban van 100 olyan, ki az 1860 évi szabadipar kihirdetése óta folytatja üzletét, melyet elkezdett minden képesség és vagyon nélkül. Jelenleg tudatlanságához és nyomorához járult 4—5 gyermek. Nincs semmie, adóképtelen, mások terhe!.. Van 100 olyan, kik hasonló okokból, és hasonló nyomor miatt, felhagytak az üzlettel, és szolgálnak!

Van aztán 100 olyan, ki dolgozgat, ha van miből! T. i. egy fél krajezárja sincsen, s akkor dolgozhatik, ha a jó kamatra hitelt nyer. Van ismét vagy 200 olyan, kinek háza vagy ingatlana van. De ha megnézné valaki a telekkönyvet és a kereskedő naplóját kitünnék, hogy látszó vagyonának fele sem övé. A hátralevő 100-ból 50 olyan van, ki megél üzletéből, de nem gyarapszik, 50 pedig megvagyonosodott, ez a többivel nem törődik.

Ily formán állnak az iparosok anyagilag! És ezen szomorú körülményeknek mi az oka?

Oka az, hogy sokan minden tanulás, ismeret és tapasztalás nélkül nyitnak üzletet. A ki pedig érti szakmáját, azért nem boldogulhat, mert értelmes és megbízható segédek nem kaphat, egy ember pedig 5, 6-od magára dolgozni nem képes!

Hol a segítség?

Én csak abban látom, ha egy helyesen összeállított ipartársulati szabály terjesztetnék az országgyűlés elé, melyben legalább annyi kimondhatnék, hogy mindazok, kik valamely ipart folytatnak, iparos társulatba lépni kötelesek. Ha ez kimondhatnék, akkor könyekben lehetne egyöntetű, összevágó és czélszerű intézkedéseket tenni. Ezt pedig ki lehetne mondani a nélkül, hogy az ipar törvényen lényeges változás történnék. A törvényhozás feltételezte, hogy az iparosok magok is képesek magokról gondoskodni. De már eléggé látszik! — nem képesek! — gondoskodják tehát utólagosan a törvény hozás.

Míg ez nem történik az összetartásnak, egységnek hiánya miatt, minden intézkedés babyloni torony-építés.

Iparosaink tétlenségének, elégedetlenségének és bizalmatlanságának okai.

Ráth Károly iparos polgártársunktól legközelebb egy rőpirat jelent meg, melynek hatálylaly és meggyőző erővel

irt érvei haldokló reményeimet ismét felélesztik. Azon reményemet, hogy gr. Zichy József miniszter úr, ki saját programja szerint, oly nagy fontosságot helyez a létesítendő erősebb iparra és hatalmasb közép osztályra, segédkezett nyújtand nekünk, kiknek ez egyedüli életezéljük. Ezen reményem arra bátorít, hogy még egyszer felszólaljak.

Az iparosok mostani helyzetét, melyet legjobban jellemzünk, ha azt mondjuk: hogy resignálva tétlenül, fásultan várják a rossz jelennél rosszabb jövőt, — eléggé festi fenti röpiratában Ráth Károly ur. Ezen helyzetre elég szomorú; de bekövetkezését előre látta és jósolta, nemcsak e sorok írója, de minden hozzá értő ember. 1869-ben kiadott „Ipar állapotok“ röpiratban — és 1871-ben az országgyűlésen elosztott nyiltlevelében, előre rajzoltam a bekövetkezett veszélyt s kértem annak figyelembe vételét. Hangsúlyoztam azt, hogy ne képzeljük magunkat külföldön, — hogy iparosainkat nem szétkergetni kell, hanem a kor és körülményeknek megfelelő ipartársulati szabályokat szükséges alkotni, és az iparosokat nálunk nem a szabadságra majdnem erőltetni, és a tanulásra szoktatni, hanem fordítva: a tanulásra erőltetni és a szabadságra szoktatni!...

De hasztalan beszélt bárki azon időben. Nagyjainkat, képviselőinket és kormányunkat azon csábító eszme uralta, hogy a magyar ipart egy tollvonással hasonlóvá tegyék a külföldi iparral. Ha akár a természetben, akár a haladásban ugrás léteznék, ezen ugrást akár lelkesedés, akár jóakarattal létesíthetnék, akkor elhiszem, hogy nem így állnánk most!

A hiba megtörtént. A képviselőház meghozta az új ipartörvény 76. §-át, a mely szerint az iparosok társulatban egyesülhetnek, de ez senkinek kötelességévé nem tételt. A kormány pedig az ipartársulatok szervezését nemcsak az iparosokra, hanem ahoz nem értő, néha népszerűtlen hivatalos közegekre bízta!... Ennek most az a következménye, hogy 200,000 iparosból 8,000 lépett ipartársulatokba oly időben, mikor csak társulás által, közös gépek, szerszámok és helyes munkafelosztás által, az egyesített és közös hitel felhasználása által lehetne a külföldi na-

gyobbodó iparnak nyomása alól a fejlődő magyar ipar életét megmenteni! Ilyen időben 8 ezer iparos lép társulatba 200 ezer köztül! Mennyire más leendett az eredmény, ha a 76 §. helyett, a képviselőház törvényt hozott volna, hogy mindazon iparos, ki valamely iparágat folytat, ipartársulatnak tagja lenni tartozik. Mennyire más leendett az eredmény, ha a kormány az ipartársulatok szervezését ahhoz értő, népszerű, kiváló iparosokra bízta volna.

Azért hozom fel ezeket, hogy a helyzet világos legyen, és a segély lehetséges. Távol van lelkemtől minden dicsekvő gondolat: lám igazam volt. Keserű fájdalom tölti el lelkemet! Bárha nem nekem lett volna igazam, s az ut helyes lett volna, melyen elindultak. Nehéz szívvvel írom ezeket, de a helyzetnek tisztulni kell, hogy a segély lehetséges legyen.

A helyzet tisztázásához szükséges azt is kivallani, hogy az iparosok országszerte bizalmatlanok és végképen kedvetlenek. És erre van nekik elegendő okuk. Nem vagyok az az ember, ki iparos társai hibáit ne látná és ezen hibákat adott alkalommal elégszer szemökre ne hányta volna; tanu erre az általam szerkesztett iparoslap egy évi folyama. Ismerem iparos társaim hibáit és nem is mentegetem ezeket. Egy azonban rendíthetlen bizonyossággal áll előttem, s ez az: hogy az iparos osztályban van szeretett hazám jövőjének reménye, és az, hogy ha ezen még most annyira vad fa valami el több gondban részesült volna, máris a legnemesb gyümölcsöket teremné!

Mondjuk ki az igazat. Az iparosok gyakran csalatkoztak, nem csuda ha bizalmatlanok.

Csalatkoztak: I. Midőn az alkotmány életbe lépett, az iparosokat felhívták kamarai tagokat választani. Nagy érdekeltséggel és örömmel választották meg embereiket azon reményben, hogy ezek által sorsukon segítve lesz. Eredmény az lett, hogy egy új adóval, — értem a kamarai tagsági díjakat, — többet fizettek, és az iparos kamarából soha semmi hasznót nem láttak. Nem lehet érteni, miért fizeti az iparos a kamarai tagsági díjakat. Ha a kamara szükséges gazdászati szempontból, fizesse az ország, de semmi esetben az iparos, miután belőle egyáltalán semmi haszna nincs.

II. Mielőtt az új ipartörvény az országgyűlés elé terjesztetett volna, a kamarai tagok közt osztatott ki véleményadás végett. — Minthogy pedig az iparosok általában meg voltak teljesen győződve arról, hogy a kamarák ezen feladatnak nem fognak megfelelni, több városban gyűlést tartottak, s feliratot intéztek az országgyűlés elé, melyben csak azt kérték, hogy a honatyák, mielőtt az iparosoknak törvényt hoznának, hallgassák meg az iparosok obhajait. Eredmény az lön, hogy a honatyák közül de még egy sem emelt szót, ezen alázatos és méltányos kérelem mellett. Ezen keserű falatot is elnyelte az iparos, nem szívesen, de lenyelte.

III. Akin senki sem akar segíteni, az segítsen maga magán, gondolták az iparosok, és 1873. február 25—26-án Pesten iparos nagygyűlést tartottak, melyben megalkották az iparos szövetséget, reményeik utolsó várát, mely szülőanyja leendett az országban létesítendő többi iparos társulatoknak. Hogy itt is mi volt az eredmény, hogy itt is akadályozva lőnek mindaddig, míg a magyar szalmaláng ki nem égett, tudva van. Hogy ez mért történt, annak okát be nem láthatom! Félelem nem lehetett: hiszen magyar alkotmányos kormány nem félhet, magyar alkotmányos, többnyire birtokos polgárok szövetségétől.

Ezen esatalkozásokhoz járult még egy IV-ik, a bécsi világkiállítás alkalmával. Az iparosok itt megtették kötelességeiket. Itt is lenézéssel és kicsinyléssel találkoztak. Saját munkáikat megbírálni nem találtattak alkalmasoknak, ezen fontos és megtisztelő hivatal bankárookra, Ritterekre stb. bízott.

Összevonva több panaszt egybe, kimondjuk, hogy az iparosok bizalmatlanok, mert a jóakarattól minél kevesebbet, a lenézésből minél többet tapasztaltak!

Ez tény. Ez a helyzet tisztázásához járul. Ez a helyzet hogy szomorú, kiki láthatja.

Lehet-e segély? Azt hiszem igen, de reményleni csak alig merem. Első volna az, hogy némely ember tekintetbe venné valahára azon nagy igazságot, hogy egyenlők vagyunk Isten, törvény és sir előtt, az a kis czafrang, — a melybe sokan bizakodnak, — vajmi keveset nyom tulajdonképen egy

munkás étellel s becsületes jellemmel szemközt! Első tehát, hogy becsüljük meg egymást és egymás jogait. Az erősebb testvér segítse, gyámolítsa a gyengébbet, és ne kívánja még mélyebbre nyomni!

Ez volna az első és nehezebb.

A többi azután könnyebb. Egy közvetítő ut, mely biztosan sikerhez vezetne, volna az, ha helyesen összeállított ipartársulati szabály terjesztetnék az országgyűlés elé, melyben legalább annyi mondatnék ki, hogy mindazok, kik valamely iparágat folytatnak, valamely ipartársulatba lépni kötelesek. Ha azonban a törvényhozás ragaszkodik régibb álláspontjához, akkor a kormánynak kellene a szervezkedés körül némi segítséget nyújtani, legalább annyiban, hogy a társulatoknak korszerű alapon való szervezésében a szakértő iparosok buzgó közreműködését támogassa; másrésről egy minél előbb alkotandó szövetkezeti törvény (Genossenschaftsgesetz) által az iparosoknak gyakorlati téren való szövetkezését is hathatósan előmozdítsa.

00 811111 0071

TARTALOM.

	Lap.
Néhány szó az ipar-állapot érdekében	2
Fölkérés	10
Még egy pár szó az ipartörvény érdekében	12
A korlátolt és korlátlan ipar	22
A Pesten 1872. évi január 6-án tartott országos iparos értekezletnek jegyzőkönyve	27
Elnöki beszéd	20
Felhívás Magyarország összes iparosaihoz	34
Jegyzőkönyv	38
I. ülés	48
II. ülés	58
Első melléklet	61
Streitman József indítványa	64
Mi czélja volt	65
Néhány Eszme	66
Választások után	71
Az iparbankok alapítása ügyében	74
Az ipartársulati szakosztályok	78
Az ipar gyilkosai	81
Az iparosok Babylon-tornya	83
Iparosaink tétlenségének, elégedetlenségének és bizalmatlanságának okai	86

TABLET

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Ара 40 кт.

